

ॐ ॥ अथ प्राकृतम् ॥ १ ॥

अथशब्द आनन्तर्योपेक्षिकारार्थश्च ॥ प्रकृतिः संस्कृतम् । तत्र भवं
तत् आगतं वा प्राकृतम् । संस्कृतानन्तरं प्राकृतमधिक्रियते ॥ संस्कृता-
नन्तरं च प्राकृतैत्यानुशासनं सिद्धसाध्यमानभेदसंस्कृतयोर्नैव तस्य
लक्षणं न देश्यस्य इति ज्ञापनार्थम् । संस्कृतसमं तु संस्कृतलक्षणेनैव
गतार्थम् । प्राकृते च प्रकृतिप्रत्ययलिङ्गकारकसमाससंज्ञादयः संस्कृत-
वद् येदित्यगः ॥ लोकाद् इति च वर्तते । तेन क-प्र-ल-र-ए-औ-ङ-
ञ-श-य-विभर्जनीय-द्रुम-वर्जो वर्णसमाज्ञायो लोकाद् अवगन्तव्यः ।
ह-औ स्वर्ग्यमंयुक्तौ भवत एव । ऐदीतौ च केषांचित् । कैतवम् ।
कैभवं ॥ सौन्दर्यम् । सौभेरिअं ॥ कौरवाः । कौरवा ॥ तर्पा अस्तरं
व्यञ्जनं द्विवचनं चतुर्थीयहवचनं च न भवति ॥

बहुलम् ॥ २ ॥

सृष्टुम् इत्यधिकृतं वेदितव्यम् आशारूपरहितमात्रेः ॥ ततश्च ।
 क्वचिद् प्रगृह्णतिः क्वचिद् अप्रगृह्णतिः क्वचिद् विभाषा क्वचिद् अन्यदेव
 भवति । तच्च यथास्थानं दर्शयिष्यामः ॥

आर्पम् ॥ ३ ॥

पराङ्मान् हृदम् आर्यम् । आर्यं प्राकृतं बहुलं भवति । तदपि
गुणस्थानं दर्शयिष्यामः । आर्ये हि सर्वे विद्यमाने विद्यत्पन्नन्ते ॥

दीये-हस्तां विधौ वृत्तां ॥ ४ ॥

शृणो गन्तव्ये स्वर्गणां शंसिहन्तां यदुतं भवतः । निपः परस्वम् ॥
तत्र शतस्य शंसि । भवत्येवम् । अन्ता-वेव ॥ गन्तव्येति । गन्ता-

एवमाहुः अथल्लोभ-बलभ-इत्यावहानमृगजुषः ।

मंथेवे मेतिअ-पिस-इण्ट-विस्समानाकिससो णणि ॥

अहो अण्णमिअं ॥ एदोमोगिणि किम् ।

आथालोअण-वरत्ता इय-वार्त्तं भमणि सुदीओ ।

आथेवेअ निराग्गमेमणि हिअयं कान्दाणं ॥

इदरस्योदुणे ॥ ८ ॥

एवञ्जमंथुणाः एवे एवञ्जे मृमं गोयदिअयमे म लुक्का इहोअयमे ।
एवञ्ज लुक्को एवे एवे मंथिने भवति ॥

विष्वागज्जन्त-महा-यस-दंयण-अंभम-एवेएवराहदा ।

मण्णोअय मण्ण-एदि गुणन्ति गुए वाएए-एवरीओ ।

विष्वा-अयो । निमि-अयो । एवरी-अयो । मण्ण-अयो । एवराहदायाम् ।
एदिद विचारः । गुण-अयो गुण-अयो । ए-एवरीओ एवरीओ ।
एदिद एविरेव । एवराहदाओ । एवरीओ । अत एव एविरेवाम् ।
एवराहदा एवराहदा एवरीओ विष्वाएवराहदा ॥

एवरीओ ॥ ९ ॥

विष्वागज्जन्त एवराहदा एवे एविरेवे भवति । भवति इह । एवरीओ ।

एवरीओ ॥ १० ॥

एवराहदा एवे एवे एवरीओ एवरीओ भवति । विष्वाएवराहदा । विष्वागज्जन्त ।
विष्वागज्जन्त एवरीओ । एवराहदाएवराहदा ॥

अण्णमिअमस्य ॥ ११ ॥

एवराहदा एवरीओ एवराहदाएवराहदा एवरीओ एवरीओ भवति । एवरीओ । एवरीओ ।
एवरीओ । एवरीओ । एवरीओ । एवरीओ । एवरीओ । एवरीओ । एवरीओ ।
एवरीओ । एवरीओ । एवरीओ । एवरीओ । एवरीओ । एवरीओ । एवरीओ ।
एवरीओ । एवरीओ । एवरीओ । एवरीओ । एवरीओ । एवरीओ । एवरीओ ।

न श्रुदोः ॥ १२ ॥

श्रद् उद् इत्येतयोरन्त्यव्यञ्जनस्य लुग् न भवति ॥ सदहिअं । सद
उगयं । उअयं ॥

निर्दुरोर्वा ॥ १३ ॥

निर्दुर् इत्येतयोरन्त्यव्यञ्जनस्य वा लुग् न भवति ॥ नि
नीसहं । दुसहो दूसहो । दुक्खिओ दुहिओ ॥

स्वरेन्तरश्च ॥ १४ ॥

अन्तरो निर्दुरोश्चान्त्यव्यञ्जनस्य स्वरे परे लुग् न भवति ॥
रप्पा ॥ निरन्तरं । निरवसेसं ॥ दुरुत्तरं । दुरवगाहं ॥ कविद्
एपि । अन्तोर्वरि ॥

स्त्रियामाद्विभुतः ॥ १५ ॥

स्त्रियां वसंमानस्य शब्दस्यान्त्यव्यञ्जनस्य आलं भवति विभुत्वा
वर्जयित्वा । लुगपवादः ॥ स. सरिआ ॥ प्रतिपद् । पाडिवअ
संपद् । संपआ ॥ बहुलाधिकारा एतरपश्रुतिरपि । सरि
पाडिवया । संपया ॥ अविभुत इति १ । विज्जू ॥

रो री ॥ १६ ॥

स्त्रियां वसंमानस्यान्त्यस्य रेफस्य रा इत्यादेशो भवति ।
पवादः ॥ गिरा । धुरा । पुरा ॥

क्षुधो हा ॥ १७ ॥

क्षुध्शब्दस्यान्त्यव्यञ्जनस्य हादेशो भवति ॥ सुहा ॥

शरदादेरत् ॥ १८ ॥

शरदादेरन्त्यव्यञ्जनस्य अत् भवति ॥ शरद् । सरओ ॥ मिय
भिसओ ॥

भगति ॥ गङ्गा । तंसं । भंसुं । मंसुं । गुच्छं । गुच्छं । मुंदा । पंसुं ।
 कंकोहो । कुपलं । दंसर्गं । विच्छिभो । गिठी । मंजारो । एष्यापसं ।
 दगंसो । मणंसो । मणंसिणी । मणंसिला । पदंसुआ । एषु द्वितीपसं ।
 भयंसि । अणिसं । अणिसं । अनयोस्तृतीयस्य ॥ यक्ष । यक्ष ।
 भयु । इमभु । पुच्छ । गुच्छ । मूर्धन् । पशुं । पुत्र । कर्कोदः ।
 कुर्मन् । दशनं । वृक्षिक । गृष्टि । माज्जर । यमस्य । मनसिन् ।
 मनसिनी । मनःशिला । प्रतिभुगु । उपरि । अतिमुक्तक । इत्यादि ।
 कविच्छन्दःपुण्येति । देव-नाम-सुवर्ण ॥ कचिन्न भगति । गिठी ।
 मंजारो । मणंसिला । मणांसिला ॥ आर्षे मणोसिला । अणुसुत्तयं ।

कन्धा-स्यादर्श-स्योर्वा ॥ २७ ॥

कन्धायाः स्यादीनां च यो नसू तयोरनुस्वारोन्तो वा भगति
 कन्धा । काङ्गणे काङ्गण । काङ्गभाणं काङ्गभाग ॥ स्यादि । कच्छे
 कच्छेन । कच्छेतां कच्छेता ॥ कच्छोरिति किम् । करिभ । अगिणी

विश्वेश्वर ॥ २८ ॥

विश्वेश्वरीनाम् अनुस्वारस्य तुम् भगति । विश्वेश्वरी । योमा
 विश्वेश्वरी । योमा ॥ मंसुत्तयम् । मंसुत्तयं ॥ मंसुत्तयः । मंसुत्तयो इत्यादि

योमादिर्वा ॥ २९ ॥

योमादीनामनुस्वारस्य तुम् वा भगति । योमां योमं । माह
 योमं । कामं कर्म । गाम् गम् । कम् कम् । यम् यम् । नृम् नृम्
 इत्यादि । इत्यादि । दाणि दाणि । कि कर्मणि कि कर्मणि । अनु
 अणुम् । केसुम् अणिमुम् । मंसुत्तयं योमां ॥ योमां । योमन् । कामं
 यम् । यम् । यम् । नृम् । इत्यादि । दाणि । किम् । मंसुत्तयं
 किमुत्तयं । मिह इत्यादि ॥

१ B अणु A अणु २ A अणु ३ B अणु ४ P अणु ५ P अणु ६ P अणु
 ७ B अणु ८ A अणु ९ P अणु १० B अणु ११ B अणु १२ B अणु
 १३ A अणु १४ P अणु १५ B अणु

माहणो माहणं । दुक्खा दुक्खाई ॥ भायणा भायणाई । इत्यादि ।
इति वचनादयः ॥ नेत्ता नेत्ताई । कमला कमलाई इत्यादि तु संस्कृत-
तवदेव सिद्धम् ॥

गुणाद्याः स्त्रीष्वे वा ॥ ३४ ॥

गुणादयः स्त्रीष्वे वा प्रयोक्तव्याः ॥ गुणाई गुणा । विहवेहिं गुणाई
मग्गन्ति । देवाणि देवा । विन्दूई विन्दुणो । खग्गं खग्गो । मण्डलग्गो
मण्डलग्गो । कररुहं कररुहो । रुक्खाई रुक्खा । इत्यादि । इति
गुणादयः ॥

वेमाञ्जल्याद्याः स्त्रियाम् ॥ ३५ ॥

इमान्ता अञ्जल्यादयश्च शब्दाः स्त्रियां वा प्रयोक्तव्याः ॥ एसा गरि-
मा एस गरिमा । एसा महिमा एस महिमा । एसा निहज्जिमा
एस निहज्जिमा । एसा धुत्तिमा एस धुत्तिमा ॥ अञ्जल्यादि । एस
अञ्जली एस अञ्जली । पिट्ठी पिट्ठ । पृष्ठमित्ये कृते स्त्रियामेवेत्यन्ये ।
अच्छी अच्छि । पण्हा पण्हो । चोरिआ चोरिअं । एवं कुच्छी
केली । निही । विही । रस्सी । गण्ठी । इत्यञ्जल्यादयः ॥ गङ्गा गङ्ग
इति तु संस्कृततवदेव सिद्धम् ॥ इमेति तन्त्रेण तादेशस्य ङिमा इत्यस्य
पृथ्यादीप्रश्नस्य संग्रहः । तादेशस्य स्त्रीलमेवेच्छन्त्येके ॥

वाहोरात् ॥ ३६ ॥

वाहुराशब्दस्य स्त्रियामाकारोन्तादेशो भवति ॥ वाहाए जेण धरिअं
एकाए ॥ स्त्रियामित्येव । यामेअरो वाह ॥

अतो दो विमर्गस्य ॥ ३७ ॥

संस्कृतलक्षणोल्लेखस्यातः परस्य विसर्गस्य स्थाने दो इत्यादेशो भ-
वति ॥ सर्वतः । सञ्चओ ॥ पुरतः । पुरओ ॥ अग्रतः । अग्रओ ॥
मार्गतः । मार्गओ ॥ एवं सिद्धावस्थापेक्षया । भवतः । भवओ ॥
भवन्तः । भवन्तो ॥ मन्तः । मन्तो ॥ कुतः । कुदो ॥

निष्पत्तौ ओम्परी मान्य-म्योर्वा ॥ ३८ ॥

निर्गु प्रति इत्येतां मान्यमन्त्रे कथाधार्मी न परं यथामन्त्रमन्त्र ओम्परी
नर्गु इत्येतांमन्त्री या भवति । अभेदनिर्देशः सर्वोद्देशार्थः ॥ ओम्परी ॥
निष्पत्तौ । ओम्परीमन्त्रं गच्छ । पवित्रं पवित्रं । पवित्रिर्भं पवित्रिर्भं ॥

आदेः ॥ ३९ ॥

आदेर्मन्त्राधिकारः कर्मजनः [१, १००] इत्यादिमुखात् आदेर्मन्त्रं
येदित्यर्थः ॥

त्यदावन्त्यमातु तन्मन्त्रस्य नृत्त ॥ ४० ॥

येदादेर्मन्त्रमात्रं परमं तयोरेव त्यदावन्त्यमन्त्रमात्रं । त्वन्त्रं नृत्तं
नृत्तं भवति ॥ आदेर्मन्त्रं आदेर्मन्त्रं । त्वन्त्रं नृत्तं । त्वन्त्रं
नृत्तं नृत्तं ॥

पदादपेर्वा ॥ ४१ ॥

पदात् परमं अपेक्ष्यमन्त्रमात्रं या भवति ॥ त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं
त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं ॥

इतिः पदात् त्वन्त्रं ॥ ४२ ॥

पदात् परमं इतिमात्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं ।
त्वन्त्रं । त्वन्त्रं । त्वन्त्रं । त्वन्त्रं । त्वन्त्रं । त्वन्त्रं । त्वन्त्रं । त्वन्त्रं ।
त्वन्त्रं । त्वन्त्रं । त्वन्त्रं । त्वन्त्रं । त्वन्त्रं । त्वन्त्रं । त्वन्त्रं । त्वन्त्रं ।

पदात् त्वन्त्रं त्वन्त्रं त्वन्त्रं त्वन्त्रं त्वन्त्रं ॥ ४३ ॥

पदात् त्वन्त्रं त्वन्त्रं त्वन्त्रं त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं ।
त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं ।
त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं ।
त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं ।
त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं । त्वन्त्रं त्वन्त्रं ।

मामो ॥ शलोणे । दुश्शामनेः । दूशामनो ॥ मनःजिना । मगोमिना ॥
 गस्य गलोणे । जिग्यः । मीमो ॥ पुण्यः । पूमो ॥ मनुण्यः । मगूमो ॥
 रलोणे । कर्षकः । कामभो ॥ वैशोः । यामा ॥ वर्यः । यामो ॥ यलोणे ।
 विप्याणः । वीसाणो ॥ विप्यक् । वीसुं ॥ वलोणे । निगिन्ताः । नी-
 मिन्नो ॥ मस्य गलोणे । मसाम् । मारमं ॥ कस्यविन् । कामइ ॥
 रलोणे । वैद्यः । ऊमो ॥ विमंम्यः । वीमम्भो ॥ वलोणे । विरुक्ताः ।
 विकामरो ॥ निःमः । मीसो ॥ मनोणे । निम्मद्दः । नीमहो ॥ न दी-
 र्धानुस्वारात् [२.१२] इति प्रतिषेधात् सर्वत्र अनादी नेपादेशात्
 द्वित्यम् [२.८९] इति द्वित्वाभावः ॥

अतः समृद्धादी वा ॥ ४४ ॥

समृद्धि इत्येवमादिषु शब्देषु आदेरकारस्य दीर्घो वा भवति ॥ मामिर्दं
 समिर्दी । पासिर्दी पसिर्दी । पायडं पयडं । पाडिवभा पडिवभा
 पासुत्तो पसुत्तो । पाडिसिर्दी पडिसिर्दी । सारिच्छो सरिच्छो
 माणंसी मणंसी । माणंसिणी मणंसिणी । आहिर्भा अहिर्भा
 पारोहो परोहो । पावास् पवास् । पाडिष्की पडिष्की ॥ समृद्धि
 प्रसिद्धि । प्रकट । प्रतिपत् । प्रसुप्त । प्रतिसिद्धि । सदृक्ष । मनस्विन्
 मनस्विनी । अभियाति । प्ररोह । प्रवासिन् । प्रतिसिद्धिन् ॥ आहूति
 गणोपम् । तेन । अस्पर्शः । आकंसो ॥ परकीयम् । पारक्रेर । पारकं ।
 प्रवचनम् । पायपणं ॥ धंतुरन्तम् । चाडरन्तम् इत्याद्यपि भवति ॥

दक्षिणे हे ॥ ४५ ॥

दक्षिणशब्दे आदेरतो हे परे दीर्घो भवति ॥ दाहिणो ॥ ह इति
 किम् । दक्खिणो ॥

इः स्वप्नादी ॥ ४६ ॥

स्वप्न इत्येवमादिषु आदेरस्य इत्वं भवति ॥ सिदिणो । सिमिणो ॥
 आपे उकारोपि । सुमिणो । ईसि । वेडिसो । विलिर्भ । विभणं ।

१ A सन २ B मणसिन्ना ३ A कर्षो ४ A वस ५ A मग्ने । विकृ० ६ A निस्तः
 ७ B धो मं ८ A दी । प्रमि० ९ A सित् । अभियाति १० B चडरन्तं । चतुरन्तं
 चतुरन्तम्

पुष्पाण्यो पुष्पाण्यो ॥ वयग्मी । वारग्मी । वहू । वाहू । इति शब्द-
भेदात् सिद्धम् ॥

घञ्शब्देर्वा ॥ ६८ ॥

घञ्निमित्तो यो वृद्धिर्य आकाङ्क्षायादिभूतस्य भद् वा भवति ।
पयहो वयाहो । पयहो वयाहो । वयहो वयाहो । प्रकायः प्रयाहो वा ।
पत्पयो पत्पायो ॥ कविप्र भवति । रागः । राभेः ॥

महाराष्ट्रे ॥ ६९ ॥

महाराष्ट्रेशब्दे आदेशाकारस्य अद् भवति ॥ मरहद् । मेरहद् ॥

मांसादिष्वनुस्यारे ॥ ७० ॥

मांसप्रकारेषु अनुस्यारे भति आदेशानः भद् भवति ॥ मंसं । पंसु ।
पंसणो । कंसं । कंसिभो । वंसिभो । पंड्यो । मंसिदिभो । संज्ञे-
सिभो ॥ अनुस्वार इति किम् । मांसं । वाम् ॥ मांस । पांसु । पं-
सन । कांस्य । कांसिक । पांसिक । पाण्ड्य । सांसिदिक । सांपा-
प्रिक । इत्यादि ॥

इयामाके मः ॥ ७१ ॥

इयामाके मेस्य भातः अद् भवति ॥ सामभो ॥

इः सदादी वा ॥ ७२ ॥

सदादिषु शब्देषु आत इत्वं वा भवति ॥ सद् सपा । निसि-अतो
निसा-अतो । कुप्पिसो कुप्पासो ॥

आधार्ये षोच ॥ ७३ ॥

आचार्यशब्दे चस्य आत इत्वम् अत्वं च भवति ॥ आहरिभो ।
आपरिभो ॥

ईः स्त्यान-सत्वाटे ॥ ७४ ॥

स्त्यानसत्वाटपोरादेरात् ईर्भवति ॥ ठीणं । धीणं । पिण्णं । सल्लीढो ।
संज्ञायम् इति तु समः स्त्यः छा [४.१५] इति व्यादेशो सिद्धम् ॥

१ ॥ राट् ॥ २ ॥ अद् वा भ° ॥ ३ ॥ मरहद् ॥ ४ ॥ सांज्ञिभो. ५ ॥ भत्याद्

ओदात्यां पङ्क्तौ ॥ ८३ ॥

आलीशब्दे पङ्क्तिवाचिनि आत ओत्वं भवति ॥ ओली ॥ पङ्क्तिरिति किम् । आली सखी ॥

ह्रस्वः संयोगे ॥ ८४ ॥

दीर्घस्य यथादर्शनं संयोगे परे ह्रस्वो भवति ॥ आत् । आग्रम् । अम्यं ॥ ताग्रम् । तम्यं ॥ विरहाग्निः । विरहग्नी ॥ आस्यम् । अर्त्सं ॥ ईन् । मुनीन्द्रः । मुणिन्दो ॥ तीर्थम् । तित्थं ॥ ऊत् । गुरुज्ञायाः । गुरुज्ञाया ॥ चूर्णः । चुण्णो ॥ एत् । नरेन्द्रः । नरिन्दो ॥ म्लेच्छः । मिमिच्छो ॥ दिट्टिक्-पण-वट्टं ॥ ओत् । अधरोष्ठः । अह्रुट्टं ॥ नीले त्वलम् । नीलुत्पलं ॥ संयोग इति किम् । आपासं । ईंसरो । ऊसवो ॥

इत एद्वा ॥ ८५ ॥

संयोग इति वर्तते । आदेरिकारस्य संयोगे परे एकारो वा भवति । पेण्डं पिण्डं । धम्मेलं धम्मिलं । सेन्दूरं सिन्दूरं । वेण्डं विण्डं । पेण्डं पिण्डं । वेण्डं विण्डं ॥ कचिन्न भवति । चिन्ता ॥

किंशुके वा ॥ ८६ ॥

किंशुकशब्दे आदेरित एकारो वा भवति ॥ केत्तुभं किंत्तुभं ॥

मिरायाम् ॥ ८७ ॥

मिराशब्दे इत एकारो भवति ॥ मेरा ॥

पथि-पृथिवी-प्रतिथुन्यूपिक-हरिद्रा-विभीतकेष्वत् ॥ ८८ ॥

पथु आदेरितोकारो भवति ॥ पथो । पुहई । पुहवी । पठंसुआ । भूस ओ । हलदी । हलदा । बहेडओ ॥ पन्थं किर देसित्तेति तु पथिशब्दसमानार्थस्य पन्थशब्दस्य भविष्यति ॥ हरिद्रायां विकल्प इत्यन्ये । हलिदी हलिदा ॥

मवासीसी ॥ ९५ ॥

अनयोरादेरित उत्वं भवति ॥ पावास्तुओ । उच्छ्रू ॥

युधिष्ठिरे वा ॥ ९६ ॥

युधिष्ठिरशब्दे आदेरित उत्वं वा भवति ॥ जहृद्विलो । ॥ ॥

ओञ्च द्विधाकृतेः ॥ ९७ ॥

द्विधाशब्दे कृतेभानोः प्रयोगे इत ओत्वं चकारादुत्वं च
दोहा-किञ्जलः । दुहा-किञ्जलः ॥ दोहा-इभं । दुहा-इभं ॥ कर्मा-
किम् । दिहा गवं ॥ कचित् केयलस्यापि । दुहायि सो ॥ ॥ ॥

ना निर्मरे ना ॥ ९८ ॥

निर्मरशब्दे नकारेण सह इत ओकारो वा भवति ॥
निग्नरो ॥

हरीतरयाभीनोत् ॥ ९९ ॥

हरीतरयाशब्दे आदेरीकारस्य अद् भवति ॥ हरदई ॥

आम्कम्भीरे ॥ १०० ॥

कम्भीरशब्दे ईन आद् भवति ॥ कम्भारो ॥

पानीयादिजिन् ॥ १०१ ॥

पानीयादिषु शब्देषु ईन इद् भवति ॥ पाणिभं । अग्निभं ।
जिभं । जिभिभं । कर्मिभं । मिरिभं । दुर्भं । तद्भं । गी
जर्गभं । आग्निभं । पतिभिभं । ओम्भिभं । पतिभं । गहि
गर्म्मभं । नगार्गि ॥ पानीय । अनीक ॥ जीयति । जीयुः ।
दिन । करीय । शिरीय । द्विनीय । तृतीय । गमीर । वर्त
आनीय । प्रदीपित । अयमीदत् । प्रमीद । गृहीत । यम्पीक । तदानी
इति पानीयादयः ॥ कृत्वाविकारादेषु कचिभिन्नं कचिद् शिक्त
नेन । पानीभं । अनीभं । जीभं । करीमो । उयणीभो । इत्यादि त्रि

इर्भुङ्कुटौ ॥ ११० ॥

भ्रुकुटावादेकत इर्भवति ॥ भिउडी ॥

पुरुषे रोः ॥ १११ ॥

पुरुषशब्दे रोक्त इर्भवति ॥ पुरिसो । पठरिसं ॥

इः क्षुते ॥ ११२ ॥

क्षुतशब्दे आदेकत इत्वं भवति ॥ छीमं ॥

ऊत्सुभग-मुसले वा ॥ ११३ ॥

अनयोरादेकत ऊद् वा भवति ॥ सूहवो सुहवो । मुसलं मुसलं ॥

अनुत्साहोत्सन्ने त्सच्छे ॥ ११४ ॥

उत्साहोत्सन्नार्जिते शब्दे यौ त्सच्छौ तयोः परयोरादेकत ऊद् भवति ॥
त्स । ऊत्तुओ । ऊसवो । ऊसित्तो । ऊसरद् ॥ छ । उरूताः शूरा
यस्मात् सः ऊत्तुओ । ऊससद् ॥ अनुत्साहोत्सन्न इति किम् । उच्छा-
हो । उच्छभो ॥

दुर्कि दुरो वा ॥ ११५ ॥

दुर्द्वपसर्गस्य रेकस्य लोपे सति एत ऊत्वं वा भवति ॥ दूस्हो दुस्हो ।
दूहवो दुहवो ॥ लुंकीति किम् । दुस्सहो विरहो ॥

ओत्संयोगे ॥ ११६ ॥

मंयोगे परे आदेकत ओत्वं भवति ॥ तोण्डं । मोण्डं । पोक्खरं ।
कोट्टिमं । पोत्पभो । लोद्धओ । मोत्था । मोग्गरो । पोग्गलं ।
कोण्डो । कोन्तो । पोक्कन्तं ॥

कुनूहले वा हसश्च ॥ ११७ ॥

कुनूहलशब्दे एत ओद् वा भवति तत्संनियोगे हस्वश्च वा ॥ कोऊ-
हलं फुऊहलं कोउहलं ॥

१ B इत्वं प्र०. २ B ई क्षुते. ३ A 'होउने. ४ P उवोत्ता. ५ D अतओ ६ A उवोत्ता
P • B ऐउगे. ८ P B दुहवो. ९ A E कोउहलं.

आत्कृशा-मृदुक-मृदुत्वे वा ॥ १२७ ॥

एषु आदेकत आत् वा भवति ॥ कामा किरा । माउकं मउकं ।
माउकं मउकणं ॥

इत्कपादौ ॥ १२८ ॥

कृपा इत्यादिषु शब्देषु आदेकत इत्वं भवति ॥ क्रिया । क्रिया ।
मिट्टं रसे पय । अन्यत्र मट्टं । दिट्टं । दिट्टी । सिट्टं । मिट्टी । मिट्टी ।
पिच्छी । भिऊ । भिड्ढो । मिड्ढारो । सिड्ढारो । मिआलो । रिणा ।
घुसिणं । विद-कई । ममिदी । इदी । गिदी । किमो । किमान् ।
किसरा । किच्छं । तिणं । किसिओ । नियो । क्रिया । क्रि ।
धिई । क्रियो । क्रियिणो । क्रियानं । विभुओ । विचं । रिनी ।
हिअं । याहिचं । पिहिओ । विमी । इसी । विण्हो । पिहा ।
सह । उँकिट्टं । निमंसो ॥ कचिन्न भवति । रिदी ॥ कृपा । इरप ।
मृष्ट । दष्ट । दृष्टि । सृष्ट । सृष्टि । गृष्टि । पृष्ठी । भृगु । भृष्ट ।
भृष्टार । शृष्टार । शृगाल । घृणा । पुष्टण । वृद्धकवि । सृष्टि ।
कदि । गृष्टि । कृश । कृशानु । कसरा । कृष्ट । कृत्त । कृपिन ।
नृप । कृत्वा । कृति । धृति । कृष । कृषण । कृपाण । धृष्टिक ।
वृत्त । वृत्ति । इत । व्याहत । भृंहित । वृसी । कृपि । विवृण्ण ।
सृष्टा । सकृत् । उत्कृष्टं । नृशंस ॥

पृष्ठे वानुत्तरपदे ॥ १२९ ॥

पृष्ठशब्देनानुत्तरपदे ऋत इदं भवति वा ॥ पिट्टी पट्टी । पिट्टि-परिट्टि ।
विअं ॥ अनुत्तरपद इति किम् । महि-वट्टं ॥

मसण-मृगाङ्क-मृत्यु-मृद्व-मृष्टे वा ॥ १३० ॥

एषु ऋत इदं वा भवति ॥ मसिणं मसणं । मिअङ्को मयङ्को । मिन् ।
मथू । सिङ्गे सङ्गं । विट्टो घट्टो ॥

१ A इः कृपा. २ A मिट्टी ३ A इट्टी. ४ B पिड्डिओ ५ B P कदि. क.
६ B सृष्ट ७ P वृष्टि-मृष्टादि ८ P. ९ A श्रेष्ठु.

उदत्वादौ ॥ १३१ ॥

ऋतु इत्यादिषु शब्देषु आदेशकत उद् भवति ॥ उऊ । परामुटो । पुटो ।
पउटो । पुहई । पउत्ती । पाउसो । पाउओ । भुई । पहुडि । पाहुडं ।
परहुओ । निहुअं । निउअं । विउअं । संवुअं । वुत्तन्तो । निव्वुअं ।
निव्वुई । वुन्दं । वुन्दावणो । वुट्टो । वुट्टी । उसहो । मुणालं ।
उऊ । जामाउओ । माउओ । माउआ । भाउओ । पिउओ । पु-
हुवी ॥ ऋतु । परामृष्ट । स्पृष्ट । प्रवृष्ट । पृथिवी । प्रवृत्ति । प्रावृप् ।
प्रावृत्त । भृति । प्रभृति । प्राभृत । परभृत । निभृत । निवृत्त । वि-
वृत । संवृत । वृत्तान्त । निर्वृत । निर्वृति । वृन्द । वृन्दावन ।
वृद्ध । वृद्धि । ऋषभ । मृणाल । ऋजु । जामातृक । मातृक ।
मातृका । भ्रातृक । पितृक । पृथ्वी । इत्यादि ॥

निवृत्त-वृन्दारके वा ॥ १३२ ॥

अनयोक्त उद् वा भवति ॥ निवृत्तं निवृत्तं । वृन्दारया वृन्दारया ॥

वृषभे वा वा ॥ १३३ ॥

वृषभे ऋतो वेन सह उद् वा भवति ॥ उसहो वसहो ॥

गौणान्त्यस्य ॥ १३४ ॥

गौणशब्दस्य योन्त्य ऋत् तस्य उद् भवति ॥ माउ-मण्डलं । माउ-
हरं । पिउ-हरं । माउ-सिआ । पिउ-सिआ । पिउ-वणं । पिउ-वई ॥

मातुरिद्धा ॥ १३५ ॥

मातृशब्दस्य गौणस्य ऋत इद् वा भवति ॥ माइ-हरं । माउ-हरं ॥
क्वचिदगौणस्यापि । मार्ईणं ॥

उद्दोन्मृपि ॥ १३६ ॥

मृपाशब्दे ऋत उत् ऊत् ओश्च भवन्ति ॥ मुसा । मूसा । मोसा ।
मुसा-वाओ । मूसा-वाओ । मोसा-वाओ ॥

१ B उऊ. २ A जामाउओ । माउओ । माउआ । भा०. P जामाउओ । माउआ । भा०.

३ A B पुहुवी. ४ A मातृक । भा०. ५ P B ०ण्यदस्य. ६ B मार्ईण. ७ P भवति.

इदानीं दृष्ट-दृष्टि-पृथक्-मृदङ्ग-नपृक्के ॥ १३७ ॥

एतु कत इकारोक्तानी भवत ॥ विद्वो बुद्वो । विद्वी बुद्वी । विद्वं बुद्वं ।
विद्वो मुद्वो । नसिभो नसुभो ॥

वा मृदङ्गनी ॥ १३८ ॥

बृहन्निशब्दे कत इदुनी वा भवतः ॥ विहल्कई बुहल्कई । वल्के
बहल्कई ॥

इदोद्वन्ने ॥ १३९ ॥

वृत्तशब्दे कत इत् पत् भोज भवति ॥ विण्टं येण्टं योण्टं ॥

विः केवल्कय ॥ १४० ॥

केवल्कय एव प्रननान्तरकस्य कनो विरदिशो भवति ॥ विदी । विद्वी । विद्वं ।

कणउत्तेगमयुंणी वा ॥ १४१ ॥

कणकमुत्तगमयुत्तगुत्तगिनु कनो विर्या भवति ॥ विणं भणं । विर्यं
उत्तगु । विर्यो उत्तगो । विर्य उत्तगु । विर्या उत्तगी ॥

रेगः किण-टवगः ॥ १४२ ॥

टिण टट मरु इत्येवमस्य द्योर्भागोक्तो विरदिशो भवति ॥
टट । मरि-यणो । मरि-जयो । मरि-वर्देदीणं ॥ मटशः । मरिसो
मटश । मरि-यणो ॥ मयम् मयारिमो । मयारिमो । मयारिमो ।
मिमो । मरिमो । मरिमो । मयारिमो । मयारिमो । मयारिमो ।
टवमवभादमयाम् मयारिमोदि[इ० ५. १]मयारिमोदि । मरि
मयाम् ॥

मयाम् दिः ॥ १४३ ॥

मयाम्मयाम् कनो विरदिशो भवति ॥ मयारिमो ॥

मयारिमो ॥ १४४ ॥

मयाम्मयाम् कनो विरदिशो भवति ॥ मयारिमो । मयारिमो ।

॥ ५. १ ॥ मयारिमोदि । मरि
॥ ५. १ ॥ मयारिमोदि । मरि

चैदमं । चैश्वानर । कैतव । यंशास्व । वैशान् । स्वर । चैत्य । एना
दि ॥ विश्लेषे न भवति । चैत्यम् । चेइअं ॥ आर्षे । चैत्यवन्दनम् ।
ची-वन्दनम् ॥

वैरादी वा ॥ १५२ ॥

वैरादिषु णेत्तः अइरादेशो वा भवति ॥ वइरं येरं । कइलामो केन
सो । कइरयं केरयं । वइसयणो वेसयणो । वइमप्पायणो वेमप्पा-
यणो । वइआलिओ वेआलिओ । वइमिअं वेमिअं । वइसो वेसो ।
येर । कैनास । कैरव । वैअयण । वैशम्पायन । वैतालिक । वैशिक
वैप्र । इत्यादि ॥

एष देवे ॥ १५३ ॥

देवशब्दे णेत्त एम् अइआदेशो भवति ॥ देव्यं दइव्यं दइवं ॥

उद्येनीचैत्यअः ॥ १५४ ॥

भनयेरित्तः भअ इत्यादेशो भवति ॥ उद्यअं । नीचअं । उद्यनीच
अं के मिद्धम् । उद्येनीचैसोस्तु रूपान्तरनिवृत्त्यर्थं घवनम् ॥

इद्वियं ॥ १५५ ॥

पैरिशब्दे णेत्त इद्व भवति ॥ पीरं हरइ दिसाओ ॥

आंताडान्योन्य-प्रकोष्ठातोय-शिरोवेदनो-मनोहर-सरोरुहे

स्तोय वः ॥ १५६ ॥

एणु ओनीस्त्वं वा भवति तस्मिन्नियोगे च यथासंभवं ककारतकारणं
सोदेशः ॥ अअअं अअअं । पयट्ठो पउट्ठो । आयअं आयअं । मि
विअणा मिगे-विअणा । मणहं मणोहं । सररुहं सरोरुहं ॥

ऊन्मोच्छामे ॥ १५७ ॥

मोच्छामशब्दे ओम् ऊम् भवति ॥ सोच्छाम । गूमाओ ॥

१ P देवेण्ड इ-वादे. २ H देवे देवे वयम् ३ P १लोऽम इ. ४ B देवे दे
५ A देवेण्ड. ६ A देवेण्ड ७ E १लोऽम इ. ८ A १म.

एतयोदशादां स्वरस्य सस्वरव्यञ्जनेन ॥ १६५ ॥

त्रयोदश इत्येवंप्रकारेषु संख्याशब्देषु आदेः स्वरस्य परेण सस्वरव्यञ्जनेन सह एद् भवति ॥ तेरह । तेवीसा । तेतीसा ॥

सविर-विचकिलायस्कारे ॥ १६६ ॥

एषु आदेः स्वरस्य परेण सस्वरव्यञ्जनेन सह एद् भवति ॥ येगे । बे-
इलं । मुँद-विभइल-यत्तूणपुआ इत्यपि दृश्यते । एकांगे ॥

वा कदले ॥ १६७ ॥

कदलशब्दे आदेः स्वरस्य परेण सस्वरव्यञ्जनेन सह एद् वा भवति ।
केलं कयलं । केली कयली ॥

वेतः कर्णिकारे ॥ १६८ ॥

कर्णिकारे इतः सस्वरव्यञ्जनेन सह एद् वा भवति ॥ कण्णे-
कर्णिआरो ॥

अर्यां वैत् ॥ १६९ ॥

अपिशब्दे आदेः स्वरस्य परेण सस्वरव्यञ्जनेन सह एद् वा भवति ।
ऐ बीहेमि । अह चम्मत्तिए । वचनादैकारस्यापि प्राकृते प्रयोगः ॥

ओत्पूतर-यदर-नवमालिका-नवफालिका-पूगफले ॥ १७० ॥

पूतरादिषु आदेः स्वरस्य परेण सस्वरव्यञ्जनेन सह ओद् भवति ।
पोरो । योरं । बोरी । नोमालिआ । नोइलिआ । पोप्फलं । पोप्फली

न वा मयूख-लवण-चतुर्गुण-चतुर्थ-चतुर्दश-चतुर्वार-सुकुमार

कुतूहलोद्दललोलूखले ॥ १७१ ॥

मयूखादिषु आदेः स्वरस्य परेण सस्वरव्यञ्जनेन सह ओद् वा भवति ।
मोहो मऊहो । न्गोणं । इअ लवणुग्गर्मा । चोरगुणो चडगुणो

गोष्पो षड्गो । गोष्पी षड्गपी । गोहह । षड्गह । गोहनी ष-
हनी । गोष्वागो षड्ग्वारो । गोमानो सुकुमानो । गोहतं गो-
हत्तं । तह मजे गोहतिष्ठ । ओहलो उहहलो । ओक्खलं । उहू-
लं ॥ गोरो मज्जे इति तु गोरोमयूरशब्दाभ्यां सिद्धम् ॥

अवापने ॥ १७२ ॥

अथानयो रूपमंगोरोत इति चित्तल्लार्थनिर्णये च आदेः स्वरस्य परेण
 असादस्यजननेन एह ओह वा भवति ॥ अह । ओअह । अहअह ।
 ओआमो अहमामो ॥ अह । ओ अह । अह अह । ओआमिअं अ-
 हमामिअं ॥ उह । ओ वणं । ओ घणो । उह वणं । उह घणो ॥
 इति भवति । अहमयं । अहमहो । उह रयो ॥

उ.घोष ॥ १७६ ॥

अन्यथादे आदेः स्वरस्य परेण सम्यक्त्वजननेन सह उत्तु ओदादेशौ
या भवतः ॥ ऊहमिअं ओहमिअं उयहमिअं । ऊग्लाओ ओग्लाओ
उयग्लाओ । उभाओ ओभाओ उयदाओ ॥

इदो निषण्णं ॥ १७५ ॥

निदण्णस्ये आदेः इत्थस्य पेण सस्यस्यअनेम सह उम आदेशो
वा भवति ॥ एमणो । निमणो ॥

मावर्णे अन्त्याज ॥ १७२ ॥

अथानुसङ्गः ॥ अथानुसङ्गः ॥ अथानुसङ्गः ॥ अथानुसङ्गः ॥ अथानुसङ्गः ॥

महाभूमिपुत्राणां देः ॥ १७६ ॥

[illegible]

शीकरे म-ही वा ॥ १८४ ॥

शीकरे कस्य मही वा भवति ॥ मीमरो मीहरो । पसे । मीभरो

चन्द्रिकायां मः ॥ १८५ ॥

चन्द्रिकाशब्दे कस्य मो भवति ॥ चन्द्रिमा ॥

निकप-स्फटिक-चिहुरे हः ॥ १८६ ॥

एषु कस्य हो भवति ॥ निहसो । फलिहो । निहुरो । चिहुरण
संस्कृतेषु इति दुर्गः ॥

ख-घ-थ-घ-भाम् ॥ १८७ ॥

स्वरात्परेषामसंयुक्तानामनादिभूतानां ख घ थ घ भ इत्ये
यर्णानां प्रायो हो भवति ॥ ख । माहा । मुह । मेहला । निहा
घ । मेहो । जहणं । माहो । लाह । ॥ थ । नाहो । आवमह
मिहणं । कह । ॥ घ । माह । याहो । थहिरो । बाह । इन्द-ह
भ । सहा । सहायो । नह । थणहरो । सोह । ॥ स्वरादित्ये
संखो । संघो । कंथा । थंथो । खंभो ॥ असंयुक्तस्येत्येव ।
कख । अग्य । फत्थ । सिद्धभो । यन्ध । लब्धम् ॥ अनादे
त्येव । गज्जन्ते स्ते मेहा । गच्छ घणो ॥ प्राप इत्येव । सरि
खलो । पलय घणो । अधिरो । जिण-धम्मो । वणट्ट-भभो । नर्भ ।

पृथकि धो वा ॥ १८८ ॥

पृथक्शब्दे यस्य धो वा भवति ॥ पिधं पुधं । पिहं पुहं ॥

शृङ्खले खः कः ॥ १८९ ॥

शृङ्खले खस्य को भवति ॥ सङ्खलं ॥

१ B "करे म" २ P हुगा- ३ P सुहं ४ B मोहो ५ A इदुधनू- ६ B लुग्भ
• P गम्भति- ८ B "हा पुजा नील पण्डित मोरा । नदी चदुधोय शतात्तो ह्य
पचो । गच्छ" ९ B अधिरो- १० A नह-

हृतम् । हृये ॥ हृताशः । हृयासो ॥ श्रुतः । सुओ ॥ आकृतिः
आकिर् ॥ निर्युतः । निव्युओ ॥ तातः । ताओ ॥ कतरः । कयो
द्वितीयः । दुइओ इत्यादयः प्रयोगा भवन्ति । न पुनः उद् रूपानि
त्यादि ॥ कचित् भावेऽपि व्यत्ययश्च [४.४४७] इत्येव सिद्धम्
दिही इत्येतदर्थं तु भूतेर्दिहिः [२.१३१] इति वक्ष्यामः ॥

सप्तती रः ॥ २१० ॥

सप्तती तस्य रो भवति ॥ सप्तरी ॥

अतसी-सातवाहने लः ॥ २११ ॥

अनयोस्तस्य लो भवति ॥ अलसी । सालाहणो । सालवाहणो
सालाहणी भासा ॥

पलिते वा ॥ २१२ ॥

पलिने तस्य लो वा भवति ॥ पलिलं । पलिर्भ ॥

पीने यो ले वा ॥ २१३ ॥

पीने तस्य यो वा भवति स्वार्थतकारे परे ॥ पीयलं । पीभलं ॥
इति क्रिम् । पीर्भ ॥

विनस्ति-वगति-भरत-कातर-मानुनिङ्गे हः ॥ २१४ ॥

एषु तस्य हो भवति ॥ विहन्धी । वमही ॥ बहुलाधिकारात् कति
भरति । वमई । वमहो । काहलो । मानुनिङ्गं । मानुनुङ्गश्चरस्य
माउनुङ्गं ॥

मेयि निधिर निधिल्ल-वगमे यस्य हः ॥ २१५ ॥

एषु तस्य हो भवति । हानवादः ॥ मेही । मिहिलो । मिहिलं ।
वदमो ॥

दीपौ धो वा ॥ २२३ ॥

दीप्यतौ दस्य धो वा भवति ॥ धिणइ । दिणइ ॥

कदांथते वः ॥ २२४ ॥

कदर्थिते दस्य वो भवति ॥ कवटिओ ॥

ककुदे इः ॥ २२५ ॥

ककुदे दस्य हो भवति ॥ कडइ ॥

निपधे धो इः ॥ २२६ ॥

निपधे धस्य हो भवति ॥ निसहो ॥

वौषधे ॥ २२७ ॥

ओषधे धस्य हो वा भवति ॥ ओसइ । ओमइ ॥

नो णः ॥ २२८ ॥

स्वरात्परस्यासंयुक्तस्थानादेर्नस्य णो भवति ॥ कणर्थ । मय
षणं । मयणं । माणइ ॥ आर्थे । आरनानं । अनिलो । अन
इत्याद्यपि ॥

बादी ॥ २२९ ॥

असंयुक्तस्यादौ वर्तमानस्य नस्य णो वा भवति ॥ णरो नरो । णो
नेइ । णेइ नेइ ॥ असंयुक्तस्येत्येव । न्यायः । नाओ ॥

निम्ब-नापिते ल-ण्हं वा ॥ २३० ॥

अनयोर्नस्य ल ण्ह इत्येतौ वा भवतः ॥ लिम्बो निम्बो । ण्हाविओ
माविओ ॥

१ P ० ही घाटी इ० २ B स्व हो भवति वा ॥ ओमइ । ओतइ ॥ ३ B अनिओ इ०
४ P नेइ । अ० ५ P ० स्व यथामङ्गलं ८-

वो वः ॥ २३७ ॥

स्वरातरस्यामं युक्तस्यानादेर्बस्य वो भवति ॥ अलाभू । अला ॥
लाऊ ॥ दायनः । सवलो ॥

विमिन्यां मः ॥ २३८ ॥

विमिन्यां यस्य भो भवति ॥ भिमिणी ॥ स्त्रीलिङ्गनिर्देशादि न भ
वति । विसन्तु-येलवाणं ॥

कयन्धो म-यो ॥ २३९ ॥

कयन्धो यस्य मयो भवति ॥ कमन्धो । कयन्धो ॥

केटभे भो वः ॥ २४० ॥

केटभे भग्न वो भवति ॥ केटयो ॥

विममे मो हो वा ॥ २४१ ॥

विममे मग्न हो वा भवति ॥ विमहो । विसमो ॥

मन्मथे वः ॥ २४२ ॥

मन्मथे मग्न यो भवति ॥ यम्महो ॥

वाविमर्ग्या ॥ २४३ ॥

वाविमर्ग्यादं भो यो वा भवति ॥ अद्विषू । अद्विषू ॥

ध्रमंरं मो वा ॥ २४४ ॥

ध्रमंरं मग्न मो वा भवति ॥ ध्रमलो । ध्रमरो ॥

आद्विर्गो नः ॥ २४५ ॥

आद्विर्गो भो भवति ॥ जमो । जमो । जाइ ॥ आद्विर्गि हि
अन्यथा । विमर्गो ॥ अद्विर्गो भो भवति । अद्विर्गो भो भवति ।
जमो । मंजमो । अद्विर्गो ॥ कविम मयि । यमोभो ॥ अ
द्विर्गो । यमोभो । अद्विर्गो ॥ यमोभो । अद्विर्गो । अद्विर्गो ।

हरिद्रादी लः ॥ २५४ ॥

हरिद्रादिषु शब्देषु असंयुक्तस्य रस्य लो भवति ॥ हरिद्रा । हरि
दाह । दलिद्रो । दालिद्रं । हलिद्रो । जहुद्रितो । सिद्रितो । मुद्रि
चलणो । वलुणो । कलुणो । इङ्गलो । मङ्गलो । सोमालो । नि
ओ । फलिद्रा । फलिद्रो । फालिद्रो । काहलो । लुको । अवरो
भसलो । जडलं । यडलो । निद्रुलो ॥ बहुलाधिकारावरणशब्द
पादार्पणत्वेव । अन्यत्र चरण-करणं ॥ भ्रमरे ससंनिधौ एव
अन्यत्र भमरो ॥ तथा । जडरं । यडरो । निद्रुरो इत्यादि ॥ इति
द्रा । हरिद्राति । हरिद्र । दारिद्र्य । हरिद्र । पुथिद्रि । शिथि
मुखर । चरण । यरण । करण । अङ्गार । सत्कार । सुकुमार
किरात । परिखा । परिध । पारिमद्र । कानर । रुग्ण । अपद्रा
भ्रमर । जडर । यडर । निद्रुर । इत्यादि ॥ आर्षे दुवालसङ्गे इत्यादि

स्थूले लो रः ॥ २५५ ॥

स्थूले लस्य रो भवति ॥ थोरं ॥ कथं भूलभद्रं । स्थूरस्य हरिद्रा
लये भविष्यति ॥

लाहल-लाङ्गल-लाङ्गले वादेर्णः ॥ २५६ ॥

एषु आदेर्लस्य णो वा भवति ॥ णाहलो । लाहलो ॥ णङ्गलं । लङ्गलं ।
णङ्गलं । लङ्गलं ॥

ललाटे च ॥ २५७ ॥

ललाटे च आदेर्लस्य णो भवति ॥ लकार आदेरनुवृत्त्यर्थः ॥ नि
डाल । णडालं ॥

शबरे षो मः ॥ २५८ ॥

शबरे षस्य मो भवति ॥ समरो ॥

सप्र-नीव्यावा ॥ २५९ ॥

अनयोर्म्य मो वा भवति ॥ सिमिणो मिमिणो । नीमी नोमी ॥

अथ ॥ अथवा ॥ १ ॥ १ ॥

अथवा ॥ अथवा ॥ १ ॥ १ ॥

अथवा ॥ अथवा ॥ १ ॥ १ ॥

अथवा ॥ अथवा ॥ १ ॥ १ ॥

अथवा ॥ अथवा ॥ १ ॥ १ ॥

अथवा ॥ अथवा ॥ १ ॥ १ ॥

अथवा ॥ अथवा ॥ १ ॥ १ ॥

अथवा ॥ अथवा ॥ १ ॥ १ ॥

अथवा ॥ अथवा ॥ १ ॥ १ ॥

अथवा ॥ अथवा ॥ १ ॥ १ ॥

अथवा ॥ अथवा ॥ १ ॥ १ ॥

अथवा ॥ अथवा ॥ १ ॥ १ ॥

अथवा ॥ अथवा ॥ १ ॥ १ ॥

अथवा ॥ अथवा ॥ १ ॥ १ ॥

स्याणावदरे ॥ ७ ॥

स्वाध्यायौ संयुक्तस्य गोो भवति ह्यधौ भाष्यो न भवति ॥५॥
अहम् इति चिन्म । भाष्यो गेहा ॥

साम्भे स्तो वा ॥ ८ ॥

नम्यशब्दे नम्य गो या वरति ॥ तम्यो । भम्यो । कर्म ॥

५-दायस्सन्दं ॥ ९ ॥

सन्तापयन्ती सन्धे सन्ध गङ्गा मयनः ॥ पद्मोः ठम्मेः
मयते । पद्मिन्नाः । ठम्मिन्नाः ॥

रक्तं गो वा ॥ १० ॥

रक्तशब्दे मंगुक्तस्य गो या मयति ॥ शृंगो रत्तो ॥

भुल्ले हो या ॥ २२ ॥

शुद्धशब्दे संयुक्तस्य श्रो या भवति ॥ सुद्धं सुद्धं ॥

कृति-चत्वरे चः ॥ १२ ॥

भक्तगोः संपुत्तस्य वो भवति ॥ किसी । सधरं ॥

ह्योचैत्ये ॥ १३ ॥

नैत्यमभिते तस्य चो भवति ॥ सर्वः पञ्चभो ॥ अचैत्य शी
पार्श्व ॥

मृत्युपै पथ हो वा ॥ २४ ॥

प्रत्यक्षो त्यस्य चो भवति तत्संनियोगे च नश्य हो वा इ
नश्यो । पश्यसो ॥

स-ध्व-द-ध्वां च-छ-ज-ज्ञाः क्वचित् ॥ १५ ॥

भूयान्वासासंयमेने कश्चिद् भवन्ति ॥ भुक्त्वा । पोषा ॥ ५

क्षण उत्सवे ॥ २० ॥

क्षणशब्दे उत्सवामिधाधिनि संयुक्तस्य छो भवति ॥ छगो ॥ उज
इति किम् । खगो ॥

इत्यात् ध्य-श्-त्स-प्सामनिश्चले ॥ २१ ॥

इत्यालरेवां ध्यश्चत्मप्सां छो भवति निश्चले नु न भवति ॥ त.
पच्छं । पच्छा । पिच्छा ॥ श्च । पच्छिमं । अच्छेरं । पच्छा ॥ त.
उच्छाहो । मच्छतो । मच्छरो । मयच्छनो । संयच्छरो । नि
च्छद् ॥ प्स । लिच्छद् । जुगुच्छद् । अच्छरा ॥ इत्यादिनि द्विः
ऊसारिभो ॥ अनिश्चल इति किम् । निगलो ॥ आर्षे नृपे चोः
तच्च ॥

सामर्थ्योत्सुकोत्सवे वा ॥ २२ ॥

एषु संयुक्तस्य छो वा भवति ॥ सामच्छं सामर्थ्यं । उच्छुभो उ
भो । उच्छयो कसवो ॥

सृहायाम् ॥ २३ ॥

सृहाशब्दे संयुक्तस्य छो भवति । फस्यापवादः ॥ छिहा ॥ १
हुलाधिकारात्कचिदन्यदपि । निमिहो ॥

द्य-व्य-र्या जः ॥ २४ ॥

एषां संयुक्तानां जो भवति ॥ द्य । मज्जं । अद्यज्जं । वेज्जो । गु
जोभो ॥ व्य । जज्जो । सेज्जा ॥ र्यं । भज्जा । चौर्यसमत्वात्
रिभो । कज्जं । वज्जं । पज्जाभो । पज्जसं । मज्जाया ॥

अभिमन्यौ ज-ज्ञौ वा ॥ २५ ॥

अभिमन्यौ संयुक्तस्य जो अश्च वा भवति ॥ अहिमज्जू । अहि
मज्जू । पक्षे । अहिमज्जू ॥ अभिमहणादिह न भवति । मज्जू ॥

वृन्ते ण्टः ॥ ३१ ॥

वृन्ते संयुक्तस्य ण्टो भवति ॥ वेण्टं । तान्त्रेण्टं ॥

ठोथि-विसंस्थुले ॥ ३२ ॥

अनयोः संयुक्तस्य ठो भवति ॥ अठ्ठी । विसंठुत्तं ॥

स्त्यान-चतुर्थार्ये वा ॥ ३३ ॥

एषु संयुक्तस्य ठो वा भवति ॥ ठीणं र्पीणं । चउठो । मठो प्रो
नम् । अरपो धनम् ॥

एस्वानुप्रेषासंदष्टे ॥ ३४ ॥

उष्मादिवर्जिते एस्य ठो भवति ॥ लठ्ठी । मुठ्ठी । दिठ्ठी । सिठ्ठी ।
पुठ्ठी । कठ्ठं । सुरठ्ठा । इठ्ठो । अणिठ्ठं ॥ अनुप्रेषासंदष्ट इति किं
उठ्ठी । इष्टाचुण्णं व्य । संदष्टो ॥

गर्ते ढः ॥ ३५ ॥

गर्तशब्दे संयुक्तस्य ढो भवति । टापवादः ॥ गड्डो । गड्ढा ॥

सम्मर्द-वितर्दि-विच्छर्द-च्छर्दि-कपर्द-मर्दिते र्दस्य ॥ ३६ ॥

एषु र्दस्य ढेत्वं भवति ॥ सम्मड्डो । विभड्डो । विच्छड्डो । छड्डो ।
कयड्डो । मड्डिभो । सम्मड्डिभो ॥

गर्दभे वा ॥ ३७ ॥

गर्दभे र्दस्य ढो वा भवति ॥ गड्डड्डो । गड्डड्डो ॥

कन्दरिका-भिन्दिपाले ण्डः ॥ ३८ ॥

अनयोः संयुक्तस्य ण्डो भवति ॥ कण्डलिआ । भिण्डिवालो ॥

स्तब्धे ठ-ढौ ॥ ३९ ॥

स्तब्धे संयुक्तयोर्धधाम्नं ठढौ भवतः ॥ ठढ्ढो ॥

2014年12月11日

[illegible]

地能生万物 而不自居功 功在万物 而不自居功 功在万物 而不自居功

१७. १८. १९. २०. २१. २२. २३. २४. २५. २६. २७. २८. २९. ३०. ३१. ३२. ३३. ३४. ३५. ३६. ३७. ३८. ३९. ४०. ४१. ४२. ४३. ४४. ४५. ४६. ४७. ४८. ४९. ५०. ५१. ५२. ५३. ५४. ५५. ५६. ५७. ५८. ५९. ६०. ६१. ६२. ६३. ६४. ६५. ६६. ६७. ६८. ६९. ७०. ७१. ७२. ७३. ७४. ७५. ७६. ७७. ७८. ७९. ८०. ८१. ८२. ८३. ८४. ८५. ८६. ८७. ८८. ८९. ९०. ९१. ९२. ९३. ९४. ९५. ९६. ९७. ९८. ९९. १००.

॥ ५ ॥

$$\begin{aligned} & \frac{\partial}{\partial t} \left(\frac{1}{r^2} \right) = -\frac{2}{r^3} \frac{\partial r}{\partial t} \\ & \frac{\partial}{\partial t} \left(\frac{1}{r^2} \right) = -\frac{2}{r^3} \frac{\partial r}{\partial t} \end{aligned}$$

ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ॥ ੭੩ ॥

ଏକ ସମସ୍ୟାକୁ ଦିଅନ୍ତୁ । ସମସ୍ୟାଟି : ସମସ୍ୟାଟି : ସମସ୍ୟାଟି : ସମସ୍ୟାଟି ।

सर्वं नमो दा ॥ ४४ ॥

အဘယျသို့ အစွဲအနာမက ခုနစ် ရာစုခန့်က ခုနစ် ရာစုခန့်က

ब्रह्म ध्यायन्मन-कण्ठं ॥ ४५ ॥

समस्तस्य सर्वस्य भोगं स्वयं भवति ॥ इत्यो ॥ पुं ॥ भोग ॥ भोगं ॥
पत्न्यो ॥ पत्न्यो ॥ आत्मा ॥ इति ॥ अस्य सर्वस्य भोग इति विदुः ॥
समस्तो ॥ सर्वो ॥

मन्त्रं वा ॥ ४६ ॥

अथवा अथवा अथवा अथवा ॥ अथवा अथवा ॥

पदेभ्यो य-टौ ॥ ४७ ॥

गंगांसे इत्यपि गंगांसेण भट्टो भवतः ॥ पट्ट्यां पट्टो ॥

वोत्साहे षो इत्थ रुः ॥ ४८ ॥

उत्साहशब्दे संयुक्तस्य षो वा भवति तत्सम्भियो च एताः
उत्पारो उच्छाहो ॥

आश्लिष्टे ल-घो ॥ ४९ ॥

आश्लिष्टे संयुक्तयोरेषासंख्यं ल घ इत्येतौ भवतः ॥ आश्लिष्टो

चिह्ने न्यो वा ॥ ५० ॥

चिह्ने संयुक्तस्य न्यो वा भवति । ण्हापवादः ॥ पक्षे सोऽपि ॥ चिह्ने
एत्थं चिह्ने ॥

भस्मात्मनोः पो वा ॥ ५१ ॥

भनपोः संयुक्तस्य पो वा भवति ॥ मणो भस्तो । अण्वा अणानो
पणो । भसा ॥

कु-यमोः ॥ ५२ ॥

कुयमोः पो भवति ॥ कुञ्जलम् । कुम्भलं । रुक्मिणी । रुक्मिणी
रुक्मिणी । रुक्मिणी । रुक्मिणी । रुक्मिणी ॥

ज्य-मयोः फः ॥ ५३ ॥

ज्यमयोः फो भवति ॥ गुणम् । गुणम् ॥ शणम् । शणम् ॥ शिन्ने
शिन्ने ॥ शिन्ने ॥ शिन्ने ॥ शिन्ने ॥ शिन्ने ॥ शिन्ने ॥ शिन्ने ॥
शिन्ने ॥ शिन्ने ॥ शिन्ने ॥ शिन्ने ॥ शिन्ने ॥ शिन्ने ॥ शिन्ने ॥
शिन्ने ॥ शिन्ने ॥ शिन्ने ॥ शिन्ने ॥ शिन्ने ॥ शिन्ने ॥ शिन्ने ॥

मीयं व्यः ॥ ५४ ॥

मीयं व्यम् फो भवति ॥ मीयं ॥

इत्यर्थान् वा ॥ ५५ ॥

इत्यर्थान् व्यम् फो वा भवति ॥ मीयं मीयम् ॥

१ P ५५० २ E ५५० ३ P ५५० ४ P ५५० ५ P ५५० ६ P ५५०

७ P ५५० ८ E ५५० ९ P ५५० १० P ५५० ११ P ५५०

एतः पर्यन्ते ॥ ६५ ॥

पर्यन्ते एकारात्परस्य र्यस्य रो भवति ॥ पर्यन्तो ॥ एत इति किं ।
पञ्चन्तो ॥

आश्रयै ॥ ६६ ॥

आश्रयै एतः परस्य र्यस्य रो भवति ॥ अच्छेरं ॥ एत इत्येव । अच्छरिर्भ ।

अतो रिआर-रिज्ज-रीभं ॥ ६७ ॥

आश्रयै अकारात्परस्य र्यस्य रिभ अर रिज्ज सीभ इत्येते आरिभ
भवन्ति ॥ अच्छरिर्भ अच्छभरं अच्छरिज्जं अच्छरीभं ॥ अत इति
किम् । अच्छेरं ॥

पर्यस्त-पर्याण-सौकुमार्ये छः ॥ ६८ ॥

पर्यु र्यस्य हो भवति ॥ पर्यस्तं पल्लट्टं पल्लत्थं । पल्लानं । सोभनञ् ।
पल्लट्टो इति च पल्लट्टशब्दस्य पलोपे द्वित्वे च ॥ पल्लिमट्टो इति
चौर्यसमस्यात् ॥

मृहस्पति-घनस्पत्योः सो वा ॥ ६९ ॥

अनयोः संयुक्तस्य सो वा भवति ॥ मृहस्सई मृहष्कई । मयस्
मयष्कई । घनस्सई घनष्कई ॥

याप्ते होश्रुणि ॥ ७० ॥

याप्यशब्दे संयुक्तस्य हो भवति अश्रुण्यमिधेये ॥ याहो नेत्रजलम्
अश्रुणीति किम् ॥ येषो ऊष्मा ॥

कार्पाषणे ॥ ७१ ॥

कार्पाषणे संयुक्तस्य हो भवति ॥ काहावणो ॥ कर्षं कहावनी
ह्रस्वः मंयोने [१.८४] इति पूर्वमेव ह्रस्वत्वे वधादादेशे । व
गोत्रशब्दस्य वा भविष्यति ॥

श्रीं हरिश्चन्द्रे ॥ ८७ ॥

हरिश्चन्द्रे अ इत्यस्य लुग् भवति ॥ हरिश्चन्दो ॥

सर्गो वा ॥ ८८ ॥

सर्गिश्चन्द्रे मंगुक्तस्य लुग् वा भवति ॥ सर्गं रत्ती ॥

भनार्दी शेषादेशयोर्द्विवम् ॥ ८९ ॥

पदस्यान्तो वर्तमानस्य शेषस्यादेशस्य च द्वित्वं भवति ॥ शोः ।
कलान्तः । भुक्तः । तुष्टः । नग्गोः । उक्ताः । अङ्गोः । मुक्क्योः ॥ आरेः ।
वङ्गोः । जङ्ग्योः । रङ्गोः । शिञ्जी । कृष्णी ॥ कनिष्ठ भवति । इ-
निष्ठो ॥ अनादादिभिः किम् । मन्निभः । चेरोः । छम्भो ॥ इत्ये-
द्विगमस्योपेति न भवति । विभुभो । मिण्डिपालो ॥

द्वितीय-तृतीयोरपि पूर्वः ॥ ९० ॥

द्वितीयतृतीयोर्द्विगमग्रगत्वे अपि पूर्वो भवति ॥ द्वितीयस्योपि श-
भतृतीयोपि तृतीय इत्यर्थः ॥ शोः । नक्क्यार्णः । यङ्गोः । मुक्क्य-
निष्ठोः । कट्टः । निम्बः । निदणोः । गृत्तः । निधेमरो ॥ आरेः ।
जङ्ग्योः ॥ यङ्ग नास्ति ॥ अङ्गुलीः । मङ्गोः । पट्टोः । पुट्टोः । इत्ये-
भानिडाः । गृत्तः । निधेमरो ॥ तैत्तरी [२.१८] द्वित्वं भिन्न-
मेवारी [२.१९] नक्क्याः । नङ्गा ॥ तमामोः । कट्ट-द्वयोः । कट्ट-वर्ग-
द्विगम इत्यर्थः । नाभो ॥

दीर्घे वा ॥ ९१ ॥

दीर्घेऽर्धे शेषस्य वध्य अपि पूर्वो वा भवति ॥ दीर्घो दीर्घो ॥

न दीर्घानुच्चारणम् ॥ ९२ ॥

दीर्घोऽनुच्चारणम् । आक्षेपिकाद्यामराक्षिदाभ्यां च दीर्घो दी-
र्घोऽर्धे न भवति ॥ शूरोः । नीमामोः । नामोः ॥ अन्त्यादि-

तैलार्दा ॥ ९८ ॥

तैलादिषु अनादी यथादर्शनमन्त्यस्यानन्त्यस्य च छान्दस्य
भवति ॥ तैलं । मण्डूको । वेङ्गं । उज्जम् । गिङ्गा । वृद्धं ।
न्त्यस्य । सोत्तं । वेम्पं । जुज्वणं ॥ आर्यं । वादिमोमो । गि
सिआ ॥ तैल । मण्डूक । गिञ्जिह्व । कज्जु । प्रीटा । प्रभु
तस् । प्रेमम् । यौवन । इत्यादि ॥

सेवार्दा वा ॥ ९९ ॥

सेवादिषु अनादी यथादर्शनमन्त्यस्यानन्त्यस्य च द्वित्वं वा म
सेव्या सेवा ॥ नेई नोई । नय्या नहा । निहितो निहिओ
हितो वाहिओ । माउयं माउअं । एओ एओ । कोउहं को
वाउलो वाउलो । पुहो धीरो । हुत्तं हुअं । दहन् दहं । तु
तुण्हिओ । मुको मूओ । खण्णू ग्वाणू । धिण्णं धीणं ॥ अत
अम्हकेरं अम्हकेरं । तंघेअ तंघेअ । सोविअ सोविअ ॥
नीह । नए । निहित । व्याहत । मृदुक । एक । कुतूहल
कुल । हूल । हत । दैव । तूष्णीक । मूरु । स्थाणु । स्था
स्मदीय । खेअ । चिअ । इत्यादि ॥

शार्ङ्गं ङात्पूर्वोत् ॥ १०० ॥

शार्ङ्गं ङात्पूर्वो अकारो भवति ॥ सारङ्गं ॥

क्ष्मा-श्लाघा-स्त्रेन्त्यव्यञ्जनात् ॥ १०१ ॥

एषु संयुक्तस्य यदन्यव्यञ्जनं तस्मात्पूर्वोद् भवति ॥ छमा । सला
रयणं ॥ आर्यं सूक्ष्मेपि । सुहमं ॥

स्त्रेहाप्रयोर्वा ॥ १०२ ॥

अनयोः संयुक्तस्यान्त्यव्यञ्जनात्पूर्वोकारो वा भवति ॥ सणेहो मे
अगणी अग्यी ॥

सहाटे च [१.२५७.] इति आदेशस्य जप्रिणानादिह ॥
म्यानी ॥

घे घोः ॥ १२४ ॥

घाघन्दे हकारयकारयोर्व्यत्ययो वा भवति ॥ गुणम् । गुर्वं गुर्वं
सद्यः । सय्यो सय्यो ॥

स्तोकस्य योक्-योव-येवाः ॥ १२५ ॥

स्तोकशब्दस्य एते त्रय आदेशा भवन्ति वा ॥ योक् योव ये
पक्षे । योभं ॥

दुहित्-भगिन्योर्धूआ-बहिर्ण्यौ ॥ १२६ ॥

अनयोरेतावादेशौ वा भवतः ॥ धूआ दुहिआ । बहिर्ण्यौ भागी

वृक्ष-क्षिप्तयो रुक्म-दृष्टौ ॥ १२७ ॥

वृक्षक्षिप्तयोर्व्यपासेक्यं रुक्म दृष्ट इत्यादेशौ वा भवतः ॥
पक्षे । दृष्टं क्षिप्तं । उच्छृष्टं । उक्षिप्तं ॥

वनिताया विलया ॥ १२८ ॥

वनिताशब्दस्य विलया इत्यादेशो वा भवति ॥ विलया वणि
विलयेतिसंस्कृतेपीति केचित् ॥

गौणस्येपतः कूरः ॥ १२९ ॥

ईपच्छब्दस्य गौणस्य कूर इत्यादेशो वा भवति ॥ चिचच्च कूर्त्
पक्षे । ईसि ॥

क्षिया इत्थी ॥ १३० ॥

क्षीशब्दस्य इत्थी इत्यादेशो वा भवति ॥ इत्थी थी ॥

धृतेर्दिदिः ॥ १३१ ॥

धृतिशब्दस्य दिहिरित्यादेशो वा भवति ॥ दिही धिई ॥

॥ छिको मुक्तो ॥ आरम्भे ॥ आदत्तो आरदो ॥ पदोति ॥ प-
॥ पगारं ॥

दंष्ट्राया दादा ॥ १३९ ॥

ग्योगाद्वेति निवृत्तम् । दंष्ट्राशब्दस्य दादा इत्यादेशो भवति ॥
॥ अयं संस्कृतेषु ॥

बाहिसो बाहि-बाहिरौ ॥ १४० ॥

दंष्ट्राशब्दस्य बाहि बाहिर इत्यादेशो भवतः ॥ बाहि बाहिरं ॥

अधमो हेढं ॥ १४१ ॥

सूशब्दस्य हेढ इत्ययमादेशो भवति ॥ हेढं ॥

मातृ-पितुः ससुः मिआ-छौ ॥ १४२ ॥

मृतिमृग्यो परस्य मसूशब्दस्य सिआ छौ इत्यादेशो भवतः ॥
उ-मिआ । माउ-छा । पिउ-मिआ । पिउ-छा ॥

तिर्यंचस्तिरिच्छिः ॥ १४३ ॥

वेणुशब्दस्य तिरिच्छिगित्यादेशो भवति ॥ तिरिच्छि वेणु ॥
तिं तिरिभे इत्यादेशोऽपि । तिरिभा ॥

गृहस्य गरोपनी ॥ १४४ ॥

दशज्जस्य वा इत्यादेशो भवति पतिशब्दभेदेन परो न भवति ॥
ते । वर-मामी । गंवे-द्वं ॥ अपनाविति किम् । गह-वर् ॥

शीलाश्रम्योरः ॥ १४५ ॥

निधर्ममाश्रये विहितस्य श्रम्यस्य इह इत्यादेशो भवति ॥ इम-
शीलः इमिरो । शंशिरो । श्छिरो । जमिरो । येमिरो । ममिरो ।
ममिरो ॥ केचिन्मृत्त एव इत्यादिभेदां नमिस्यादिसादयो न
इत्यन्ति । मृत्तोय गदिना वाच्यतया ॥

* P दृष्ट. * P मय्य. * P E वसति. * A वसति. * P दादा. * P
P E ददं. * E ददिव. * P ददिव. * A ददिव. * E ददं

—
—
—
—

पथो णस्पेकर्ह ॥ १५२ ॥

नित्यं णः पन्थश्च [दि० १.४] इति यः पथो णो विहितस्तस्य त्वः
भवति ॥ पान्थः । पदिभो ॥

इयस्यात्मनो^१ णयः ॥ १५३ ॥

आत्मनः परस्य इयस्य णय इत्यादेशो भवति ॥ आत्मोणम्
अप्यणयं ॥

तस्य दिमा-त्तर्णा वा ॥ १५४ ॥

स्वप्नप्रत्ययस्य दिमा तण इत्यादेशौ वा भवतः ॥ पीणिमा । पुष्किमा
पीणत्तर्णं । पुष्कत्तर्णं । पत्ते । पीणत्तं । पुष्कत्तं ॥ इभः पृथ्वादिषु नि
यतस्यात् तदन्यप्रत्ययान्तेषु अस्य विधिः ॥ पीनता इत्यस्य प्राह
पीणया इति भवति । पीणया इति तु भाषान्तरे । तेनेह ततो दा
क्रियते ॥

अनङ्गोठाचैलस्य डेल्लः ॥ १५५ ॥

अङ्गोठाचैलताच्छन्दस्वरस्य तैलप्रत्ययस्य डेल्ल इत्यादेशो भवति
सुरैहि-जलेण कटुपलं ॥ अनङ्गोठादिति किम् । अङ्गोष्ठनेहं ॥

यत्तदेतदोतोरित्तिभ एतलुक् च ॥ १५६ ॥

एभ्यः परस्य द्वावादेरतोः परिमाणार्थस्य इत्तिभ इत्यादेशो भवति
एतदो लुक् च ॥ यावत् । तित्तिभं ॥ तावत् । तित्तिभं ॥ एतावत्
इत्तिभं ॥

इदंकिमथ डेत्तिअ-डेत्तिले-डेदहाः ॥ १५७ ॥

इदंकिम्यां यत्तदेतद्वयश्च परस्मातोर्द्धावतोर्वा डित एत्तिअ ऐत्ति
एदह इत्यादेशा भवन्ति एतलुक् च ॥ इयत् । एत्तिभं । ऐत्तिभं
एदहं ॥ कियत् । केत्तिभं । केत्तिभं । केदहं ॥ यावत् । जेत्तिभं

१ B 'कटु' निरुद्धं ॥ ४ ५२ ॥ कर्ष' ५ A नोपपत्तः. ६ A पुष्कत्तं. ७ P अनङ्गो
८ A सुरैहि. ९ A डित्तिभ. १० B 'द'. ११ B डित्. १२ A इत्तिभ. १३ A इत्ति
१४ A इत्तिभ. १५ A इत्तिभं.

पयो णस्येकई ॥ १५२ ॥

नित्यं णः पन्थश्च [इ० १.४] इति यः पयो णो विहितस्तदा स्मर
भवति ॥ पान्थः । पहिभो ॥

इयस्यात्मनो^१ णयः ॥ १५३ ॥

आत्मनः परस्य इयस्य णय इत्यादेशो भवति ॥ आत्मोन्म ।
अध्यणयं ॥

लस्य द्विमा-त्तर्णा वा ॥ १५४ ॥

त्वग्रत्ययस्य द्विमा त्तर्ण इत्यादेशो या भवतः ॥ पीणिमा । पुष्किमा ।
पीणत्तर्ण । पुष्कत्तर्ण । पक्षे । पीणत्त । पुष्कत्तं ॥ इमः पृथ्वारिषु नि
पतत्वात् तदन्यग्रत्ययान्तेषु अस्य विधिः ॥ पीनता इयस्य प्राक्ते
पीणया इति भवति । पीणदा इति तु मायान्तरे । तेनेह ततो दा ।
क्रियते ॥

अनङ्गोठाचैलस्य डेष्ठुः ॥ १५५ ॥

अङ्गोठयर्जिताच्छब्दात्परस्य तैलग्रत्ययस्य डेष्ठ इत्यादेशो भवति ।
सुरंहि-जलेण फटुएहं ॥ अनङ्गोठादिति किम् । अङ्गोत्तमेहं ॥

यत्तदेतदोतोरित्तिअ एतलुक् च ॥ १५६ ॥

एभ्यः परस्य कायादेरतोः परिमाणार्पस्य इत्तिअ इत्यादेशो भर्ग
एतदो लुक् च ॥ यावत् । जित्तिअ ॥ तावत् । तित्तिअ ॥ एतावत्
इत्तिअ ॥

इदंकिमथ डेत्तिअ-डेत्तिले-डेहदाः ॥ १५७ ॥

इदंकिभ्यां यत्तदेतदग्रश्च परस्मातोर्दावतोर्वा र्दित एत्तिअ ऐत्ति
एदह इत्यादेशा भवन्ति एतद्लुक् च ॥ इयत् । एत्तिअ । ऐत्तिले
एदह ॥ कियत् । केत्तिअ । केत्तिले । केदह ॥ यावत् । जेत्तिअ

१ B 'कट्ट' निले न' ॥ ५१ ॥ पन्थ' १ A मोऽप्य' . १ A पुष्कत्तं १ P अनङ्गोठ
५ A सुरदीर्घ'. १ A जित्तिअ. ५ B 'अ'. ८ B डित् . १ A इत्तिअ. १० A इत्ति
११ Δ कित्तिअ. १२ Δ कित्तिअ.

वैकादः सि सिअं इया ॥ १६२ ॥

एकशब्दात्परस्य दाप्रत्ययस्य सि सिअं इया इत्यादेशा वा भवति ।
एकदा । एकसि । एकसिअं । एकइया । वक्षे । एगया ॥

डिङ्-इङ्छा भवे ॥ १६३ ॥

भवेर्धे नाम्नः परो इत्त वत्त इत्येतौ द्विर्नौ प्रत्ययौ भवतः ॥ गति-
डिभा । पुरिहं । हेडिहं । उवरिहं । अणुहं ॥ आत्यानावर्ण-
न्यन्ते ॥

स्वार्थे कथ वा ॥ १६४ ॥

स्वार्थे कश्चकारादिहोहो द्विती प्रत्ययौ वा भवतः ॥ क । कुहुमो-
अरण । मन्दओ । गयणगम्मि । घरणीहन्-अकगुज्जन्तय । पुरिभा
गम हिभयण । इहयं । आनेदुअं । आस्तेधुमित्यर्थः ॥ द्विर्नौ भ-
वति । बहुभवे ॥ ककारोच्चारणं नैशाचिकप्रामाण्यम् । यथा । यनने
यननकं ममण्णैत्तुन ॥ इह । निञ्जिभासोभ-मल्लविह्णेण । पुरिलो । पुा
पुरे वा ॥ उम् । मह निउहओ । मुह्लं । हत्थुहो । वसे । चन्दो । म-
यगं । इह । आनेदुं । बहु । बहुअं । मुहं । हत्था ॥ कुत्मादिभिर्गिरे
भु नगहगवदेवं कन् मिदः ॥ यावादिलक्षणः कः प्रतिनिर्णयनरित
पथेति वचनम् ॥

हो नयकादा ॥ १६५ ॥

आप्यां स्वार्थे मंगुको हो वा भवति ॥ नवहो । एकहो ॥ सेरा-
स्वान् कस्य द्विगे एकहो । वक्षे । नयो । एको । एभो ॥

उगरे मय्याने ॥ १६६ ॥

मय्यानेर्धे वर्तमानादुपगित्यान् स्वार्थे हो भवति ॥ अवरिहो ॥ म-
य्यान् इति किम् । भवति ॥

१ B इवदिह । २ P इवदिह । ३ P मय्याने । ४ B नयकादा । A नयकादा
५ P नयकादा । ६ B नयकादा । ७ P नयकादा । ८ A नयकादा । ९ B नयकादा
१० B नयकादा । P नयकादा । ११ B नयकादा । १२ P नयकादा । १३ P नयकादा

पात्यन्ते ॥ गौः । गोणो । गात्री ॥ गावः । गावीओ ॥ वनीवः ।
 दहो ॥ आपः । आऊ ॥ पञ्चपञ्चाशत् । पञ्चावण्णा । पञ्चात्रा ।
 त्रिपञ्चाशत् । तेवण्णा । त्रिचत्वारिंशत् । तेआलीसा ॥ व्युत्तम् ।
 विउत्तम् ॥ व्युत्तर्जनम् । वोसिरेणं ॥ वहिर्मेथुनं वा । पडिदा ।
 कायम् । णामुक्कसिअं ॥ कचित् । कत्थइ ॥ उद्धहति । मुल्लइ ।
 अगस्मारः । चम्हलो ॥ उत्तलम् । कन्दुट्टं ॥ धिरुधिरु । जिउ ।
 दिदि ॥ धिगस्तु । धिगत्थु ॥ प्रतिस्पर्धा । पडिभिद्धी । पाडिभिद्धी ।
 स्पात्तकः । पडिअं ॥ नितयः । निहेलणं ॥ मययान । मगेणो ।
 माक्षी । मक्खिणो ॥ मन्म । जम्मणं ॥ महान् । महणो ।
 भयम् । मयन्तो ॥ आशीः । आसीसा ॥ कनित् । इत्त इत्थी ।
 वृक्षरम् । वृक्षरं ॥ हिमोरः । भिमोरो ॥ हस्य इः । सुदकः ।
 सुदुओ ॥ पोणाणाममेततो गायनः । गायणो ॥ वेइः । वेत्तो ।
 ककुदम् । ककुधं ॥ अकाण्डम् । अत्थकं ॥ लोचारी ।
 लोचामुत्थी ॥ कुम्हलम् । कइ ॥ भूतः । मायन्दो । मा-
 न्दुत्तः । मन्हुत्तपीत्यन्ते ॥ विष्णुः । महिओ ॥ इमशानम् । कासी ।
 भसुरा । भगवा ॥ खेलम् । खेइ ॥ वीणं रजः । निद्धिच्छि ॥ रिन्द ।
 अत्तं ॥ समथं । पक्कं ॥ पण्डकः । जेत्तच्छो ॥ कर्पातः । पवरी ।
 वनी । उअंलो ॥ ताम्बुलम् । संसुरं ॥ पुंयली । उिउं ॥ शावा ।
 माट्टली । इत्यादि ॥ वाविकाराण्यो वपादत्तेन गदभो इत्यादि ।
 धरणि ॥ गोला गोभावरी इति नु गोलागोदादरीणां मिदम् ॥ क-
 पाशप्राञ्च । आदिउं । लोउ । विहिर । पडिअ । उलोइ ।
 मडक्क । पडिच्छि । अट्टमट्ट । विहट्टकत्तु । उअय । इत्तम् ।
 इत्यादयो महागच्छविद्वर्धदिदेशप्रमिश्र लोकोत्तराण्यन्त्याः ॥ हि-

१ B ॥ २ A ॥ ३ P ॥ ४ B ॥ ५ B ॥ ६ B ॥ ७ B ॥ ८ B ॥ ९ B ॥ १० B ॥ ११ B ॥ १२ B ॥ १३ B ॥ १४ B ॥ १५ B ॥ १६ B ॥ १७ B ॥ १८ B ॥ १९ B ॥ २० B ॥ २१ B ॥ २२ B ॥ २३ B ॥ २४ B ॥ २५ B ॥ २६ B ॥ २७ B ॥ २८ B ॥ २९ B ॥ ३० B ॥ ३१ B ॥ ३२ B ॥ ३३ B ॥ ३४ B ॥ ३५ B ॥ ३६ B ॥ ३७ B ॥ ३८ B ॥ ३९ B ॥ ४० B ॥ ४१ B ॥ ४२ B ॥ ४३ B ॥ ४४ B ॥ ४५ B ॥ ४६ B ॥ ४७ B ॥ ४८ B ॥ ४९ B ॥ ५० B ॥ ५१ B ॥ ५२ B ॥ ५३ B ॥ ५४ B ॥ ५५ B ॥ ५६ B ॥ ५७ B ॥ ५८ B ॥ ५९ B ॥ ६० B ॥ ६१ B ॥ ६२ B ॥ ६३ B ॥ ६४ B ॥ ६५ B ॥ ६६ B ॥ ६७ B ॥ ६८ B ॥ ६९ B ॥ ७० B ॥ ७१ B ॥ ७२ B ॥ ७३ B ॥ ७४ B ॥ ७५ B ॥ ७६ B ॥ ७७ B ॥ ७८ B ॥ ७९ B ॥ ८० B ॥ ८१ B ॥ ८२ B ॥ ८३ B ॥ ८४ B ॥ ८५ B ॥ ८६ B ॥ ८७ B ॥ ८८ B ॥ ८९ B ॥ ९० B ॥ ९१ B ॥ ९२ B ॥ ९३ B ॥ ९४ B ॥ ९५ B ॥ ९६ B ॥ ९७ B ॥ ९८ B ॥ ९९ B ॥ १०० B ॥

पर्वरं केवले ॥ १८७ ॥

केवलार्थे पर्वर इति प्रयोगस्तथा ॥ पर्वरं निवारं विद्युः शिखरं च ॥

भानन्वर्थे पर्वरि ॥ १८८ ॥

भानन्वर्थे पर्वरिणि प्रयोगस्तथा ॥ पर्वरि अ भे वृत्त्यात् ॥ के.
विष्णु पेशानन्वर्थार्थयोर्लक्षणादिति इत्येकमेव सूत्रं दृष्टेन सम्यक्
तथाप्युपपत्तौ ॥

अन्तर्हितं निवारणे ॥ १८९ ॥

अन्तर्हितं निवारणे प्रयोगस्तथा ॥ अन्तर्हितं वि द्योत्तमं केवलं ॥

अणं पौर्ण नमर्थे ॥ १९० ॥

अणं पौर्ण इत्यर्थे नमर्थे प्रयोगस्तथा ॥ अणदिति आणुत्वात् ॥
पौर्ण नमर्थे रोतं ॥

मार्तं कार्ये ॥ १९१ ॥

मार्तं इति कार्ये प्रयोगस्तथा ॥ मार्तं कार्यार्थं रोतं ॥ सा नमर्तु इत्यम् ॥

हृदी निदेहे ॥ १९२ ॥

हृदी इत्यण्यप्यन्यत्र निदेहान् हृदिबुद्ध्यात्तदर्थे सा निदेहे हृदि
कार्यम् ॥ हृदिहृदी ॥ हा पौर्णमासः ॥

हृदि भद्र-दायक-विशदो ॥ १९३ ॥

हृदिभद्र-दायक-विशदो इत्येव सूत्रं प्रयोगस्तथा ॥

हृदि अ हृदि हे हृदि हृदि हृदि अ हृदि

नमर्तु-हृदि अ हृदि हृदि हृदि अ हृदि

वि हृदि हृदि हृदि हृदि हृदि हृदि हृदि

हृदि हृदि हृदि हृदि हृदि हृदि हृदि

उअ पश्य ॥ २११ ॥

उअ इति पश्येत्यस्यार्थे प्रयोक्तव्यं वा ॥

उअ निशान्ति निष्कंटा भिमिणी-पत्तमि रेहइ यत्नाआ ।

निम्मल-मरगय-भायण-परिद्धिआ सद्द-सुत्तिच्च ॥

पक्षे पुलभादयः ॥

इहरा इतरया ॥ २१२ ॥

इहरा इति इतरपार्थे प्रयोक्तव्यं वा ॥ इहरा नीसामनेहि । पक्षे ।
इअरहा ॥

एकसरिअं झगिति संप्रति ॥ २१३ ॥

एकसरिअं झगित्यर्थे संप्रत्यर्थे च प्रयोक्तव्यम् ॥ एकसरिअं । झ-
गिति सांप्रतं वा ॥

मोरउल्ला मुधा ॥ २१४ ॥

मोरउल्ला इति मुधार्थे प्रयोक्तव्यम् ॥ मोरउल्ला । मुधेत्यर्थः ॥

दरार्थल्ले ॥ २१५ ॥

दर इत्यव्ययमर्थार्थे ईषदर्थे च प्रयोक्तव्यम् ॥ दर-विभसिअं ।
अर्थेनेपद्धा विकसितमित्यर्थः ॥

किणो मश्ते ॥ २१६ ॥

किणो इति मश्ते प्रयोक्तव्यम् ॥ किणो भुवसि ॥

ई-जे-राः पाद-पूरणे ॥ २१७ ॥

ई जे र इत्येते पादपूरणे प्रयोक्तव्याः ॥ नउणा ई अन्हीई । अणु-
कूलं योत्तुं जे । मेण्हइ र कल्लम-गोवी ॥ अहो । हंहो । हंहो । हा ।

१ B पश्ये. २ A P निष्कंटा । पश्ये. ३ B नीमाननेहि. ४ B ईहेहरा. ५ B ई
रेहइ. A इजेता. ६ B ई. ७ A इच्छीई. ८ B ई. ९ A बोत्तु. १० B भागीहि.
११ B दे । पश्ये । ना०.

इसेम् चो-दो-दु-हि-दिन्तो-सुन्तोः ॥ ८ ॥

अतः परस्य डमेः चो दो दु हि दिन्तो सुक् इत्येते षडादेशा भवन्ति ॥ वच्छत्तो । वच्छाभो । वच्छाड । वच्छेहि । वच्छादिन्तो । वच्छा । दकारकरणं भाषान्तरार्थम् ॥

भ्यसम् चो दो दु हि दिन्तो सुन्तो ॥ ९ ॥

अतः परस्य भ्यसः स्थाने चो दो दु हि दिन्तो सुन्तो इत्यादेशा भवन्ति ॥ वृक्षेभ्यः । वच्छत्तो । वच्छाभो । वच्छाड । वच्छाहि । वच्छादिन्तो । वच्छेहिन्तो । वच्छासुन्तो । वच्छेसुन्तो ।

इत्तः स्तः ॥ १० ॥

अतः परस्य इत्तः संयुक्तः मौ भवति ॥ विपत्त । वेम्पत्त । उक्कुम्मे शैत्यम् । उक्कुम्पत्त सीभलत्तण ॥

हे म्मि हेः ॥ ११ ॥

अतः परस्य हेङिष् णकारः संयुक्तो मिश्र भवति ॥ वच्छे । वच्छम्मि ॥ देवम् । देवम्मि । तम् । तम्मि । अत्र द्वितीयावृत्तीत्यपोऽमत्तमी [१.१३५] इत्यमो हिः ॥

जस्-शस्-इसि-चो-दो-शमि दीर्घः ॥ १२ ॥

एषु अतो दीर्घो भवति ॥ असि शसि च । वच्छा ॥ इसि । वच्छाभो । वच्छाड । वच्छाहि । वच्छादिन्तो । वच्छा ॥ चोदोदुपु । वृक्षेभ्यः । वच्छत्तो । इत्यः संयोगे [१-४] इति इत्यः ॥ वच्छाभो । वच्छा ॥ आभि । वच्छाण ॥ इसिनैव सिद्धे चोदोदुमहणं भ्यासि एत्वभावार्थम् ॥

भ्यासि वा ॥ १३ ॥

भ्यासादेशो परे अतो दीर्घो वा भवति ॥ वच्छादिन्तो वच्छेहिन्तो । वच्छासुन्तो वच्छेसुन्तो । वच्छाहि वच्छेहि ।

टाण-शस्यत् ॥ १४ ॥

दादेशे णे शसि च परे अस्य एकारो भवति ॥ टाण । वच्छेण ॥
णेति किम् । अप्यणा । अप्यणिआ । अप्यणइआ ॥ शस् । वच्छे
पेच्छ ॥

भिस्यस्सुपि ॥ १५ ॥

एषु अत गर्भवति ॥ भिस् । वच्छेहिं । वच्छेहिं । वच्छेहिं ॥ भ्यस् ।
वच्छेहि । वच्छेहिन्तो । वच्छेसुन्तो ॥ सुप् । वच्छेसु ॥

इदुतां दीर्घः ॥ १६ ॥

इकारस्य उकारस्य च भिस्भ्यस्सुप्सु परेषु दीर्घो भवति ॥ भिस् ।
गिरीहिं । बुद्धीहिं । दहीहिं । तरुहिं । धेणूहिं । महूहिं कयं ॥ भ्यस् ।
गिरीओ । बुद्धीओ । दहीओ । तरुओ । धेणूओ । महूओ आगओ ॥
एवं गिरीहिन्तो । गिरीसुन्तो आगओ इत्याद्यपि ॥ सुप् । गिरीसु ।
बुद्धीसु । दहीसु । तरुसु । धेणूसु । महूसु टिअं ॥ कचिन्न भवति ।
दिभ-भूमिसु दाण जलोहिआइ ॥ इदुत इति किम् । वच्छेहिं । व-
च्छेसुन्तो । वच्छेसु ॥ भिस्भ्यस्सुपीत्येव । गिरि तरु पेच्छ ॥

चतुरो वा ॥ १७ ॥

चतुर् उदन्तस्य भिस्भ्यस्सुप्सु परेषु दीर्घो वा भवति ॥ चऊहिं च-
उहिं । चऊओ चउओ । चऊसु चउसु ॥

लुप्ते शसि ॥ १८ ॥

इदुतोः शसि लुप्ते दीर्घो भवति ॥ गिरी । बुद्धी । तरु । धेणू पेच्छ ॥
लुप्त इति किम् । गिरिणो । तरुणो पेच्छ ॥ इदुत इत्येव । वच्छे
पेच्छ ॥ जस्-शस् [३.१२] इत्यादिना शसि दीर्घस्य लक्ष्यानुरोधाधीं
योगः । लुप्त इति तु णवि प्रतिप्रसवार्थशङ्कानिवृत्त्यर्थम् ॥

१ B चे इति. २ B एद्ध°. ३ A हि । वच्छेहि. ४ B चोदी°. ५ A १२२
भि°. ६ B तरेभि°. ७ B इत्तुकि. ८ B चतुरस्य उ°. ९ B हि. १० P B
धोऽयं यो.

वा ॥ णि । फुल्लन्ति पङ्क्याणि गेण्ह वा । हुन्ति दहीणि जेम वा
एवं मट्ठणि ॥ त्थीव इत्येव । वच्छा । वच्छे ॥ जस्-शस इति णि
सुहं ॥

स्त्रियामुदोती वा ॥ २७ ॥

स्त्रियां वर्तमानात्रात्रः पर्योर्जस्-शसोः स्थाने प्रत्येकम् उर् अ
इत्येतौ सप्राग्दीर्घौ वा भवतः ॥ वचनभेदो गणसंख्यानिवृत्त्यर्थे
मालाउ मालाओ । बुद्धीउ बुद्धीओ । सहोउ सहोओ । धेणूउ
धेणूओ । वहूउ वहूओ । पक्षे । माला । बुद्धी । सहो । धेणू । वहू
स्त्रियामिति किम् । वच्छा । जस्-शस इत्येव । मालाए कयं ॥

ईतः सेधा वा ॥ २८ ॥

स्त्रियां वर्तमानादीकागन्तात् मेर्जस्-शसोश्च स्थाने आकारो
भवति ॥ एसा हसन्तीआ । गोरीआ चिट्ठन्ति वेच्छ वा । ए
हसन्ती^१ । गोरीओ ॥

टा-इस्-हेरदादिदेहा तु रुमेः ॥ २९ ॥

स्त्रियां वर्तमानात्रात्रः परेषां टाडम्हीनां स्थाने प्रत्येकम् अत् अ
इत् णत् इत्येते चत्वार आदेशाः सप्राग्दीर्घौ भवन्ति । रुमेः पुं
सप्राग्दीर्घौ वा भवन्ति ॥ मुदाअ । मुदाइ । मुदाए कयं मुहं ति
वा ॥ कप्रत्यये तु मुदिआअ । मुदिआइ । मुदिआए ॥ कमलिआ
कमलिआइ । कमलिआए ॥ बुद्धीअ । बुद्धीआ । बुद्धीइ । बुद्धीए
विहओ ठिअं वा ॥ सहोअ । सहोआ । सहोइ । सहोए कयं
गणं ठिअं वा ॥ धेणूअ । धेणूआ । धेणूइ । धेणूए कयं दुहं ति
वा ॥ वहूअ । वहूआ । वहूइ । वहूए कयं भवणं ठिअं वा ॥ इते
वा । मुदाअ । मुदाइ । मुदाए । बुद्धीअ । बुद्धीआ । बुद्धीइ ।
बुद्धीए ॥ सहोअ । सहोआ । सहोइ । सहोए ॥ धेणूअ । धेणूए

१ A उर ओर इ° २ B चिट्ठि ३ B हसन्तीओ. ४ B र्णो भ° ५ P
६ P B °ए । नु°

धेणू । धेणू ॥ बहू । बहू । बहू । बहू । बहू । आगओ । पक्षे ।
मुद्धाओ । मुद्धाउ । मुद्धाहन्तो ॥ रईओ । रईउ । रईहन्तो । धे-
णूओ । धेणूउ । धेणूहन्तो । इत्यादि ॥ शेषेदन्तवन् [३.१२४] अ-
तिदेशात् जस्-शस्-श्चसि-सो-दो-हामि दीर्घः [३.१२] इति दीर्घत्वं
पक्षेऽपि भवति ॥ स्त्रियामित्येव । वच्छेण । वच्छस्स । वच्छम्मि ।
वच्छाओ ॥ दादोनामिति किम् । मुद्धा । मुद्धी । सही । धेणू । बहू ॥

नात आत् ॥ ३० ॥

स्त्रियां वर्तमानादादन्ताध्मात् परेषां टाकृस्फिक्स्तीनामादादेशो
न भवति ॥ मालाअ । मालाइ । मालाए कयं सुहं ठिअं आगओ वा ॥

प्रत्यये ङीर्न वा ॥ ३१ ॥

अणादिस्त्रेण [हि० २.४.] प्रत्ययनिमित्तो यो ङीरुक्तः स स्त्रियां
वर्तमानाध्माओ वा भवति ॥ साहणी । कुरुचरी । पक्षे । आत्
[हि० २.४.] इत्याप् । साहणा । कुरुचरा ॥

अजातेः पुंसः ॥ ३२ ॥

अजातिवाचिनः पुष्टिद्वात् स्त्रियां वर्तमानात् ङीर्वा भवति ॥ नीली
नीला । काली काला । हसमाणी हसमाणा । सुप्पणही सुप्पणहा ।
इमीए इमाए । इमीणं इमाणं । एईए एमाए । एईणं एमाणं ॥
अजातेरिति किम् । करिणी । अया । एलया ॥ अप्राप्ते विभाषेयम् ।
तेन गोरी कुमारी इत्यादौ संस्कृतवन्नित्यमेव ङीः ॥

किं-यत्तदोत्पमोमि ॥ ३३ ॥

तिभम्भाम्बर्जिते स्यादौ परे एभ्यः स्त्रियां ङीर्वा भवति ॥
कीओ । काओ । कीए । काए । कीसु । कासु । एवं । जीओ ।
जाओ । तीओ । ताओ । इत्यादि ॥ अस्यमामोति किम् । का ।
जा । सा । कं । जं । तं । काण । जाण । ताण ॥

१ B छे भ०. २ A इनानं । अया०. ३ B प्राप्ति०. ४ B ही. ५ B ० निशि ॥ ३३ ॥
का०. ६ P ० उ. ७ B ता.

छाया-हरिद्रयोः ॥ ३४ ॥

अनयोराप्यसङ्गे नाम्नः स्त्रियां जीर्वा भवति ॥ छाही छापो । हलदी हलदा ॥

सस्रादेर्दा ॥ ३५ ॥

सस्रादेः स्त्रियां वर्तमानात् ङा प्रत्ययो भवति ॥ ससा । ननयो । दुहिभा । दुहिभाहिं । दुहिभासु । दुहिभा-सुभो । गडभा ॥

हस्तोमि ॥ ३६ ॥

स्त्रीलिङ्गस्य नाम्नोमि परे हस्तो भवति ॥ मालं । नई । वई । हस-
माणि । हसमाणं पेच्छ ॥ अस्मीति किम् । माला । सही । वई ॥

नामक्यात्सौ मः ॥ ३७ ॥

आमक्यार्थात्परं सौ सति स्त्रीष्वे स्वरान्मू सेः [१.२५] इति षो ष
उक्तः स न भवति ॥ हे तण । हे रहि । हे महु ॥

हो दीर्घो वा ॥ ३८ ॥

आमक्यार्थात्परं सौ सति अतः सेदोः [१.२] इति षो नित्यं होः प्राप्ते
पञ्च अङ्गीयेसी [१.१५] इति इदुतोःकारान्तस्य र्च प्राप्ते दीर्घः स वा
भवति ॥ हे देय हे देवो ॥ हे खमा-समण हे खमा-समणो । हे
अज हे अजो ॥ दीर्घः । हे हरी हे हरि । हे गुरु हे गुरु ।
आह-विमुद्रेण पट्ट । हे प्रभो इत्यर्थः । एष दोष्णिणे पट्ट जिभं-लोभे ।
पक्षे । हे पट्ट । एषु प्राप्ते विकल्पः ॥ इह त्वप्राप्ते हे गोअमा हे गो-
अम । हे कासवा हे कासव । रेरे चप्फेलया । रेरे निग्धिणया ॥

ऋतोदा ॥ ३९ ॥

ऋकारान्तस्यामघणे सौ परे अर्करोन्तादेशो वा भवति ॥ हे
पिनः । हे पिअ ॥ हे दातः । हे दाय । पक्षे । हे पिअरं । हे दीयार ॥

१ B छाया २ A डा ३ D ° दा । दुहिभाहि ४ A ° दीर्घ ५ B आमक्यात्
६ B ° ति नित्य. ७ B हो ८ A वाया ९ B दीणि १० B जीम ११ B वच्छ
१२ B अवागंत १३ B दाया

नाम्परं वा ॥ ४० ॥

ऋदन्तरयामश्रणे सौ परे नान्नि संज्ञायां विषये अरं इति अन्ता-
देशो वा भवति ॥ हे पितः । हे पिअरं । पक्षे । हे पिअ ॥ नान्नीति
किम् । हे कर्तः । हे केत्तार ॥

वाप ए ॥ ४१ ॥

आमश्रणे सौ परे आप एत्वं वा भवति ॥ हे माले । हे महिले ।
अजिए । पजिए । पक्षे । हे माला । इत्यादि ॥ आप इति किम् । हे
पिउच्छा । हे माउच्छा ॥ बहुलाधिकारान् कचिदोत्वमपि । अम्मो
भणामि भणिए ॥

इदूतोह्रिस्वः ॥ ४२ ॥

आमश्रणे सौ परे इदूदन्तयोह्रिस्वो भवति ॥ हे नइ । हे गामणि ।
हे समणि । हे वहु । हे खलपु ॥

किर्पः ॥ ४३ ॥

किवन्तस्येदूदन्तस्य ह्रस्वो भवति ॥ गामणिणा । खलपुणा । गाम-
णिणो । खलपुणो ॥

ऋतामुदस्यमांसु वा ॥ ४४ ॥

सिभम्और्वाजिते अर्थात् स्यादौ परे ऋदन्तानामुदन्तादेशो वा
भवति ॥ जस् । भत् । भत्तुणो । भत्तउ । भत्तओ । पक्षे । भत्तारो ॥
शस् । भत् । भत्तुणो । पक्षे । भत्तारे ॥ टा । भत्तुणा । पक्षे । भत्तारेण ॥
भित् । भत्तूहि । पक्षे । भत्तारेहि ॥ ङसि । भत्तुणो । भत्तूओ । भ-
त्तूँ । भत्तूहि । भत्तूहिन्तो । पक्षे । भत्तारोओ । भत्ताराउ । भत्ता-

१ P णि । हे पिअरं. २ B हे तार. ३ B छि । आदिका । अ'. ४ A खमिति.
५ A णि । हे वहु. ६ B हिद्. ७ P णो । गामणिमुओ । खलपुमुह ॥ ऋ'. B
णो । गामणिमुओ । खलपुमुओ ॥ ऋ'. ८ P छि स्या. B भनारो. ९ B उह.
भत्तूहिन्तो. १० A ओ । भनाराहि.

रात् भत्तारादिन्तो । भत्तारो । क्त्म् । भत्तुणो । भत्तुस्म । पक्षे ।
 भत्तारस्ते । सुप् । भत्तुसु । पक्षे । भत्तारेसु ॥ बहुवचनस्य न्यारत्तं
 त्वान् यथादर्शनं नाम्न्यपि उद् वा भवति जस् शस्त्वितिङ्स्तु ।
 उणो । जामाउणो । भाउणो ॥ टायाम् । पिठणा ॥ भित्ति । निम्नः ।
 सुपि । पिऊसु । पक्षे । पिअरा । इत्यादि ॥ अस्ममौस्त्विति किम् । ति ।
 पिभा ॥ अम् । पिअरं ॥ औ । पिअरा ॥

आरः स्यादौ ॥ ४५ ॥

स्यादौ परे क्त आर इत्यादेशो भवति ॥ भत्तारो । भत्तारा ।
 सारं । भत्तारे । भत्तारेण । भत्तारेहि ॥ एवं कस्यादिपूरादपि
 लुप्तस्यापेक्षया । भत्तार-विहिर्भ ॥

आ अरा मातुः ॥ ४६ ॥

मातृसंयन्धिन क्तः स्यादौ परे आ अरा इत्यादेशो भवतः ॥ माता
 माभरा । माभाउ । माभाओ । माभराउ । माभराओ । माभं
 माअरं । इत्यादि ॥ पाटुलकाज्जनन्यर्थस्य आ, देवतार्थस्य तु अ
 इत्यादेशः । माभाए कुच्छीए । नमो माभराण ॥ मातुरिह
 [१.११५] इतीत्वे माईण इति भवति ॥ कतामुद् [१.४४] इति
 दिना उत्त्वे तु माऊए समभिर्भं वन्दे इति ॥ स्यादावित्येव । मा
 देवो । मा-नणो ॥

नाम्नरः ॥ ४७ ॥

क्रदन्तस्य नाम्नि संज्ञायां स्यादौ परे अर इत्यन्तादेशो भवति ।
 पिअरा । पिअरं । पिअरे । पिअरेण । पिअरेहि । जामायरा । जा
 यरं । जामायरे । जामायरेण । जामायरेहि । भायरा । भायो
 रे । भायरेण । भायरेहि ॥

क्रकारः

पितः । ह्रा ॥ म्भस् । मन् । मन्थो । मन्थिन्तो । मन्थुणो । पक्षे । मनारा
 न्वारादि । मनारेदि । मनारादिन्तो । मन्थारेदिन्तो । मन्थारादि
 १ B ठाहा. २ B °स्त । जाम् । मन्थुं ।
 ३ B °नि निय. जतारे । मन्थारमि । ४ B ।
 ५ B मन्थारात् । ६ P मन्थारे

आ सौ न वा ॥ ४८ ॥

सदन्तस्य सौ परे आकारो वा भवति ॥ पिआ । जामाया । भाया ।
हत्ता । पक्षे । पिअरो । जामायरो । भायरो । कत्तारो ॥

राहः ॥ ४९ ॥

राहो नलोपेन्त्यस्य आत्वं वा भवति सौ परे ॥ राया । हे राया ।
रक्षे । आणादेशे । रायाणो ॥ हे राया । हे रायमिति तु शौरसेन्याम् ।
रवं हे अप्यं । हे अप्य ॥

जस्-शस्-ऊसि-ऊसां णो ॥ ५० ॥

राजन्शब्दात्परेषामेषां णो इत्यादेशो वा भवति ॥ जस् । रायाणो
चिद्वृन्ति । पक्षे । राया ॥ शस् । रायाणो पेच्छ । पक्षे । राया ।
राए ॥ ऊसि । राइणो रण्णो आगओ । पक्षे । रायाओ । रायाड । रा-
याहि । रायाहिन्तो । राया ॥ ऊस् । राइणो रण्णो धणं । पक्षे ।
रायस्त ॥

टो णा ॥ ५१ ॥

राजन्शब्दात्परस्य टा इत्यस्य णा इत्यादेशो वा भवति ॥ राइणा ।
रेण्णा । पक्षे । रायेण कयं ॥

इर्जस्य णो-णा-ङौ ॥ ५२ ॥

राजन्शब्दसंयन्धिनो जकारस्य स्थाने णोणाङ्गिषु परेषु इकारो वा
भवति ॥ राइणो चिद्वृन्ति पेच्छ आगओ धणं वा ॥ राइणा कयं ।
राइम्मि । पक्षे । रायाणो । रेण्णो । रायणां । राएण । रायम्मि ॥

इणममामा ॥ ५३ ॥

राजन्शब्दसंयन्धिनो जकारस्य अमाम्भ्यां सहितस्य स्थाने इणम्
इत्यादेशो वा भवति ॥ राइणं पेच्छ । राइणं धणं । पक्षे । रायं । राइणं ॥

१ A पिउतस्य. २ B हे राअ. ३ A हे अप्यं । जस्°. ४ A चेद्वृत्तु. ५ B °ओ
गआड. ६ B रेण्णा । राए°. ७ A °इदस्यत्ते°. ८ A चेद्वृत्ति. ९ P रेण्णो । रेण्णा । राएण.
१० A °णा । रायम्मि.

ईद्विस्म्यसाम्मुपि ॥ ५४ ॥

राजन्शब्दसंयन्धिनो जकारस्य भिसादिषु परतो वा ईकागो म
यति ॥ भिस् । राईहि ॥ भ्यस् । राईहि । राईहिन्तो । राईहुन्तो ॥
आम् । राईणं ॥ सुप् । राईसु । पक्षे । रायाणेहि । इत्यादि ॥

आजस्य टा-रुमि-रुस्मु मणाणोर्ध्वेण् ॥ ५५ ॥

राजन्शब्दसंयन्धिन आम इत्यवयवस्य टाङ्सिङ्सु ना नो इति
देशावघ्रेषु परेषु अण् वा भवति ॥ रण्णा राइणा कपं ।
राईणो आगभो धणं वा ॥ टाङ्सिङ्सिन्विति किम् । रायाणै
द्वन्ति पेच्छ वा ॥ सणाणोर्ध्विति किम् । राएण । रायाभो । रा

पुंस्वन आणो राजवच्च ॥ ५६ ॥

पुंलिङ्गे वर्तमानस्याभ्रन्तस्य स्थाने आण इत्यादेशो वा भवति ।
यथादर्शनं राजवत् कार्यं भवति ॥ आणादेशे च अतः सेडोः ।
इत्यादयः प्रवर्तन्ते । पक्षे तु राज्ञः जस्-दास्-ङ्सि-ङ्सं गो [१
टो ना [१.२४] इणममामा [१.५१] इति प्रवर्तन्ते ॥ अण्
अप्पाणा । अप्पाणं । अप्पाणे । अप्पाणेण । अप्पाणैहि ।
णाभो । अप्पाणासुन्तो । अप्पाणस्स । अप्पाणाण । अप्पाण
अप्पाणैसु । अप्पाण-कयं । पक्षे । राजवत् । अप्पा । अण्
अप्पा । हे अण् । अप्पाणो चिद्वन्ति । अप्पाणो पेच्छ ॥ अ
अप्पाहि । अप्पाणो । अप्पाभो । अप्पाडं । अप्पाहि । अप्पा
अप्पा । अप्पासुन्तो ॥ अप्पाणो धैणं । अप्पाणं । अप्पा । अ
रायाणो । रायाणा । रायाणं । रायाणे । रायाणेण । राया
रायाणाहिन्तो । रायाणस्स । रायाणाणं । रायाणम्मि । राया
पक्षे । राया । इत्यादि । एवं जुवाणो । जुवाण-जणो । जुआ ॥

१ B राईहि २ B भ्यस् । राडाटो ३ B नाणेव ४ B राईणो ५ B ९

६ A अण् । अप्पाणो । अप्पाण । ७ राये । ८ B अप्पाणाह ९ A पेसा । १०

११ A वडान १२ A अण् । अण् । १३ A इण । अण् । १४ A

१५ A । १६ A अण् । अण् ।

पो । यम्हा ॥ अदापो । अदा ॥ दक्षन् । उच्छापो । उच्छा ॥
 गाघापो । गाघा ॥ पूमापो । पूमा ॥ तक्त्रापो । तक्त्रा ॥ मृदापो ।
 मुदा ॥ इयन् । सापो । सा ॥ सुकर्मणः पदय । सुकर्मणे पच्छ ।
 निपर कह सो सुकर्मणे । पश्यति कथं न सुकर्मण इत्यर्थः ॥
 पुंस्तानि किम् । शर्म । सम्म ॥

आत्मनष्टो णिआ णइआ ॥ ५७ ॥

आत्मनः परत्पाद्याः स्थाने णिआ णइआ इत्यादेशो वा भवतः ॥
 अप्पणिआ पाइसे उवगयम्मि । अप्पणिआ य विअट्ठि खाणिआ ।
 अप्पणइआ । पहे । अप्पणेण ॥

अतः सर्वादेरेज्जसः ॥ ५८ ॥

सर्वादेरेदन्तात्परस्य जसः टित् ए इत्यादेशो भवति ॥ मव्वे ।
 अग्ने । जे । ते । के । एके । कयरे । इयरे । एए ॥ अत इति किम् ।
 सव्वाओ रिदोओ ॥ जस इति किम् । सव्वस्स ॥

हेः स्मिन्मिन्त्याः ॥ ५९ ॥

सर्वादेरकारात्परस्य हेः स्थाने स्मिन्मिन् त्वं एते आदेशा भवन्ति ॥
 सव्वस्ति । सव्वम्मि । सव्वत्थ ॥ अन्नस्ति । अन्नम्मि । अन्नत्थ ॥
 एवं सर्वत्र ॥ अत इत्येव । अमुम्मि ॥

न वानिदमेतदो हिं ॥ ६० ॥

रदमृगतर्वाज्जितात्सर्वादेरदन्तात्परस्य हेहिमादेशो वा भवति ॥
 सव्वहिं । अन्नहिं । काहिं । जहिं । तहिं ॥ बहुलाधिकारात् किय-
 त्तरूपः खियामपि । काहिं । जाहिं । ताहिं ॥ याहुलकादेव किय-
 त्तदोत्समामि [३.३३] इति खीर्नालि ॥ पहे । सव्वस्ति । स-

१ B 'म्हापो' । २ B निपुक्कह । ३ PD 'म्हापो' । ४ B 'इय' । ५ A 'दे-
 रतन्' । ६ B 'व ए आदे' । ७ P बुद्धोओ । ८ B सन्ती । ९ P 'कारान्ताय'
 १० B 'त्ता' । ११ A 'होवित्तस्य सर्वादेरुः ५०' ।

णेण भणिअं । तेन भणितमित्यर्थः ॥ नो णेण कर-यत्तं ढिआ । ॐ-
त्यर्थः ॥ भणिअं च णाए । तथेन्यर्थः ॥ णेहिं कयं । तैः कृतमित्यर्थः ।
णाहिं कयं । ताभिः कृतमित्यर्थः ॥

किमः कख-तसोअ ॥ ७१ ॥

किमः को भवति स्यादौ व्रतसोअ परयोः ॥ को । के । कं । के । के-
ण ॥ अ । कख ॥ तम् । कओ । कसो । कदो ॥

इदम इमः ॥ ७२ ॥

इदमः स्यादौ परे इम आदेशो भवति ॥ इमो । इमे । इमं । इ-
मेण ॥ क्षियामपि । इमा ॥

पुं-क्षियोर्न वायमिपिआ सौ ॥ ७३ ॥

इदमृशब्दस्य सौ परे अयमिति पुल्लिङ्गे इमिआ इति सौ-
आदेशौ वा भवतः ॥ अह्वारं कय-कओ । इमिआ वाणिज-वृ-
पक्षे । इमो । इमा ॥

स्ति-स्तयोरत् ॥ ७४ ॥

इदमः स्ति स्त इत्येकयोः परयोरद् भवति वा ॥ अस्ति । अस्त ।
पक्षे । इमादेशोपि । इमस्ति । इमस्म ॥ बहुलाधिकारादन्यत्रा-
भवति । एहि । एसु । आहि । एभिः एषु आभिरित्यर्थः ॥

केमेन हः ॥ ७५ ॥

इदमः कृतेमादेशात् परस्य हेः स्थाने मेन सह ह आदेशो वा
भवति ॥ इह । पक्षे । इमस्मि । इमस्मिं ॥

न तथा ॥ ७६ ॥

इदमः परस्य हेः स्ति-स्मि-तथाः [२.५९.] इति ग्रामः स्यो न भवति ॥
इह । इमस्मि । इमस्मि ॥

णोम्-शस्त्रा-भिसि ॥ ७७ ॥

इदम् स्थाने अमुंशस्त्राभिसि पक्षे ण आदेशो वा भवति ॥ णं
पेच्छ । णे पेच्छ । णेण । णोहे कयं । पक्षे । इमं । इमे । इमेण ।
इमेहि ॥

अमेणम् ॥ ७८ ॥

इदमो^{अत्त}मा सहितस्य स्थाने इणम् इत्यादेशो वा भवति ॥ इणं
पेच्छ । पक्षे । इमं ॥

शीवे स्यमेदमिणमो च ॥ ७९ ॥

नपुंसकलिङ्गे वर्तमानस्येदमः स्यम्भ्यां सहितस्य इदम् इणमो
इणम् च नित्यमादेशा भवन्ति ॥ इदं इणमो इणं धणं चिट्ठइ
पेच्छ वा ॥

किमः किं ॥ ८० ॥

किमः शीवे वर्तमानस्य स्यम्भ्यां सह किं भवति ॥ किं कुलं
गुह । किंकि ते पडिहाइ ॥

वेदं-तदेतदो ङ्साम्भ्यां से-सिमौ ॥ ८१ ॥

इदम् तद् एतद् इत्येतेषां स्थाने ङस् आम् इत्येताभ्यां सह यथा-
संग्रहं से सिम् इत्यादेशौ वा भवतः ॥ इदम् । से सीलम् । से गुणा ।
अस्य शीलं गुणा वेत्यर्थः ॥ सि उच्छाहो । एषाम् उत्साह इत्यर्थः ॥
तद् । से सीलं । तस्य तस्या वेत्यर्थः ॥ सि गुणा । तेषां तासां वे-
त्यर्थः ॥ एतद् । से अहिमं । एतस्याहितमित्यर्थः ॥ सि गुणा । सि
सीलं । एतेषां गुणाः शीलं वेत्यर्थः । पक्षे । इमस्स । इमेसि । इ-
माण ॥ तस्स । तेसि । ताण ॥ एअस्स । एअसि । एआण । इदंतदो-
रामापि सेआदेशं कश्चिदिच्छति ॥

રેવડો કમેયનો સાહે ॥ ૮૨ ॥

૮૨- રવડાનો કમેયનો સાહે ॥ ૮૨ ॥
 ૮૨- રવડાનો કમેયનો સાહે ॥ ૮૨ ॥
 ૮૨- રવડાનો કમેયનો સાહે ॥ ૮૨ ॥
 ૮૨- રવડાનો કમેયનો સાહે ॥ ૮૨ ॥
 ૮૨- રવડાનો કમેયનો સાહે ॥ ૮૨ ॥

બો જ મળવ જુઠ ॥ ૮૩ ॥

૮૩- બો જ મળવ જુઠ ॥ ૮૩ ॥
 ૮૩- બો જ મળવ જુઠ ॥ ૮૩ ॥
 ૮૩- બો જ મળવ જુઠ ॥ ૮૩ ॥
 ૮૩- બો જ મળવ જુઠ ॥ ૮૩ ॥
 ૮૩- બો જ મળવ જુઠ ॥ ૮૩ ॥

ભવજી મેં કામે રા ॥ ૮૪ ॥

૮૪- ભવજી મેં કામે રા ॥ ૮૪ ॥
 ૮૪- ભવજી મેં કામે રા ॥ ૮૪ ॥
 ૮૪- ભવજી મેં કામે રા ॥ ૮૪ ॥
 ૮૪- ભવજી મેં કામે રા ॥ ૮૪ ॥
 ૮૪- ભવજી મેં કામે રા ॥ ૮૪ ॥

રેવડાવિત્તયા મિત્રા ॥ ૮૫ ॥

૮૫- રેવડાવિત્તયા મિત્રા ॥ ૮૫ ॥
 ૮૫- રેવડાવિત્તયા મિત્રા ॥ ૮૫ ॥
 ૮૫- રેવડાવિત્તયા મિત્રા ॥ ૮૫ ॥
 ૮૫- રેવડાવિત્તયા મિત્રા ॥ ૮૫ ॥
 ૮૫- રેવડાવિત્તયા મિત્રા ॥ ૮૫ ॥

રવડા જો મો કીડ ॥ ૮૬ ॥

૮૬- રવડા જો મો કીડ ॥ ૮૬ ॥
 ૮૬- રવડા જો મો કીડ ॥ ૮૬ ॥
 ૮૬- રવડા જો મો કીડ ॥ ૮૬ ॥
 ૮૬- રવડા જો મો કીડ ॥ ૮૬ ॥
 ૮૬- રવડા જો મો કીડ ॥ ૮૬ ॥

રવડા કામે રા ૧૧ ॥ ૮૭ ॥

૮૭- રવડા કામે રા ૧૧ ॥ ૮૭ ॥
 ૮૭- રવડા કામે રા ૧૧ ॥ ૮૭ ॥
 ૮૭- રવડા કામે રા ૧૧ ॥ ૮૭ ॥
 ૮૭- રવડા કામે રા ૧૧ ॥ ૮૭ ॥
 ૮૭- રવડા કામે રા ૧૧ ॥ ૮૭ ॥

न भवति ॥ अहं पुरितो । अहं महिला । अहं वणं । अहं मोहो
पर-गुण-लक्ष्म्याः । अहं णे हिअण्ण हसइ मारुय-तणओ ।
असावस्मान् हसतीत्यर्थः । अहं कमल-मुही । पक्षे । उत्तरेण मुरा-
देशः । अमू पुरितो । अमू महिला । अमुं वणं ॥

मुः स्यादौ ॥ ८८ ॥

अदत्तो दस्य स्यादौ परे मुरादेशो भवति ॥ अमू पुरितो । अ-
मुणो पुरिता । अमुं वणं । अमुं वणाइं । अमूणि वणाणि । अमू
माला । अमूउ अमूओ मालाओ । अमुणा । अमूहिं ॥ ङस्ति ।
अमूओ । अमूउ । अमूहिन्तो ॥ भ्यस् । अमूहिन्तो । अमूस्तन्तो ॥
ङस् । अमुणो । अमुस्त ॥ आम् । अमूण ॥ ङि । अमुम्मि ॥
त्तुप् । अमूत्तु ॥

म्मावयेऔ वा ॥ ८९ ॥

अदसोन्त्यव्यञ्जनलुकि दकारान्तस्य स्थाने ख्यादेशे म्मौ परतः
अय इअ इत्यादेशौ वा भवतः ॥ अयम्मि । इअम्मि । पक्षे । अ-
सुम्मि ॥

युष्मदस्त्वं त्वं त्वं त्वह त्वमं त्विना ॥ ९० ॥

युष्मदः सिना सह तं तुं तुवं तुह तुमं इत्येते पश्चाद्देशा भवन्ति ॥
नं तुं तुवं तुह तुमं दिद्वो ॥

ਭੇ ਤੁੰਭੇ ਤੁੰਝ ਤੁਮ੍ਹ ਤੁਯੇ ਭਯੇ ਜਸਾ ॥ ੧੧ ॥

सुम्भो जसा सह मे तुम्हे तुँज्झ तुम्ह तुय्हे उय्हे इत्येते षडा-
देशा भवन्ति ॥ मे तुम्हे तुज्झ तुम्ह तुय्हे उय्हे विट्ठह । धो म्हा-
ज्झौ वा [१.१०४.] इति वचनान् तुम्हे । तुज्झे । एवं चाष्टरूप्यम् ॥

तं तुं तुमं तुवं तुद् तुमे तुए अमा ॥ १२ ॥

गुण्यदोमा सह एते समादेशा भवन्ति ॥ तं तं तुमं तुवं तुह
तुमं तुण वन्दामि ।

[illegible]

नां-तु-ने-तुमं-तु-तुं-तुन-तुम-तुमं-तुमा-तुमाः-दि-दे-इ-ए-तु-
धोर्धोर्गता इमा ॥ ९७ ॥

गुण्यदो रसा वदन्तेवाच्यमेव साहित्यस्य सन्तं श्रद्धादन्तादेता भवन्ति ।
 ग । गु । मे । गुहं । गृह । गृहं । गुह । गुम । गुमं । गुमो । गु-
 मा । दि । दं । इ । ए । गुम्भ । उम्भ । उम्भ भवन् ॥ यमो म्-सर्गः
 येन यमनाम् गुन । गुगा । उगा । उगा । एवं च द्वाविन्तर्ग
 रसानि ।

तु वां भे' तुभ्यं तुभ्यं तुभ्याण तुयाण तुमाण तुराण वैभ्राण
आमा ॥ १०० ॥

तुष्मद आमा महितस्य णं दन्तादेना भयन्ति ॥ तु. पो. भे.
 तुष्म. तुष्मं. तुष्माण. तुषाण. तुमाण. तुहाण. उम्हाण.
 क्त्वाभ्यादेर्णस्योर्था [१.२७.] इत्यनुस्वारो तुष्माणं. तुषाणं.
 तुमाणं. तुहाणं. उम्हाणं ॥ र्भो न्-इति यञनात् तुम्.
 तुज्ज. तुम्. तुज्जं. तुम्हाण. तुम्हाणं. तुज्जाण. तुम्ज्हाणं.
 धणं. एयं च त्रयोविंशती रूपाणि ॥

तुमे तुमए तुमाइ तइ तए टिन्ना ॥ १८१ ॥

गुणमदो हिना सप्रम्येकवचनेन सहितस्य तमे पक्षादेशा भव
न्ति तमे तमस्य तमाह नह नह ॥२॥

तु-तुव-तुष-तुह-तुम्हा हा ॥ ५८० ॥

गुणदा हा परम सन वसादशा मन्त्रान् ६०१ यथाप्रानमः

[illegible]

तुम्मि । तुवम्मि । तुमम्मि । तुहम्मि । तुब्भम्मि । ओम्हं
वेति वचनात् तुम्हम्मि । तुज्झम्मि । इत्यादि ॥

सुपि ॥ १०३ ॥

गुप्पदः सुपि परतः तु-तुव-तुम-तुह-तुब्भा भवन्ति ॥ तुम्हं
तुवेसु । तुमेसु । तुहेसु । तुब्भेसु ॥ ओम्हं-ज्झी वेति वचनात्
तुम्हेसु । तुज्झेसु ॥ केचित्तु सुप्पेत्यधिकल्पमिच्छन्ति । तन्नाम
तुवसु । तुमसु । तुहसु । तुब्भसु । तुम्हसु । तुज्झसु ॥ तुम्हस्य
त्यमरीच्छत्यन्यः । तुम्भासु । तुम्हासु । तुज्झासु ॥

ओम्हं-ज्झी वा ॥ १०४ ॥

गुप्पदादेशेषु यो द्विरुक्तो भलस्य म्ह अह इत्येतादौ न
भवतः ॥ पक्षे न एवास्ते । तथैव चोदाहृतम् ॥

अस्मदो म्मि अम्मि अम्हि हं अहं अहयं सिना ॥ १०५ ॥

भामदः मिना सह एते षडादेशा भवन्ति ॥ अज्झं म्मि हाप्पिमा
मामि तेण ॥ पञ्चमे न अम्मि कुप्पिमा । अम्हि करेमि । तेणं
विदा । किं पम्हृद्धम्मिं अहं । अहयं कप्प-णणामो ॥

अम्हं अम्हे अम्हो मो वयं भे जसा ॥ १०६ ॥

भामदो जसा सह एते षडादेशा भवन्ति ॥ अम्हं अम्हे अम्हो
मो वयं भे भणामो ॥

णे णं मि अम्मि अम्हं मयं मयं पिमं अहं अमा ॥ १०७ ॥

अस्मदोमा सह एते दशादेशा भवन्ति ॥ णे णं मि अम्मि मयं
मम्हं म मयं पिमं अहं नेरुह ॥

मम्हं अम्हो मम्हं णे जसा ॥ १०८ ॥

मम्हदः जसा सह एते सत्या आदेशा भवन्ति ॥ अम्हो
अम्हो अम्हं णे नेरुह ॥

मि मे ममं ममए ममाइ मइ मए मयाइ णे टा ॥ १०९ ॥

अस्मदद्या सह एते नवादेशा भवन्ति ॥ मि मे ममं ममए म-
नाइ मइ मए मयाइ णे कयं ॥

अम्हेहि अम्हाहि अम्ह अम्हे णे भिसा ॥ ११० ॥

अस्मदो भिसा सह एते पञ्चादेशा भवन्ति ॥ अम्हेहि अम्हाहि
अम्ह अम्हे णे कयं ॥

मइ-मम-मह-मज्झा ङ्सौ ॥ १११ ॥

अस्मदो ङ्सौ पञ्चमेकवचने परत एते चत्वार आदेशा भव-
न्ति । ङ्सेस्तु यथाप्राप्तमेव ॥ मइत्तो ममत्तो महत्तो मज्झत्तो आ-
गओ ॥ मत्तो इति तु मत्त इत्यस्य ॥ एवं दो-दुहि-हिन्तो-दुस्वप्पु-
दाहार्यम् ॥

ममाम्हो भ्यसि ॥ ११२ ॥

अस्मदो भ्यसि परतो मम अम्ह इत्यादेशौ भवतः । भ्यसस्तु
यथाप्राप्तम् ॥ ममत्तो । अम्हत्तो । ममाहिन्तो । अम्हाहिन्तो । ममा-
सुन्तो । अम्हासुन्तो । ममेसुन्तो । अम्हेसुन्तो ॥

मे मइ मम मह महं मज्झ मज्झं अम्ह अम्हं ङसा ॥ ११३ ॥

अस्मदो ङसा षष्ठ्येकवचनेन सहितस्य एते नवादेशा भवन्ति ॥
मे मइ मम मह महं मज्झ मज्झं अम्ह अम्हं धणं ॥

णे णो मज्झ अम्ह अम्हं अम्हे अम्हो अम्हाण ममाण म-
हाण मज्झाण आमा ॥ ११४ ॥

अस्मद आमा सहितस्य एते एकादशादेशा भवन्ति ॥ णे णो
मज्झ अम्ह अम्हं अम्हे अम्हो अम्हाण ममाण महाण मज्झाण
धणं ॥ क्त्वा-स्यादर्ण-सोर्वा [१.२७.] इत्यनुस्वारे । अम्हाणं । म-
माणं । महाणं । मज्झाणं । एवं च पञ्चदश रूपाणि ॥

सारयोरपि ॥ असेस् सो-दो-दु-हि-दिन्तो-नुकोः [१.८.] इत्येतत्कार्या
 निदेशः । मालाओ । मालाड । मालाहिन्तो ॥ युदीओ । युदी
 युदीहिन्तो ॥ घेणूओ । घेणूड । घेणूहिन्तो आगओ । विदुओ
 प्रतिपेतस्येने [१.१२७, १२६.] । अयसस् सो दो दु हि दिन्तो ए
 [१.९.] इत्येतत्कार्यानिदेशः । मालाहिन्तो । मालासुन्तो । वि
 निपेतस्यते [१.१२७.] । एवं गिरीहिन्तो । इत्यादि ॥ अस्. स्तः [१.१५]
 इत्येतत्कार्यानिदेशः । गिरिस्स । गुरुस्स । दहिस्स । महुस्स
 मियां तु टा-अस्-वेः* [१.२९.] इत्याशुक्तम् ॥ डे म्म के [१.११]
 इत्येतत्कार्यानिदेशः । गिरिमिम् । गुरुमिम् । दहिमिम् । महुमिम् । डे
 निपेतस्यते [१.१२८.] । मियां तु टा-अस्-वेः* [१.२९.] इत्याशुक्तम्
 अस्-शस्-अमि-सो-दो द्वायि दीर्घः [१.१२.] इत्येतत्कार्यानिदेशः
 गिरी गुरु चिट्ठर्नि । गिरीओ गुरुओ आगओ । गिरीण गुरुण अ
 अयसि वा [१.१३.] इत्येतत्कार्यानिदेशो न प्रवर्तते । इदुओ री
 [१.१२.] इति नित्यं विधानात् ॥ टाण-अस्सेत् [१.१४.] मिरुणत्तु
 [१.१५.] इत्येतत्कार्यानिदेशात् निपेतस्यते [१.१२९.] ॥

न दीर्घो णो ॥ १२५ ॥

इदुदन्तगौर्याद्यम्-शमुकस्यादेशे णो इत्यस्मिन् परतो दीर्घो न भ
 ति ॥ अगिणो । वाडणो ॥ णो इति किम् । अगो । अगीओ ॥

इमेदुद्द ॥ १२६ ॥

आकागन्नादिभ्योदन्तव्यायो इमेदुद्द म भवति ॥ मालाओ । म
 लाओ । मालाड । मालाहिन्तो आगओ ॥ एवं अगीओ । वाडओ ।
 इत्यादि ॥

अयमथ दिः ॥ १२७ ॥

आकागन्नादिभ्योदन्तव्यायो अयो इमेथ दिर्न भवति ॥ मालाओ । म

* A B नु । * A गुरुण । * B डेनु । * P डेनु वेल्हा । शि. * B डेनु
 * B डेनु । * P डेनु । अयमो । * B डेनु । मालाहिन्तो ।

हिन्तो । मालासुन्तो । एवं अग्गीहिन्तो । इत्यादि ॥ मालाओ । मालाउ । मालाहिन्तो ॥ एवम् अग्गीओ । इत्यादि ॥

हेहेः ॥ १२८ ॥

आकारान्तादिभ्योदन्तवत्प्राप्नो हेहे न भवति ॥ अग्गिम्मि । वा-
उम्मि । दाहिम्मि । महुम्मि ॥

एत् ॥ १२९ ॥

आकारान्तादीनामर्थान् टाशम्भिस्सुप्सु परतोदन्तवद् एत्वं न
भवति ॥ हाहाण कयं ॥ मालाओ पेच्छ ॥ मालाहि कयं ॥ माला-
हिन्तो । मालासुन्तो आगओ ॥ मालासु ठिअं ॥ एवं अग्गिणो ।
वाउणो । इत्यादि ॥

द्विवचनस्य बहुवचनम् ॥ १३० ॥

मर्षासां विभक्तीनां स्वादीनां त्पादीनां च द्विवचनस्य स्थाने बहुव-
चनं भवति ॥ दोण्णि कुणन्ति । दुवे कुणन्ति । दोहिं । दोहिन्तो ।
दोसुन्तो । दोसु । हत्था । पाया । पणया । नयणा ॥

चतुर्ध्याः पट्ठी ॥ १३१ ॥

चतुर्ध्याः स्थाने पट्ठी भवति ॥ मुणिस्स । मुणीण देइ ॥ नमो देव-
स्स । देवाण ॥

तादर्थ्येरेर्वा ॥ १३२ ॥

तादर्थ्यविरहितस्य हेअतुर्ध्यावचनस्य स्थाने पट्ठी वा भवति ॥
देयस्स देवाय । देवार्थमित्थर्षः ॥ हेरिणि किम् । देवाण ॥

वप्राहाइर्थ वा ॥ १३३ ॥

प्राहाइत्वरस्य तादर्थ्येरेर्हिद् आहः पट्ठी च वा भवति ॥ वहाइ
पहस्स वहाय । वप्राथमित्थर्षः ॥

मारयोरपि ॥ ऊसेस् सो-दो-दु-हि-हिन्तो-नुकः [१.८.] इत्येन-
 तिदेशः । मालाओ । मालाड । मालाहिन्तो ॥ बुदीओ । बुदी
 बुदीहिन्तो ॥ चेणूओ । चेणूड । चेणूहिन्तो आगओ । विनुओ ।
 प्रतिपेतस्येते [१.१२७, १२८.] । अयमस् सो दो दु हि हिन्तो इति
 [१.९.] इत्येतत्कार्यानिदेशः । मालाहिन्तो । मानासुन्तो । मि
 निपेतस्यते [१.१२७.] । एवं गिरीहिन्तो । इत्यादि ॥ कम्-स्सः [१.११]
 इत्येतत्कार्यानिदेशः । गिरिस्स । गुरुस्स । दहिस्स । महुस्स ।
 विपां तु टा-डम्-केः [१.२९.] इत्यानुक्तम् ॥ डे मि केः [१.११]
 इत्येतत्कार्यानिदेशः । गिरिमि । गुरुमि । दहिमि । महुमि । ये
 निपेतस्यते [१.१२८.] । विपां तु टा-कम्-केः [१.२९.] इत्यानुक्तम् ।
 जम्-जम्-जमि-सो-दो द्वामि दीर्यः [१.१२.] इत्येतत्कार्यानिदेशः
 गिरी गुरु बिट्ठुर्नि । गिरीओ गुरुओ आगओ । गिरीण गुरुण वने
 भ्यसि वा [१.१२.] इत्येतत्कार्यानिदेशो न प्रयतते । इदुओ नी
 [१.१६.] इति नित्यं विधानात् ॥ टाण-शस्सेत् [१.१४.] मिरण्णस्स
 [१.१५.] इत्येतत्कार्यानिदेशास्तु निपेतस्यते [१.१२९.] ॥

न दीर्घो णो ॥ १२५ ॥

इदुदन्मयोरथोच्चम् दग्धम् कस्यादेदो नो इत्यस्मिन् परतो दीर्घो न भ
 नि ॥ अग्निगोः । वाङ्गोः ॥ नो इति किम् । अग्नी । अग्नीधोः ॥

हमारे ॥ १२६ ॥

आकारान्तादिभ्योदन्तवद्व्याप्तौ ङमेतृन् न भवति ॥ मालतोः ।
 यार्थोः । मालाडः । मालाङ्गिन्तो आगभो ॥ तथे अगतीभो । वाङ्गोः ।
 इत्यादि ॥

भ्यमथ हिः ॥ २३७ ॥

भावागन्नादिभ्योऽन्तवन्त्रातो भ्यमो रुमेध द्विने भवति ॥ म.३.

1. $A \rightarrow B$ and $A \rightarrow C$ implies $B \rightarrow C$ (Transitivity).
 2. $A \rightarrow B$ and $B \rightarrow C$ implies $A \rightarrow C$ (Transitivity).

हिन्तो । मालासुन्तो । एवं अग्गीहिन्तो । इत्यादि ॥ मालाओ । मा-
लाउ । मालाहिन्तो ॥ एवम् अग्गीओ । इत्यादि ॥

हेडः ॥ १२८ ॥

आकारान्तादिभ्योदन्तवत्प्राप्नो हेडं न भवति ॥ अग्गिम्मि । वा-
ग्गिम्मि । दहिम्मि । मेहुम्मि ॥

एत् ॥ १२९ ॥

आकारान्तादीनामर्थान् टाशन्भिस्त्र्यस्तुप्सु परतोदन्तवद् एत्वं न
भवति ॥ हाहाण कयं ॥ मालाओ पेच्छ ॥ मालाहि कयं ॥ माला-
हिन्तो । मालासुन्तो आगओ ॥ मालासु ठिअं ॥ एवं अग्गिणो ।
वाउणो । इत्यादि ॥

द्विवचनस्य बहुवचनम् ॥ १३० ॥

सर्वासां विभक्तीनां स्वादीनां त्यादीनां च द्विवचनस्य स्थाने बहुव-
चनं भवति ॥ दोण्णि कुणन्ति । दुवे कुणन्ति । दोहिं । दोहिन्तो ।
रोसुन्तो । दोसु । हत्पा । पाया । धणया । नयणा ॥

चतुर्थ्याः पष्ठी ॥ १३१ ॥

चतुर्थ्याः स्थाने पष्ठी भवति ॥ मुणिस्स । मुणीण देइ ॥ नमो देव-
स्स । देवाण ॥

तादर्थ्यहेर्वा ॥ १३२ ॥

तादर्थ्येपिहितस्य हेर्वाचतुर्थ्येकवचनस्य स्थाने पष्ठी वा भवति ॥
देवस्स देवाय । देवार्थमित्थर्थः ॥ हेरिति किम् । देवाण ॥

वधाट्टादर्थ वा ॥ १३३ ॥

वधाट्टादत्तरस्य तादर्थ्यहेर्दिद् आहः पष्ठी च वा भवति ॥ वहाट्ट
वस्स वहाय । वधार्थमित्थर्थः ॥

अत इजसिज्जहीजे-लुको वा ॥ १७५ ॥

अकारात्तरस्य सोः इजसु इज्जहि इजे इत्येते लुक् च आदेशा वा भवन्ति ॥ हसेजसु । हसेज्जहि । हसेजे । हस । पक्षे । हससु ॥ अत इति किम् । होसु । ठाहि ॥

बहुषु न्तु ह मो ॥ १७६ ॥

विध्यादिपूतज्ञानां बहुष्वर्येषु वर्तमानानां त्रयाणां त्रिकाणां स्थाने यथासंख्यं न्तु ह मो इत्येते आदेशा भवन्ति ॥ न्तु । हसन्तु । हसन्तु हसेयुर्वा ॥ ह । हसह । हसत । हसेत वा ॥ मो । हसामो । हसाम । हसेम वा ॥ एवं तुवरन्तु । तुवरह । तुवरामो ॥

वर्तमाना-भविष्यन्त्योश्च ज्ञ ज्ञा वा ॥ १७७ ॥

वर्तमानाया भविष्यन्त्याश्च विध्यादिषु च विहितस्य प्रत्ययस्य स्थाने ज्ञ ज्ञा इत्येतावादेशौ वा भवतः ॥ पक्षे यथाप्राप्तम् ॥ वर्तमाना । हसेज । हसेज्जा । पदेज । पदेज्जा । सुणेज । सुणेज्जा ॥ पक्षे । हे-नइ । पदेइ । सुणइ ॥ भविष्यन्ती । पदेज । पदेज्जा । पक्षे । पदिहिइ ॥ विध्यादिषु । हसेज । हसेज्जा । हसनु । हसेद्वा इत्यर्थः । पक्षे । हसउ ॥ एवं सर्वत्र । यथा तृतीयत्रये । अइवाप्ज्जा । अइवापौवेज्जा । न समणुजाणामि । न समणुजाणेज्जा वा ॥ अन्ये त्वन्यासामपीच्छन्ति । होज्जे । भवति । भवेत् । भवतु । अभवत् । अभूत् । धभूव । भूयान् । भविना । भविष्यति । अभविष्यद्वेत्यर्थः ॥

मध्ये च स्वरान्ताद्वा ॥ १७८ ॥

स्वरान्तादातोः प्रकृतिप्रत्यययोर्मध्ये चकाराद्यत्ययानां च स्थाने ज्ञ ज्ञा इत्येतौ वा भवतः वर्तमानाभविष्यन्त्योर्विध्यादिषु च ॥ वर्तमाना । होज्जइ । होज्जाइ । होज । होज्जा । पक्षे । होइ ॥ एवं होजमि । होज्जामि । होज । होज्जा । होसि । इत्यादि ॥ भविष्यन्ती । होज्जहिइ । होज्जाहिइ । होज । होज्जा । पक्षे । होहिइ ॥ एवं होज्जहिसि । होज्जाहिसि । होज । होज्जा । होहिसि । होज्जहिमि । होज्जाहिमि । हो-

जस्तामि । होञ्जहामि । होञ्जस्स । होञ्ज । होञ्जा । इत्यादि ॥ वि-
दियु । होञ्जउ । होञ्जाउ । होञ्ज । होञ्जा । भवतु भवेद्वेत्यर्थः । एवं
होउ ॥ स्वरान्तादिनि किम् । हसेञ्ज । हसेञ्जा । हुंवेरेञ्ज । हुंवेरे

अज्ञातो
अज्ञा

क्रियातिपत्तेः ॥ १७९ ॥

क्रियातिपत्तेः स्थाने जञ्जावादेशौ भवतः ॥ होञ्ज । होञ्जा ।
भविष्यदित्यर्थः । जइ होञ्ज वण्णणिञ्जो ॥

न्त-मार्णो ॥ १८० ॥

क्रियातिपत्तेः स्थाने न्तमार्णो आदेशौ भवतः ॥ होन्तो । होमा
भभविष्यदित्यर्थः ॥

हरिण-ट्टाणे हरिणइ मइ मि हरिणादिवं निवेसन्तो ।
न सेहन्तो विभ तो राष्ट्रपरिहवं से जिभन्नस्स ॥

शत्रानेशः ॥ १८१ ॥

शत्रुभानर्त्त इत्येतयोः प्रत्येकं न्त माण इत्येतावादेशौ भव-
शतृ । हसन्तो हसमाणो ॥ आनर्त्त । वेवन्तो वेवमाणो ॥

ई य स्त्रियाम् ॥ १८२ ॥

स्त्रियां वर्तमानयोः शत्रानशोः स्थाने ई चकारात् न्तमार्णो भ-
वन्ति ॥ हसई । हसन्ती । हसमाणो । वेवई । वेवन्ती । वेवमा-

इत्याचार्यश्रीहेमचन्द्रविरचितायां सिद्धहेमचन्द्राभियान-
हृशब्दानुशासनवृत्ती अष्टमस्याध्यायस्य तृतीयः पादः ॥ १

स्थान, ऊर्ध्व स्वर्गनिकेतनादपि तले पातालमूलादपि
हससु स्वत्कीर्तिर्भ्रमति क्षितीश्वरमणे पारे पयोधरेपि ।
धारणं मायायाः प्रमदास्वभावसुलभैरुभावचैश्चापलै-

गर्चयमवृत्तयोपि मुनयो मौनव्रतं त्याजिताः ॥ १ ॥

सोर्हर्वा ।

सर्धविदे नमः ॥

पूर्वसूत्रविहितस्य ॥ १ ॥ अ. १ B हसन्तो. * P १५ ॥ १०. * B १

१५. * A आनञ्ज B आनञ्ज. ८ B आन-

१ A विदुः. १ B १८१. ११ P B १८ समाप्त ॥

अहं ॥ इदितो वा ॥ १ ॥

सूत्रे ये इदितो धातवो वक्ष्यन्ते तेषां ये आदेशास्ते विकल्पास्तु भव-
न्तीति वेदितव्यम् । तत्रैवं चोदाहरिष्यते ॥

कथैर्वज्रर-पजरोप्पाल-पिसुण-सह-बोह-चव-जम्प-सीम-
साहाः ॥ २ ॥

कथैर्धातोर्वज्ररादयो दशादेशा वा भवन्ति ॥ वज्ररः । पज्ररः ।
उपालः । पिसुणः । सहः । बोहः । चवः । जम्पः । सीमः ।
साहा ॥ चवुक्क इति तृत्पूर्वस्य युक् भाग्ये इत्यस्य । पत्ते । कद्दः ॥
एते चान्यैर्देशां पठिता अपि अस्माभिर्वात्वादेशाकृता विविधेषु
प्रत्ययेषु प्रतिष्ठन्तामिति ॥ तथा च । वज्ररिओ कथितः । वज्ररिऊग
कथयित्वा । वज्ररणं कथनम् । वज्रग्नो कथयन् । वज्ररिअव्यं
कथयितव्यमिति रूपसहस्राणि सिध्यन्ति । मंस्कृतवातुवष प्रत्यय-
लोपागमादिविधिः ॥

दुःखे णिँवरः ॥ ३ ॥

दुःखविषयस्य कथैर्णिञ्चैर इत्यादेशो वा भवति ॥ णिँवरः । दुःखं
कथयतीत्यर्थः ॥

जुगुप्सेर्हुण-दुगुच्छ-दुगुञ्छाः ॥ ४ ॥

जुगुप्सेरेते त्रय आदेशा वा भवन्ति ॥ जुगुच्छः । दुगुच्छः । दुगुञ्छः ।
पत्ते । जुगुच्छेह ॥ गलोरे । दुञ्छेह । दुञ्छेह । जुञ्छेह ॥

१ B तथैवेत्यादिना. २ B अहं. ३ B अहं. ४ B इदितो इ. ५ B णिँवरः.
६ B १२५ म. ७.

बुभुक्षि-वीज्योर्णीस्व-बोजी ॥ ५ ॥

बुभुक्षेराचारक्रियन्तस्य न वीजेर्यथासंख्यमेतायादेशौ वा भवतः ।
णीरवइ । बुभुक्स्वइ । वोज्जइ । वीजइ ॥

ध्या-मोर्धा-र्धो ॥ ६ ॥

अनयोर्ध्यासंख्यं सा गा इत्यादेशौ भवतः ॥ साइ । साभइ । नि-
ज्झाई । निज्झाभइ । निपूर्वो दर्शनार्थः । गाइ । गाया । धाई ।
गार्थं ॥

ज्ञो जाण-मुर्णो ॥ ७ ॥

ज्ञानातेर्जाण मुण इत्यादेशौ भवतः ॥ जाणइ । मुणइ ॥ वाट्ठाणि
कारात्कचिद्विकल्प । जाणिअं । जायं । जाणिऊण । जाऊण । जी-
णणं । जाणं । मणइ इति तु मन्यते ॥

उदो ध्मो धुमा ॥ ८ ॥

उदः परस्य ध्मो धातोर्धुमा इत्यादेशौ भवति ॥ उदमाइ ॥ ध्मो धी
उदध्मो
अदध्मो

अदो धो दहः ॥ ९ ॥

अदः परस्य दधातेर्दह इत्यादेशौ भवति ॥ सदइइ । सदइमानो
जीवो ॥

पिपेः पिज्ज-दंल्ल-पट्ट-घोटाः ॥ १० ॥

पिपेतेरेते चत्वार आदेशा वा भवन्ति ॥ पिज्जइ । दंल्लइ । पट्टइ । पट्ट
घोटइ । पिअइ ॥

उद्धतिरोरुम्मा वसुआ ॥ ११ ॥

उत्पूर्वस्य वानेः ओरुम्मा वसुआ इत्येतायादेशौ वा भवतः ॥ ओरु-
म्माइ । वसुआइ । उद्धाइ ॥ इत्ता - अरता

१ B बुभुक्षीजेण २ A वइ ३ A ई । निपूर्व ४ B जणइ इति तु मन्यते
५ B धाया ६ B दइ ७ B दइइ ८ Our Sutra and Kamigata
charita Mes read ६ instead of ९ in Sutra 11, 12 & 14. ९ B इया

निद्रातेरोहीरोहो ॥ १२ ॥

निपूर्वस्य द्रातेः ओहीर उह इत्यादेशौ वा भवतः ॥ ओहीरइ । उं-
हर । निहाइ ॥

आघ्रेराइग्यः ॥ १३ ॥

आजिघनेराइग्य इत्यादेशौ वा भवति ॥ आइग्यइ । अग्याइ ॥

ज्ञातेरञ्मुत्तः ॥ १४ ॥

ज्ञातेरञ्मुत्त इत्यादेशौ वा भवति ॥ अञ्मुत्तइ । णहाइ ॥

समः स्त्यः स्ताः ॥ १५ ॥

संपूर्वस्य स्त्यापतेः स्ता इत्यादेशौ भवति ॥ संस्त्वाइ । संस्त्रायं ॥

स्पष्टा-यक-चिह्न-निरप्पाः ॥ १६ ॥

निष्ठतेरेते चत्वार आदेशा भवन्ति ॥ टाइ । टाअइ । ठाणं । प-
ट्टिओ । उट्टिओ । पट्टाविओ । उट्टाविओ । थकइ । चिट्टइ । चिट्टि-
ऊण । निरप्पइ ॥ बहुलाधिकारात्कचिन्न भवति । थिअं । थाणं ।
पट्तिओ । उत्तिओ । पाऊण ॥

उदष्ट-कुङ्कुरी ॥ १७ ॥

उदः परस्य निष्ठतेः ट कुङ्कुर इत्यादेशौ भवतः ॥ उट्टइ । उष्टुङ्कुरइ ॥

स्तेर्वा-पव्वाय्या ॥ १८ ॥

स्तेर्वापतेर्वा पव्वाय इत्यादेशौ वा भवतः ॥ वाइ । पव्वापइ ।
मिलाइ ॥

निर्मो निम्माण-निम्मर्वा ॥ १९ ॥

निपूर्वस्य निर्मातेरेतावादेशौ भवतः ॥ निम्माणइ । निम्मयइ ॥

सोर्णज्झरो वा ॥ २० ॥

सयतेर्णिज्झर इत्यादेशो वा भवति ॥ णिज्झरइ । पक्षे । झिज्झइ ।

छदेर्णेषुम-नूम-ससुम-दक्कोम्वाल-पव्वालाः ॥ २१ ॥

छदेर्ण्यन्तस्य एते पदादेशा वा भवन्ति ॥ शुमइ । नूमइ । णत्वे वून
ससुमइ । दक्कइ । ओम्वालइ । पव्वालइ । छापरइ ॥

निविपेत्योर्णिहोडः ॥ २२ ॥

निवृणः पतेअ ण्यन्तस्य णिहोड इत्यादेशो वा भवति ॥ णिहोड
पक्षे । निवारेइ । पाडेइ ॥

दूहो दूमः ॥ २३ ॥

दूहो ण्यन्तस्य दूम इत्यादेशो भवति ॥ दूमेइ मज्झ हिभयं ॥

धवल्लेदूमः ॥ २४ ॥

धवल्लयतेर्ण्यन्तस्य दुमादेशो वा भवति ॥ दुमइ । धवल्लइ ॥ स्वराणां
स्वरा (पटुलम्) [४.२३८] इति दीर्घत्वमपि । दूमिअ । धवल्लितमिलपक्षे ॥

तुलेरोहामः ॥ २५ ॥

तुलेर्ण्यन्तस्य ओहाम इत्यादेशो वा भवति ॥ ओहामइ । तुमइ ॥

विरिचरोलुण्डोलुण्ड-पल्हत्याः ॥ २६ ॥

विरिचयतेर्ण्यन्तस्य ओलुण्डादयस्त्रय आदेशा वा भवन्ति ॥ लो-
लुण्डइ । वल्लुण्डइ । पल्हत्याइ । विरेअइ ॥

तडेराहोड-विहोडौ ॥ २७ ॥

तडेर्ण्यन्तस्य ण्तावादेशो वा भवतः ॥ आहोडइ । विहोडइ । पक्षे ।
ताडेइ ॥

मिश्रैर्वीताल-मेलवौ ॥ २८ ॥

मिश्रपतेर्ष्यन्तस्य वीताल मेलव इत्यादेशौ वा भवतः ॥ वीतालइ । मेलवइ । मिस्तइ ॥

उद्धूलेर्गुण्डः ॥ २९ ॥

उद्धूलेर्ष्यन्तस्य गुण्ड इत्यादेशो वा भवति ॥ गुण्डइ । पक्षे । उद्धूलेइ ॥

भ्रमेस्तालिअष्ट-तमाडौ ॥ ३० ॥

भ्रमपतेर्ष्यन्तस्य तालिअष्ट तमाड इत्यादेशौ वा भवतः ॥ तालि-अष्टइ । तमाडइ । भ्रमेइ । भ्रमाडेइ । भ्रमावेइ ॥

नशैर्विडड-नासव-हारव-विष्पगाल-पलावाः ॥ ३१ ॥

नशेर्ष्यन्तस्य एते पञ्चादेशा वा भवन्ति ॥ विडडइ । नासवइ । हार-वइ । विष्पगालइ । पलावइ । पक्षे । नासइ ॥

दशैर्दाव-दंस-दक्खवाः ॥ ३२ ॥

दशेर्ष्यन्तस्य एते त्रय आदेशा वा भवन्ति ॥ दावइ । दंसइ । दक्ख-वइ । दरिस्तइ ॥

उद्धट्टेर्गगः ॥ ३३ ॥

उद्धट्टस्य घटेर्ष्यन्तस्य उगग इत्यादेशो वा भवति ॥ उगगइ । उगगाडइ ॥

सूहः सिहः ॥ ३४ ॥

सूहो ष्यन्तस्य सिह इत्यादेशो भवति ॥ सिहइ ॥

संभावैरासहः ॥ ३५ ॥

संभावपतेरासह इत्यादेशो वा भवति ॥ आसहइ । संभावइ ॥

॥ ३४ ॥

॥ ३५ ॥

॥ ३६ ॥

॥ ३७ ॥

॥ ३८ ॥

॥ ३९ ॥

॥ ४० ॥

॥ ४१ ॥

॥ ४२ ॥

॥ ४३ ॥

॥ ४४ ॥

॥ ४५ ॥

॥ ४६ ॥

॥ ४७ ॥

॥ ४८ ॥

॥ ४९ ॥

॥ ५० ॥

॥ ५१ ॥

उन्नमेरुत्यङ्गोलाल-गुल्फुञ्छोप्पेलाः ॥ ३६ ॥

उत्पूर्वस्य नमेर्ण्यन्तस्य एते चत्वार आदेशा वा भवन्ति ॥ उत्
उलालइ । गुल्फुञ्छइ । उप्पेलइ । उन्नोवइ ॥

मस्थापेः पट्टव-पेण्डवौ ॥ ३७ ॥

प्रपूर्वस्य तिष्ठतेर्ण्यन्तस्य पट्टव पेण्डव इत्यादेशौ वा भवतः ॥
वइ । पेण्डवइ । पट्टावइ ॥

विज्ञेपेर्वोकायुक्ती ॥ ३८ ॥

विपूर्वस्य जानातेर्ण्यन्तस्य योक् अयुक् इत्यादेशौ वा भव
योक्इ । अयुक्इ । विण्णवइ ॥

अपेराष्ट्रिच-चक्षुप्प-पणामाः ॥ ३९ ॥

अपेर्ण्यन्तस्य एते प्रथ आदेशा वा भवन्ति ॥ अष्टिषइ । चक्षु
पणामइ । पक्षे । अप्पेइ ॥

भीताना
आमन कराना

यपिर्जवः ॥ ४० ॥

यानेर्ण्यन्तस्य जव इत्यादेशौ वा भवन्ति ॥ जवइ जावेइ ॥

हावेरोम्वाल-पम्वालौ ॥ ४१ ॥

ह्यतेर्ण्यन्तस्य एतावादेशौ वा भवतः ॥ ओम्वालइ । पम्वा
पावेइ ॥

विकोशेः पक्खोडः ॥ ४२ ॥

विकोशपतेर्नामधातोर्ण्यन्तस्य पक्खोड इत्यादेशौ वा भवन्ति
पक्खोडइ । विकोमइ ॥

रोमन्थे रोग्गाल-वग्गोलौ ॥ ४३ ॥

रोमन्थेर्नामधातोर्ण्यन्तस्य एतावादेशौ वा भवतः ॥ ओग्गाल
वग्गोलइ । रोमन्थइ ॥

भस्मिना

रसोर्णपुत्रः ॥ ४४ ॥

रसोः स्पर्शोर्णपुत्र इत्यादेशो वा भवति ॥ निद्रुयइ ।
कानेइ ॥

प्रसाशोर्णपुत्रः ॥ ४५ ॥

प्रसाशोर्णपुत्र इत्यादेशो वा भवति ॥ पुत्रुयइ । पयानेइ ॥

कम्पोर्विच्छोः ॥ ४६ ॥

कम्पोर्विच्छोः इत्यादेशो वा भवति ॥ विच्छोः ।
कम्पेइ ॥

आरोपेर्वलः ॥ ४७ ॥

आरोपेर्वल इत्यादेशो वा भवति ॥ वलइ । आरोपेइ ॥

रुद्धोः स्पर्शोः ॥ ४८ ॥

रुद्धोः स्पर्शोः इत्यादेशो वा भवति ॥ रुद्धोः । दोलेइ ॥

रक्षेरावः ॥ ४९ ॥

रक्षेराव इत्यादेशो वा भवति ॥ रावेइ । रक्षेइ ॥

घटेः परिवाहः ॥ ५० ॥

घटेः परिवाह इत्यादेशो वा भवति ॥ परिवाहेइ । घडेइ ॥

वेष्टेः परिआलः ॥ ५१ ॥

वेष्टेः परिआल इत्यादेशो वा भवति ॥ परिआलेइ । वेडेइ ॥

क्रियः किणो वेस्तु के च ॥ ५२ ॥

पोगिनि निवृत्तम् । क्रीणाने किण इत्यादेशो भवति । वेः परस्य तु
द्विरुक्तः केशकामान्किणश्च भवति किणइ विक्रेइ विक्रिणइ ।

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

इत्यादेशो वा भवतः ॥ णिट्ठुहइ । निष्टम्भं करोति । संज्ञा ।
अवष्टम्भे करोति ॥

श्रमे वाचम्फः ॥ ६८ ॥

अमविषयस्य कृणो वाचम्फ इत्यादेशो वा भवति ॥ वाचम्फ ।
श्रमं करोति ॥

मन्युनाष्टमालिन्ये णिव्वोलः ॥ ६९ ॥

मन्युना करणेन यदोष्टमालिन्यं तद्विषयस्य कृणो णिव्वोल इत्यादेशो वा भवति ॥ णिव्वोलइ । मन्युना ओष्ठं मलिनं करोति ॥

शैथिल्य-लम्बने पयल्लुः ॥ ७० ॥

शैथिल्यविषयस्य लम्बनविषयस्य च कृणो पयल्ल इत्यादेशो वा भवति ॥ पयल्लइ । शिथिलीभवति लम्बते वा ॥

निष्पाताच्छेटे णीलुञ्छः ॥ ७१ ॥

निष्पातविषयस्य आच्छेदनविषयस्य च कृणो णीलुञ्छ इत्यादेशो वा भवति ॥ णीलुञ्छइ । निष्पतति । आच्छेदयति वा ॥

सुरे कम्मः ॥ ७२ ॥

शुभविषयस्य कृणः कम्म इत्यादेशो वा भवति ॥ कम्मइ । शुभं करोतीत्यर्थः ॥

चार्यं गुल्लः ॥ ७३ ॥

चार्यविषयस्य कृणो गुल्ल इत्यादेशो वा भवति ॥ गुल्लइ । चार्यं करोतीत्यर्थः ॥

स्मरेक्षर-शूर-भर-भल-लढ-विम्हर-सुमर-पयर-पम्हुहीः ॥ ७४ ॥

स्मरेरेते नवादेशा वा भवन्ति ॥ शूरइ । शूरइ । भरइ । भलइ । लढइ ।
विम्हरइ । सुमरइ । पयरइ । पम्हुहरइ । सरइ ॥

विष्णुः पम्हुस-विम्हर-वीसरः ॥ ७५ ॥

विस्मरेतेरेते आदेशा भवन्ति ॥ पम्हुसइ । विम्हरइ । वीसरइ ॥

व्याहंगेः कोष-पोषा ॥ ७६ ॥

व्याहरतेरेतायादेशौ वा भवतः ॥ कोषइ । तस्यत्वे तु कुक्षइ । पो-
षइ । पक्षे । बाहरइ ॥

प्रसरः पयल्लोवेल्लौ ॥ ७७ ॥

प्रसरतेः पयल्ल उवेल्ल इत्यादेशौ वा भवतः ॥ पयल्लइ । उवेल्लइ ।
प्रसरइ ॥

महमहो गन्धे ॥ ७८ ॥

प्रसरतेर्गन्धविषये महमह इत्यादेशौ वा भवति ॥ महमहइ मालइ ।
मालइ-गन्धो प्रसरइ ॥ गन्ध इति किम् । प्रसरइ ॥

निस्सरेणींहर-नील-धाड-वरहाडाः ॥ ७९ ॥

निस्सरतेरेते चत्वार आदेशा वा भवन्ति ॥ णींहरइ । नीलइ । धाडइ ।
वरहाडइ । नीसरइ ॥

जाग्रेर्जगः ॥ ८० ॥

जागतेर्जग इत्यादेशौ वा भवति ॥ जगइ । पक्षे । जागरइ ॥

व्याप्रेराअड्डः ॥ ८१ ॥

व्याप्रेपतेराअड्ड इत्यादेशौ वा भवति ॥ आअड्डइ । वार्धरेइ ॥

१ A पम्हुहः. २ P ह्रस्वे. ३ A उभे°. ४ B मारइ°. ५ B नीह°.
६ B बागर.

दृपे 'दिकः ॥ ९९ ॥

दृपकर्तृकस्य गर्जेदिक इत्यादेशो वा भवति ॥ दिकइ । दृपभो गर्जति ।

राजेरग्य-छज्ज-सह-रीर-रेहाः ॥ १०० ॥

राजेरेते पश्चादेशो वा भवन्ति ॥ अग्यइ । छज्जइ । सहइ । रीरइ । रेहाइ । रायइ ॥

मैस्तेराउट्ट-णिउड्ड-बुट्ट-सुप्पाः ॥ १०१ ॥

मज्जेतेरेते चत्वार आदेशा वा भवन्ति ॥ आउट्टइ । णिउड्डइ । बुट्टइ । सुप्पाइ । मज्जाइ ॥

पुअेरारोल-यमाली ॥ १०२ ॥

पुअेरतावादेशो वा भवति ॥ आरोलइ । यमालइ । पुअइ ॥

लज्जेर्जीहः ॥ १०३ ॥

लज्जेर्जीह इत्यादेशो वा भवति ॥ जीहइ । लज्जाइ ॥

तिजेरोसुफः ॥ १०४ ॥

तिजेरोसुफ इत्यादेशो वा भवति ॥ ओसुफइ । तेभणं ॥

मृजेरुग्गुम-लुच्छ-पुच्छ-पुंस-कुंस-पुम-सुह-दुल-रोसाणाः १०५

मृजेरेते नवादेशा वा भवन्ति ॥ डौनुमइ । लुच्छइ । पुच्छइ । पुंसइ । कुंसइ । पुमइ । सुहइ । दुलइ । रोसाणइ । पभे । मज्जाइ ॥

मज्जेर्वेमय-मुमुमूर-मूर-मूर-मूड-विर-पविरडो-करडा-

नीरडाः ॥ १०६ ॥

मज्जेरेते नवादेशा वा भवन्ति ॥ वेमयइ । मुमुमूरइ । मूरइ । मूरइ । मूरइ । विरइ । पविरइ । करइ । नीरइ । मज्जाइ ॥

१ P E दृपेदिक. २ B 'दो म' ३ B दृपभो गर्जति. ४ B 'दो म'. ५ B 'दो म'. ६ B 'दो म'. ७ B 'दो म'. ८ B 'दो म'. ९ B 'दो म'. १० B 'दो म'. ११ B 'दो म'. १२ B 'दो म'. १३ B 'दो म'. १४ B 'दो म'. १५ B 'दो म'.

अनुव्रजेः पडिअग्गः ॥ १०७ ॥

अनुव्रजेः पडिअग्ग इत्यादेशो वा भवति ॥ पडिअग्गइ । अनुव्रजइ ॥

अज्जेविदवः ॥ १०८ ॥

अज्जेविदव इत्यादेशो वा भवति ॥ विदवइ । अज्जइ ॥

युजो जुज्ज-जुज्ज-जुप्पाः ॥ १०९ ॥

युजो जुज्ज जुज्ज जुप्प इत्यादेशा भवन्ति ॥ जुज्जइ । जुज्जइ । जुप्पइ ॥

भुजो भुज्ज-जिम-जेम-कम्माण-समाण-चमढ-चड्डाः ॥ ११० ॥

भुज पतेष्टादेशा भवन्ति ॥ भुज्जइ । जिमइ । जेमइ । कम्मेइ । अ-
पइ । समाणइ । चमढइ । चड्डइ ॥

वोपेन कम्मवः ॥ १११ ॥

वोपेन पुत्तस्य भुजेः कम्मव इत्यादेशो वा भवति ॥ कम्मवइ ।
वपइ ॥

घट्तेर्गदः ॥ ११२ ॥

घट्तेर्गद इत्यादेशो वा भवति ॥ गदइ । घट्टइ ॥

ममो गलः ॥ ११३ ॥

ममूरस्य घट्तेर्गेन इत्यादेशो वा भवति ॥ मंगलइ । मंगटइ ॥

हामेन रुग्गेमुग्गः ॥ ११४ ॥

हामेन कारणेन यः रुग्गिस्तस्य रुग्गदेशो वा भवति ॥ मुग्गइ । हामेन
रुग्गि ॥

मग्गेधिय-चिय-अ-चियि-वीद-विविट्ठिः ॥ ११५ ॥

मग्गेधिये पभादेशा वा भवन्ति । चियइ । चियअइ । चियिइ ।
वीदइ । विविट्ठिइ । मग्गइ ॥

१. ११५. ॥ ११५. ॥ ११५. ॥ ११५. ॥ ११५. ॥ ११५. ॥ ११५. ॥ ११५. ॥ ११५. ॥ ११५. ॥

तुडेस्तोड-तुट-सुट-सुडोवसुडोसुक-गिलुक-लुकोमूराः ॥ ११॥

तुडेरेते नवादेशा वा भवन्ति ॥ तोडइ । तुटइ । सुटइ । सुडइ । सु
कसुडइ । सुडकइ । गिलुकइ । लुकइ । लुडइ । सुडइ ॥

धूर्णो धुल-घोल-धुम्म-पढल्लाः ॥ ११७ ॥

धूर्णेरेते चत्वार आदेशा भवन्ति ॥ धुलइ । घोलइ । धुम्मइ ।
पढल्लइ ॥

विट्टनेईसः ॥ ११८ ॥

विट्टनेईस इत्यादेशो वा भवति ॥ वंसइ । विट्टइ ॥

कथेरट्टः ॥ ११९ ॥

कथेरट्ट इत्यादेशो वा भवति ॥ अट्टइ । कट्टइ ॥

ग्रन्धो गण्डः ॥ १२० ॥

ग्रन्धेर्गण्ड इत्यादेशो भवति ॥ गण्डइ । गण्ठी ॥

मन्धेर्गुसल-विरोली ॥ १२१ ॥

मन्धेर्गुसल विरोल इत्यादेशौ वा भवतः ॥ घुमल्लइ । विरोली । मन्धर ।

होदेरवभच्छः ॥ १२२ ॥

होदेरवभच्छ इत्यादेशो भवति ॥ अवभच्छइ । होदने । होदयति वा ॥ इकारो ज्यन्तर्यामि परिग्रहार्थः ॥

नेः सदा मयः ॥ १२३ ॥

निपूर्वस्य सदा मय इत्यादेशो भवति ॥ असा एतस्य गुणप्रद ॥

छिदेदुहाव-गिच्छल्ल-गिच्छोड-गिच्छर-गिच्छर-गुगाः ॥ १२४ ॥

छिदेने नवादेशा वा भवन्ति ॥ दुहावइ । गिच्छल्लइ । गिच्छोडइ ।
गिच्छरइ । गिच्छइ । गुरइ । वरो । छिन्दइ ॥

* B "लुडइ". * B "लोडइ". * B "लुडइ". * B "लुडइ". * B "लुडइ".
* B "लोडइ". * B "लोडइ". * B "लोडइ". * B "लोडइ". * B "लोडइ".
* B "लोडइ".

आल ओअन्दोहालौ ॥ १२५ ॥

भावा युक्तस्य छिदेरोमन्द उद्दाल इत्यादेशौ वा भवतः ॥ ओअ-
न्दइ । उद्दालइ । अछिछन्दइ ॥

सूदो मल-मद-परिहृष्ट-खट्व-चट्व-मङ्गु-पन्नादाः ॥ १२६ ॥

॥ मृगावेते सप्तादेशा भवन्ति ॥ मलइ । मढइ । परिहृइ । खड्डइ ।
चइ । मडइ । पलाडइ ॥

सन्देशलुचुलः ॥ १२७ ॥

सन्नेमुत्तुल इत्यादेशो वा भवति ॥ चुत्तुल १६ । फन्द ॥

निरः पदेर्वलः ॥ १२८ ॥

निर्गुणस्य पदार्थस्य इत्यादेशो वा भवति ॥ निर्व्वलङ्घ्यः । निर्गुणः ॥

विसंवदेर्विभट्ट-विलोह-फंसाः ॥ १२९ ॥

विसर्गस्य पदेरेते त्रय आदेशा वा भवन्ति ॥ विभट्टः । वितोदः ।
 वंसः । विसंययः ॥

गदो शेट-पखोडा ॥ १३० ॥

शैववेत्तापादेशौ भवतः ॥ श्लो६ । पक्वगोहर्षे ॥

आनन्देर्गोदरः ॥ ३३१ ॥

भास्वन्देर्जीहर इत्यादेशो वा भवति ॥ जीहरइ । अजन्दइ ॥

निर्द्वैत-विमर्श ॥ १३२ ॥

विदेतावादेशौ या भवतः ॥ जूरइ । विसूरइ । विजूरइ ॥

संपूर्णः ॥ १३३ ॥

॥ इति श्रीमद्भगवद्गीतायां अष्टादशोऽध्यायः ॥

निपेधेर्हकः ॥ १३४ ॥

निपेधतेर्हकः इत्यादेशो वा भवति ॥ हकइ । निसेहइ ॥

कुधेर्जूरः ॥ १३५ ॥

कुधेर्जूर इत्यादेशो वा भवति ॥ जूरइ । कुज्जइ ॥

जनो जा-जम्मो ॥ १३६ ॥

जायनेर्जा जम्म इत्यादेशो भवतः ॥ जाअइ । जम्मइ ॥

तनेस्तड-तड-तडव-विरह्याः ॥ १३७ ॥

तनेरेते चत्वार आदेशा वा भवन्ति ॥ तडइ । तडइ । तडवइ । विरहइ । तणइ ॥

तृपस्थिप्यः ॥ १३८ ॥

तृप्यतेर्स्थिप्य इत्यादेशो भवति ॥ पिप्यइ ॥

उपसर्पेरलिभः ॥ १३९ ॥

उपपूर्वस्य सृपेः कृतगुणस्य अलिभ इत्यादेशो वा भवति ॥ अलिअइ । उवसप्यइ ॥

संतपेर्सङ्खः ॥ १४० ॥

संतपेर्सङ्ख इत्यादेशो वा भवति ॥ सङ्खइ । पङ्खे । संतप्यइ ॥

व्यापेरोअग्गः ॥ १४१ ॥

व्याप्नोतेरोअग्ग इत्यादेशो वा भवति ॥ ओअग्गइ । यावेइ ॥

समापेः समाणः ॥ १४२ ॥

समाप्नोतेः समाण इत्यादेशो वा भवति ॥ समाणइ । समावेइ ॥

१ B 'ही वा भ' । २ A 'ते. रि' । ३ B 'पे' । ४ P B 'पे' ।
५ B 'पे' । ६ B 'इ' ।

पक्षे । गच्छइ ॥ हम्मइ । निहम्मइ । णीहम्मइ । आहम्मइ । प
म्मइ इत्येते तु हम्म गतावित्यस्यैव भविष्यन्ति ॥

आह्वा अहिपशुअः ॥ १६३ ॥

आह्वा सहितस्य गमेः अहिपशुअ इत्यादेशो वा भवति ॥ अहि
शुअइ । पक्षे । आगच्छइ ॥

समा अन्मिडः ॥ १६४ ॥

समा युक्तस्य गमेः अन्मिड इत्यादेशो वा भवति ॥ अन्मिड
संगच्छइ ॥

अभ्यालोम्मत्थः ॥ १६५ ॥

अभ्याह्र्यां युक्तस्य गमेः उम्मत्थ इत्यादेशो वा भवति ॥ उम्मत्थ
अह्मामच्छइ । अभिमुखमागच्छतीत्यर्थः ॥

मत्थादा पलोदः ॥ १६६ ॥

प्रत्याह्र्यां युक्तस्य गमेः पलोद इत्यादेशो वा भवति ॥ पलोद
पथागच्छइ ॥

शमेः पडिस्ता-परिस्तामी ॥ १६७ ॥

शमेरेतायादेशौ वा भवतः ॥ पडिस्ताइ । परिस्तामइ । समइ ॥

रमेः संशुइ-खेशेन्भाव-किलिकिञ्च-कोटुप-मोहाय-णीसर-

वेह्वाः ॥ १६८ ॥

रमनेरेतेष्टादेश वा भवन्ति ॥ संशुइइ । खेशइ । उन्मायइ । कि
किञ्चइ । कोटुमइ । मोहायइ । णीसरइ । वेह्वाइ । रमइ ॥

पूरैरग्यादोग्ययोरुमाहुमाहिरेयाः ॥ १६९ ॥

पूरैरे पक्षादेशा वा भवन्ति ॥ अग्याट्ट । अग्यवट्ट । उहुमाट्ट ।
महुमाट्ट । अहिरेमाट्ट । पूरट्ट ॥

त्वरस्तुवर-जअदो ॥ १७० ॥

त्वरतेरेतावादेशौ भवतः ॥ तुवरट्ट । जअट्ट । तुवरन्तो । जअटन्तो ।

त्वादिशत्रोस्तूरः ॥ १७१ ॥

त्वरैस्त्यादौ शत्रि च तूर इत्यादेशो भवति ॥ तूरट्ट । तूरन्तो ॥

तुरांत्यादौ ॥ १७२ ॥

तुरांत्यादौ तुर आदेशो भवति ॥ तुरिओ । तुरन्तो ॥

सरः खिर-सर-पञ्जर-पद्यट्ट-णिच्चल-णिट्टुआः ॥ १७३ ॥

सरेरेते पद्य आदेशा भवन्ति ॥ खिरट्ट । सरट्ट । पञ्जरट्ट । पद्यट्ट ।
णिच्चलट्ट । णिट्टुआट्ट ॥

उच्छल उत्थेह्लः ॥ १७४ ॥

उच्छलतेरुत्थेह्ल इत्यादेशो भवति ॥ उत्थेह्लट्ट ॥

विगलेस्थिप्प-णिट्टुहो ॥ १७५ ॥

विगलतेरेतावादेशौ वा भवतः ॥ थिप्पट्ट । णिट्टुहोट्ट । विगलट्ट ॥

दलि-वल्पोर्विसट्ट-वम्फो ॥ १७६ ॥

दलेर्वलेश्च यथासंग्रहं विसट्ट वम्फ इत्यादेशौ वा भवतः ॥ विसट्टट्ट ।
वम्फट्ट । पक्षे । दलट्ट । वल्फट्ट ॥

१ B १०००. २ B १०००. ३ B १०००. ४ B १०००. ५ B १०००. ६ B १०००.
७ B १०००. ८ B १०००.

भ्रंशेः फिट्-फिट्-फुट्-फुट्-चुक्-मुट्टाः ॥ १७७ ॥

भ्रंशेरेते पदादेशा वा भवन्ति ॥ फिट् । फिट् । फुट् । फुट् ।
चुक् । मुट् । पत्ते । भंस् । ॥

नशोर्णरेणास-णिवहावसेह-पडिसा-सेहावहराः ॥ १७८ ॥

नशेरेते पदादेशा वा भवन्ति ॥ णिरेणास । णिवहर । अवसेह ।
पडिसा । सेह । अवहर । पत्ते । भंस् । ॥

अवात्काशो वासः ॥ १७९ ॥

अवात्परस काशो वास इत्यादेशो भवति ॥ भोवास । ॥

संदिशेरप्पाहः ॥ १८० ॥

संदिशतेरप्पाह इत्यादेशो वा भवति ॥ अप्पाह । संदिस । ॥

दशो निअच्छ-पेच्छावयच्छावयग्ग-वेज्ज-सम्भव-देवस्सोअक्खा-

वैससावअवस-पुलोअ-पुलभ-निआवआस-पासाः ॥ १८१ ॥

दशेरेते पञ्चदशादेशा भवन्ति ॥ निअच्छ । पेच्छ । अवयग्ग ।
अवयग्ग । वेज्ज । सर्वव । देवस्स । ओअक्ख । अवक्ख ।
अवअक्ख । पुलो । पुलो । निअ । अवआस । पासा ।
निज्झाभ । इति तु निर्ध्यायनेः सारादत्यन्ते भविष्यति ॥

स्पृशः फास-फंस-फरिस-छिव-छिहालुआलिहाः ॥ १८२ ॥

स्पृशतेरेते सप्त आदेशा भवन्ति ॥ फास । फंस । फरिस । छि-
व । छिह । आलुह । आलिह । ॥

१ B णिरेणा°. २ A B णिरेणा°. ३ B चज्जसज्जदे°. ४ D चसा°. ५ E पुलोष्°. ६ B फनच. ७ B चज्ज°. ८ E सज्ज°. ९ D अव°. १० B अर. ११ B निर्ध्यायने सारादत्यन्ते भविष्यति.

प्रविशो रिभः ॥ १८३ ॥

प्रविशोः रिभ इत्यादेशो वा भवति ॥ रिभइ । पविमइ ॥

मान्मृग-मुपोन्मुसः ॥ १८४ ॥

प्रातरपोन्मुसनिमुष्णात्पोन्मुस इत्यादेशो भवति ॥ पम्मुसइ । प्रन्मु-
सनि । प्रमुष्णाति वा ॥

पिपेणिवह-णिरिणास-णिरिणज्ज-रोम-चट्टाः ॥ १८५ ॥

पिपेरते पश्चादेशा भवन्ति वा ॥ णिवहइ । णिरिणासइ । णिरिणज्जइ ।
रोमइ । चट्टइ । पक्षे । पीसइ ॥

भपेमुकः ॥ १८६ ॥

भपेमुक इत्यादेशो वा भवति ॥ भुक्कइ । मसइ ॥

कृपेः कहुँ-साअट्टोभाणच्छायच्छाइच्छाः ॥ १८७ ॥

कृपेरते पश्चादेशा वा भवन्ति ॥ कहुँइ । साअट्टइ । अशइ । अण-
च्छइ । अयच्छइ । आइच्छइ । पक्षे । करिसइ ॥

अमावक्खोडः ॥ १८८ ॥

असिदिग्गयस कृपेरक्खोड इत्यादेशो भवति ॥ अक्खोडेइ । अस्ति
गेनात्कर्त्तव्यार्थः ॥

गवेपेदुण्डुल-दण्डोल-गमेस-घत्ताः ॥ १८९ ॥

गवेपेरते चत्वार आदेशा वा भवन्ति ॥ दुण्डुलइ । दण्डोलइ । गमे-
सइ । घत्तइ । गवेसइ ॥

१ B 'मुष्णाति' ॥ २ B 'निवह' ॥ ३ B 'रिणिज' ॥ ४ B 'रुड' ॥ ५ B 'साअट्ट' ॥

६ B 'साअट्ट' ॥ ७ B 'क्खोड' ॥

श्लिपेः सामगावयास-परिअन्ताः ॥ १९० ॥

श्लिप्येतेरेते त्रय आदेशा वा भवन्ति ॥ सामगाइ । अगयाइ ।
परिअन्तइ । सिनेसइ ॥

अक्षेत्रोपडः ॥ १९१ ॥

अक्षेत्रोपड इत्यादेशो वा भवति ॥ चोपडइ । मकडइ ॥

काह्वेराहाहिलह्वाहिलह्वा-वय-वम्फ-मह-सिह-विनुम्पोः ॥ १९२ ॥

काह्वेरेतेष्टादेशा वा भवन्ति ॥ आह्वइ । अहिलह्वा । अहिलह्वा ।
वयइ । वम्फइ । महइ । सिहइ । विनुम्पोइ । कह्वइ ॥

प्रतीक्षेः सामय-विहीर-विरमालाः ॥ १९३ ॥

प्रतीक्षेरेते त्रय आदेशा वा भवन्ति ॥ सामयइ । विहीरइ । विरमा-
लइ । पडिकलइ ॥

तक्षेस्तच्छ-चच्छ-रम्प-रम्फाः ॥ १९४ ॥

तक्षेरेते चत्वार आदेशा वा भवन्ति ॥ तच्छइ । चच्छइ । रम्पा-
रम्फइ । तक्कइ ॥

विकसेः कोभास-वोसही ॥ १९५ ॥

विकसेरेतावादेशौ वा भवतः ॥ कोभासइ । वोसह्वइ । विभसइ ॥

हसेर्गुञः ॥ १९६ ॥

हसेर्गुञ इत्यादेशो वा भवति ॥ गुञइ । हसइ ॥

संसेरहस-डिम्भौ ॥ १९७ ॥

संसेरेतावादेशौ वा भवतः ॥ रहसइ । परिहसइ । सलिल-वसन ।
डिम्भइ । संमइ ॥

१ III 'अना- १ A श्लिपे'. २ B 'अवइ'. ३ A 'मृष्यो' ४ A 'ह्वया'. ५ A 'अ-
हिल B आहिल ६ A 'उच्छ' ७ A 'रह्य' ८ II 'इ' सन्निवृत्तये डिम्भ

प्रसेदरे-योजन-यज्ञाः ॥ १९८ ॥

रेते त्रय आदेशा वा भवन्ति ॥ डरइ । योजइ । यज्ञइ । तसइ ॥

न्यमो णिम-णुमौ ॥ १९९ ॥

स्तेरेतावादेशौ भवतः ॥ णिमइ । णुमइ ॥

पर्यसः पलोट्ट-पल्लट्ट-पल्हत्याः ॥ २०० ॥

स्तेरेते त्रय आदेशा भवन्ति ॥ पलोट्टइ । पल्लट्टइ । पल्हत्याइ ॥

निःश्वसेर्ज्ञः ॥ २०१ ॥

श्वसेर्ज्ञ इत्यादेशो वा भवति ॥ क्षहइ । नीससइ ॥

उल्लसेरुसलोसुम्भ-णिल्लस-पुलआअ-गुजोल्लारोआः ॥ २०२ ॥

स्तेरेते षड्वादेशा वा भवन्ति ॥ ऊसलइ । ऊसुम्भइ । णिल्लसइ ।

लआअइ । गुजोल्लइ । इत्यत्वे तु । गुजुल्लइ । आरोअइ । उल्लसइ ॥

भासेर्भिसः ॥ २०३ ॥

भासेर्भिस इत्यादेशो वा भवति ॥ भिसइ । भासइ ॥

ग्रसेर्घिसः ॥ २०४ ॥

ग्रसेर्घिस इत्यादेशो वा भवति ॥ घिसइ । गसइ ॥

अवाद्गाहेर्वाहः ॥ २०५ ॥

अवात्परस्य गाहेर्वाह इत्यादेशो वा भवति ॥ ओवाहइ । ओगाहइ ॥

आरुहेश्वड-वलग्गौ ॥ २०६ ॥

आरुहरेतावादेशौ वा भवतः ॥ चडइ । वलग्गइ । आरुहइ ॥

मुहेर्गुम्म-गुम्मडौ ॥ २०७ ॥

मुहेरेतावादेशौ वा भवतः ॥ गुम्मइ । गुम्मडइ । मुज्झइ ॥

नेह । नेन्ति । उहेह । उहेन्ति । मोत्तूण । मोऊण ॥ कचिन्न मगो
नीओ । उह्दीणो ॥

स्वराणां स्वराः ॥ २३८ ॥

धातुषु स्वराणां स्थाने स्वरा बहुलं भवन्ति ॥ ह्यह । डिवा ॥ नि
णइ । चुणइ ॥ सरहणं । सरहणं ॥ धावइ । धुवइ ॥ रुवइ । रोग
कचिन्नित्यम् । वेइ । लेइ । विहेइ । नासइ ॥ आर्णे । येमि ॥

व्यञ्जनाददन्ते ॥ २३९ ॥

व्यञ्जनान्तादातोर्गन्ते अकारागो भवति ॥ ममई । हसइ । कुणा । पुन्ना
भणइ । उवसमइ । पावइ । मिअइ । रुन्धइ । मुमइ । इगइ । करा
एपादीनां च प्रायः प्रयोगो नास्ति ॥

स्वरादन्तो वा ॥ २४० ॥

अकारान्तवर्जितास्वरास्तादातोर्गन्ते अकारागमो वा भवति ॥ १
पाअइ । धाइ धाअइ । जाइ आअइ । शाइ शाअइ । जम्माइ जम्मा
अइ । उव्याइ उव्याअइ । मिलाइ मिलाअइ । विक्केइ विक्केअइ । ई
ऊण होईऊण ॥ अनत इति किम् । विइच्छइ । हुगुच्छइ ॥

चि-जि-शु-हु-सु-लू-पू-धूणां णो ह्रस्वश्च ॥ २४१ ॥

एपादीनां धातूनामन्ते णकारागमो भवति एषां स्वरस्य चेह
भवति ॥ चि । चिणइ ॥ जि । जिणइ ॥ भु । सुणइ ॥ हु । हुना
सु । धुणइ ॥ लू । लुणइ ॥ पू । पुणइ ॥ धून् । धुणइ ॥ ॥
लाधिकागकचिद्विकल्पः । उभिणइ । उव्वेइ ॥ जेऊण । मिणिऊण
अयइ । जिणइ ॥ सोऊण । सुणिऊण ॥

न वा कर्म-भावे च्चः क्यस्य च लुरु ॥ २४२ ॥

एपादीनां कर्मणि मन्ति च वर्तमानानामन्ते द्विरुक्तो वकारागः

१ A 'ह' कणइ । कुं. २ B जम्मा. ३ A P होअअण. ४ B 'हु'. ५ PB
दीर्घस्य च्चः. ६ B पु. ७ B 'वेवो'.

वा भवति तत्सन्नियोगे च क्यस्य लुक् ॥ निव्वइ जिणिज्जइ । जि-
व्वइ जिणिज्जइ । सुव्वइ सुणिज्जइ । हुव्वइ हुणिज्जइ । धुव्वइ धु-
णिज्जइ । लुव्वइ लुणिज्जइ । पुव्वइ पुणिज्जइ । धुव्वइ धुणिज्जइ ॥
एवं भविष्यति । विव्विहिइ । इत्यादि ॥

स्यथेः ॥ २४३ ॥

चिगः कर्मणि भावे च अन्ते संयुक्तो मो वा भवति तत्सन्नियोगे
क्यस्य च लुक् ॥ चिम्मइ । चिच्चइ । चिणिज्जइ ॥ भविष्यति ।
चिम्मिहिइ । चिच्चिहिइ । चिणिहिइ ॥

हन्तनोन्त्यस्य ॥ २४४ ॥

अनयोः कर्मभावेन्त्यस्य द्विरुक्तो मो वा भवति तत्सन्नियोगे क्यस्य
च लुक् ॥ हम्मइ हणिज्जइ । खम्मइ खणिज्जइ ॥ भविष्यति । हम्मि-
हिइ हणिहिइ । खम्मिहिइ खणिहिइ ॥ बहुलाधिकारादन्तेः कर्तर्य-
णि ॥ हम्मइ । हन्तीत्यर्थः ॥ कचिन्न भवति ॥ हन्तव्वं । हन्तूणं ।
हमो ॥

ब्भो दुह-लिह-वह-रुधामुवातः ॥ २४५ ॥

दुहादीनामन्त्यस्य कर्मभावे द्विरुक्तो भो वा भवति तत्सन्नियोगे
क्यस्य च लुक् वहेरकारस्य च उकारः ॥ दुव्वभइ दुहिज्जइ । लिव्वभइ ।
निहिज्जइ । वुव्वभइ वाहिज्जइ । रुव्वभइ रुधिज्जइ । भविष्यति । दुव्विभ-
हिइ दुहिहिइ । इत्यादि ॥

दहो ज्ञः ॥ २४६ ॥

दहोर्न्यस्य कर्मभावे द्विरुक्तो झो वा भवति तत्सन्नियोगे क्यस्य च
लुक् ॥ डज्जइ । डहिज्जइ । भविष्यति । डज्झिहिइ । डहिहिइ ॥

१ B 'ने च क्यस्य लुक्' २ A 'नोन्त्य' ३ A 'हन्ते' सन्तुः कर्मणि भावे चाने संयुक्तो
मो कर्म' ४ B 'हन्ते' ५ A 'नोन्त्य' ६ B 'ब्भो' ७ B 'रुव्वभ' ८ A 'न्यस्य'
९ B 'दहो' १० B 'निज्ज' ११ PB 'दहि' १२ A 'डज्झिहिइ'

केनाप्यकुण्यादयः ॥ २५८ ॥

अपकुण्यादयः शब्दा आक्रमिप्रभृतीनां भानूनां स्थाने केन मेद वा
निपात्यन्ते ॥ अपकुण्यो । आक्रान्तः ॥ उद्योर्म । उद्युष्टम् ॥ कुर्म ।
स्यष्टम् ॥ बोधोर्मो । अतिक्रान्तः ॥ बोधोर्मो । विरुमिनः ॥ निरुष्टो ।
निपातितः ॥ नुग्मो । कण ॥ लिङ्को । नष्टः ॥ पम्पुष्टो । प्रवृष्टः
प्रमुपितो वा ॥ विद्वत्तः । अजिनम् ॥ शिष्टः । स्यष्टम् ॥ निमिष्टः ।
स्थापितम् ॥ सविम्वर्तः । आस्थापितम् ॥ सुभ्रं । हूनम् ॥ जई । त-
स्तम् ॥ ज्योतिमिष्टः । क्षितम् ॥ निच्छुष्टः । वेदुस्तम् ॥ पल्लुष्टः । वेज-
य ॥ पर्यस्तम् ॥ ह्रीसमणः । हेपितम् । इत्यादि ॥

धातवोर्थान्नरेपि ॥ २५९ ॥

उक्तार्थादर्थान्नरेपि धातवो वर्तन्ते ॥ धन्तिः प्राणने पठि-
त्वादिनेपि वर्तते । धनइ । स्वादति प्राणने करोति वा ॥ ए-
कलिः संख्याने संज्ञानेपि । कलइ । जानाति संख्याने करोति वा ॥
गिगिगौ प्रवेशेपि ॥ रिभेइ । प्रविशति गच्छति वा ॥ कांतो-
र्वम्क आदेशः प्राकृते । यम्कइ । अस्यार्थः । ईच्छति स्वादति
वा ॥ फकतेर्यम्क आदेशः । यम्कइ । नीचां गति करोति विनैम्कति
वा ॥ विलप्पुपार्दम्भ्योर्लङ् आदेशः । लङ्इ । विलपेति उपासने
भाषते वा ॥ एवं पठिवानेई । प्रनीक्षते रक्षति वा ॥ केवि-
कैश्चिदुपमर्गेनित्यम् । पहरइ । युध्यते ॥ संहइ । सङ्गोति ।
अणुहरइ । सटशीभवति ॥ नीहरइ । पुरीषोत्सर्ग करोति ॥ विहर-
यति ॥ आहरइ । स्वादति ॥ पठिहरइ । पुनः पूरयति ॥ परि-
रइ । त्यजति ॥ उयहरइ । पूजयति ॥ वाहरइ । आह्वयति ॥ पर-
सइ । देशान्तरे गच्छति ॥ उर्ध्वपइ । चटति ॥ उलुहइ । निःसरीति ॥

१ A "नापकुण्य". २ B "सइ नि". ३ A अपकुण्यो. ४ B "सङ्गो". ५ B "हो-
६ A वेदन्. ७ A लुम्. ८ A स्यामिष. ९ P उद्युष्टम्. १० B यजोई. ११ P प्रवृष्ट-
B विष्ट. १२ B वृच्छति. १३ B विद्वत्. १४ A "पार्थे प्रव". P "पार्थे".
१५ A "पर". १६ P B "सन्ध". १७ A क्षीयति. १८ P उलुहइ. १९ B "ति-
अथ श्रीरतेना ॥ गो"

तो दोनादौ शौरसेन्यामयुक्तस्य ॥ २६० ॥

शौरसेन्यां भाषागमनादावपदादौ वर्तमानस्य तकारस्य दकारो भवति न चेदमौ वर्णान्तरेण संयुक्तो भवति ॥ तदो पूरिद-पदिङ्गेन मारदिना मन्निदो ॥ एनस्मान् । एदाहि । एदाओ ॥ अनादाविति किम् । तथा करेभ्य जघा तस्म राङ्णो अणुकम्पणीभा भोमि ॥ अयुक्तस्येति किम् । मत्तो । अय्यंउत्तो । असंभाविद-सकारं । हला सन्तले ॥

अथः क्वचित् ॥ २६१ ॥

वर्णान्तरस्याधोवर्तमानस्य तस्य शौरसेन्यां दो भवति । क्वचिद्द्वया-नुमारेण ॥ महन्दो । निधिन्दो । अन्देउरं ॥

आदेस्तावति^१ ॥ २६२ ॥

शौरसेन्यां तावच्छब्दे आदेस्तकारस्य दो वा भवति ॥ दाव । ताव ॥

ओं आमन्त्र्ये सौ वेनो नः ॥ २६३ ॥

शौरसेन्यामिनो नकारस्य आमन्त्र्ये सौ परे आकारो वा भवति ॥ भो कञ्चुइआ । सुहिआ । पक्षे । भो तवस्ति । भो मणस्ति ॥

मो वा ॥ २६४ ॥

शौरसेन्यामामन्त्र्ये सौ परे नकारस्य मो वा भवति ॥ भो रायं । भो विभयवन्मं । सुकम्मं । भयवं कुसुमाउह । भयवं तित्थं पवत्तेह । पक्षे । सयल-लोअ-अन्तेआरि भयवं हुदवह ॥

भवद्भगवतोः ॥ २६५ ॥

आमन्त्र्य इति निवृत्तम् । शौरसेन्यामनयोः सौ परे नस्य मो भवति ॥ किं एत्पभवं हिदएण चिन्तेदि । एदु भवं । समणे भगवं महावीरे ॥

१ P^० ज्ञेन मारदिना म^०. २ A अत्रउ^०. ३ B^० ति शौरसेन्यां ॥ १३ ॥ वाव^०.
४ A आमन्त्र्ये. ५ P^० भो सुहिआ. ६ A भयव ७ B भयम् ८ P भयवं.

पञ्जलिदो भयवं दृढामणो ॥ कविदन्त्यत्राणि । मयं पादमामने ।
संपादभवं मीमो । कयवं । कगेमि काहं च ॥

न वा यो व्यः ॥ २६६ ॥

शौरसेन्यां यस्य स्थाने व्यो वा भवति ॥ अप्यउत्त देष्वापुर्गद-
दमि । सुप्यो । पक्षे । अज्यो । पञ्जाज्यो । कञ्ज-परवसो ॥

धो' घः ॥ २६७ ॥

शौरसेन्यां यस्य धो वा भवति ॥ कधेदि कहेदि । नापो नाहो ।
कधं कहं । राज-यधो राज-पहो ॥ अपरादाभित्येद । पार्श्व-
धेभो ॥

इह-इचोईस्य ॥ २६८ ॥

इहशब्दसंज्ञान्धनो मध्यमस्तेष्वा-इचौ [१.१४३] इति विहित-
इषश्च इकारस्य शौरसेन्यां धो वा भवति ॥ इध । होध । परिता-
यध ॥ पक्षे । इह । होह । परितायह ॥

भुवो भः ॥ २६९ ॥

भवतेईकारस्य शौरसेन्यां भो वा भवति ॥ भोदि होदि । भुर्वा-
हुवदि । भयदि हवदि ॥

पूर्वस्य पुरवः ॥ २७० ॥

शौरसेन्यां पूर्वशब्दस्य पुरव इत्यादेशो वा भवति ॥ अपूर्वं नाङ्गं
अपुर्वगमर्दं । पक्षे । अपुर्व्यं पर्दं । अपुर्व्यागर्दं ॥

क्त्व इय-दूणौ ॥ २७१ ॥

शौरसेन्यां क्त्वाप्रत्ययस्य इयं दूण इत्यादेशौ वा भवतः ॥ भवि-
भोदूण । इवियं होदूण । पदियं पदिदूणे । रमियं रन्दूण । प-
भोत्ता । होत्ता । पदिता । रन्ती ॥

१ A "सो" सपादिजान् शिष्य । क". २ A अप्पा". ३ ॥ योः शौरसेन्या ॥ ४
ध". ५ A "ति" ॥ इह । इह. ६ A "एव ना". ७ B "अदय". ८ A "इ" । अङ्ग-
८ P D "अ. ९ A "न" । मरिय । मरिदूण । र". १० P रन्वा.

कृन्मो ङङुअः ॥ २७२ ॥

आभ्यां परस्य क्त्वाप्रत्ययस्य ङिन् अङुअ इत्यादेशो वा भवति ॥
कङुअ । गङुअ । पक्षे । करिय । करिदूण । गच्छिय । गच्छिदूण ॥

दिरिचेचोः ॥ २७३ ॥

स्वादीनामाद्यत्रयस्याद्यस्येचौ [१.१३९] इति विहितगोरिचेचोः
स्थाने दिर्भवति ॥ वेति निवृत्तम् । नेदि । देदि । भोदि । होदि ॥

अतो देश ॥ २७४ ॥

आगत्यगोरिचेचोः स्थाने देशकाराद् दिश्च भवति ॥ अन्छदे ।
गच्छदि ॥ गच्छदे । गच्छदि ॥ रमदे । रमदि ॥ किज्जदे । किज्ज-
दि ॥ अत इति किम् । वसुआदि । नेदि । भोदि ॥

भविष्यति स्तिः ॥ २७५ ॥

शौरसेन्यां भविष्यदर्पे विहिते प्रत्यगे परे स्तिर्भवति ॥ हिस्माहाम-
त्वादः ॥ भविस्तिदि । करिस्तिदि । गच्छिस्तिदि ॥

अतो ङमेढादो-डाद् ॥ २७६ ॥

अतः परस्य ङमेः शौरसेन्यां आदो आदु इत्यादेशो द्विती भवतः ॥
एगो एवे । दूरादु ॥

इदानीमो दाणि ॥ २७७ ॥

शौरसेन्यामिदानीमः स्थाने दाणिनिङ्गादेशो भवति ॥ अनन्तरपर-
स्यं दाणि आपणवेदु अण्यो ॥ एतदप्याद्याकृतेषु । अज्ञं दाणि घोहि ॥

कस्मात्ताः ॥ २७८ ॥

शौरसेन्यां कस्माच्छब्दस्य वा इत्यादेशो भवति ॥ ता जाय पादि-
भवति । ता अत एहिता जाणेः ॥

मोन्त्याणो वेदेतोः ॥ २७९ ॥

शौरसेन्यामन्त्यान्महागत्य इदेतोः वयोर्योर्लोकागमो वा भवति ॥
इकारे । जुक्तं णिमे जुक्तमिणं । मरिमं णिमं मरिसमिणं । एकारे ।
किं णेदं किमेदं । एवं णेदं एवमेद ॥

एवार्थे व्येव ॥ २८० ॥

एवार्थे व्येव इति निपातः शौरसेन्यां प्रयोक्तव्यः ॥ यम व्येव वम्मन
स्त । सो व्येव एतो ॥

हञ्जे घेव्याब्दाने ॥ २८१ ॥

शौरसेन्यां घेव्याब्दाने हञ्जे इति निपातः प्रयोक्तव्यः ॥ हञ्जे षड्
रिक्ते ॥

हीमाणहे विस्मय-निर्वेदे ॥ २८२ ॥

शौरसेन्यां हीमाणहे इत्ययं निपातो विस्मये निर्वेदे च प्रयोक्तव्यः ॥
विस्मये ॥ हीमाणहे जीवन्त-व्यश्ना मे जणणी ॥ निर्वेदे । हीमाणहे
पलिस्तन्ता हगे पदेण निय-विधिणो दुब्बयसिदेण ॥

णं नन्वर्थे ॥ २८३ ॥

शौरसेन्यां नन्वर्थे णमिति निपातः प्रयोक्तव्यः ॥ णं अफलोदपा । वं
अम्यमिस्सेहिं पुदमं व्येव आर्णत्तं । णं भवं मे अगगदो चण्णि ।
आर्णे वाक्पालंकारेपि दइयत्ते । नमोत्तु णं । जया णं । तया णं ॥

अम्महे हर्पे ॥ २८४ ॥

शौरसेन्याम् अम्महे इति निपातो हर्पे प्रयोक्तव्यः ॥ अम्महे ए
आप सुम्मिताए सुपल्लिगदिहो भवं ॥

१ A 'णि । जु' . २ B 'वृ' . ३ A 'म । मरिसमिण' . ४ B 'द म' . ५ B 'ज' .

६ A 'रमवनि' . ७ P B 'दुब्बयसि' . ८ B 'आण' .

हीही विदूषकस्य ॥ २८५ ॥

शौरसेन्यां हीही इति निपातो विदूषकाणां हर्षे शोत्ये प्रयोक्तव्यः ॥
हीही भो संपन्ना मणोरधा पिय-वयस्सस्त ॥

शेषं प्राकृतवत् ॥ २८६ ॥

शौरसेन्यामिह प्रकरणे यत्कार्यमुक्तं ततोऽन्यच्छौरसेन्यां प्राकृतवदेव
भवति ॥ दीर्घ-ह्रस्वौ मिथो वृत्तौ [१.४] इत्यारभ्य वो दोनादौ शौ-
रसेन्यामपुक्तास्य [४.२६०] एतस्मात्सूत्रात्प्राग् यानि सूत्राणि एषु
पान्युदाहरणानि तेषु मध्ये अमूनि तदवस्थान्येव शौरसेन्यां भवन्ति
अमूनि पुनरेवंविधानि भवन्तीति विभागः प्रतिसूत्रं स्वयमभ्यूह्य
दर्शनीयः ॥ यथा । अन्दावेदी । जुवदि-जणो । मणलिला । इत्यादि ॥

अत एत्तां पुंसि मागध्याम् ॥ २८७ ॥

मागध्यां भाषायां सौ परे अकारस्य एकारो भवति पुंसि पुल्लिङ्गे ॥
एष मेयः । एशे मेशे ॥ एशे पुल्लिङ्गे ॥ करोमि भदन्ते । करेमि
भन्ते ॥ अत इति किम् । णिही । क्ली । गिली ॥ पुंसीति किम् ।
जलं ॥ यदपि “पौराणमद्व-भागह-भासा-निययं हवइ सुत्तम्” इत्या-
दिनार्यस्य अर्द्धमागधभाषानियतत्वमात्रापि वृद्धैस्तदपि प्रायोऽस्यैव
विधानात्तत्र वक्ष्यमाणलक्षणस्य ॥ कपरे आगच्छइ ॥ से तारिसे
दुक्कत्तहे जिईन्दिए । इत्यादि ॥

र-सोर्ल-शौ ॥ २८८ ॥

मागध्यां रेफस्य दन्त्यसकारस्य च स्थाने यथासंख्यं लकारस्तालव्य-
शकारश्च भवति ॥ र ॥ नले । कले ॥ स । हंशे । शुदं । शोभणं ॥
उभयोः । शालशे । पुल्लिङ्गे ॥

लहश-वश-नमिल-शुल-शिल-विअलिदं-मन्दाल-लार्थिदं-हि-युगे ।

वील-पिणे पक्खालदु मम शयलमवय्य-थेम्वालं ॥

आमो डाहै वा ॥ ३०० ॥

मागध्यामवर्णात्परस्य आमोनुनासिकान्नो टिन् आहारेणो वा य
यति ॥ दा-यणाहै सुहं । पक्षे । नलिन्द्राणं ॥ अत्ययात्माकृते
ताहै । सुम्हाहै । अम्हाहै । सरिआहै । कम्माहै ॥

अहं-वयमोहमे ॥ ३०१ ॥

मागध्यामहं-वयमोः स्थाने हगे इत्यादेशो भवति ॥ हगे शङ्कावदा
तिहं-मिवादेशो धीवले । हगे शंयत्ता ॥

शेषं शौरसेनीवन् ॥ ३०२ ॥

मागध्यां यदुक्तं ततोऽन्यच्छौरसेनीवद् द्रष्टव्यम् ॥ तत्र तो दोना
शौरसेन्यामपुक्तस्य [४.२६०] ॥ पर्विशदु औपुत्ते शामि-पशादाय
अधः क्वचित् [४.२६१] ॥ अले किं पेशे मेहन्दे कलपले ॥ वा
स्नायति [४.२६२] ॥ मालेध वा धलेध वा । अयं दाव
आगेमे ॥ आ आमरूपे सौ वेनो नः [४.२६३] ॥ मो कश्चुआ
मो वा [४.२६४] ॥ मो रीयं ॥ भवजगवतोः [४.२६५] ॥ एदु म
शमणे मययं महावीले । मेयवं केदन्ते ये अस्पणो पलकं उमि
पलस्तं पलकं पमाणीकलेशि ॥ न वा यो व्यः [४.२६६] ॥ अ
पक्षे छुं कुमाले मलयकेदु ॥ थो धः [४.२६७] ॥ अले कुमि
फधेहि ॥ इह-हचोहस्य [४.२६८] ॥ ओर्ध्वलघ अघ्या ओर्ध्वलघ
... ..

दिरिचिंचोः [४.२७१] ॥ अमच-लकशं विचिंचिंदुं हदां व्यव आ

१ P B सुह २ A तिथ्य ३ B वाजा ४ A समद ५ P आउने ६ A
७ B महद ८ वाय ९ ला १० A म ११ मा १२ P गय १३ B म
१४ I कय १५ A पय १६ A अले एले म् १७ B म् १८ B अउय
१९ P अय २० P B २१ P २२ २३ B वेचिंदु

अदि ॥ अतोदेअ [४.२७४] ॥ अले किं एशे मैहन्दे कलयले शु-
 पाअदे ॥ भविष्यति स्तिः [४.२७५] ॥ ता कहिं नु गंदे दुहिलपिण
 भविस्तिदि ॥ अतो रुसेडादो-डादू [४.२७६] ॥ अहंपि भागुलाय-
 णादो मुदं पावेमिं ॥ इदानीमो दाणिं [४.२७७] ॥ शुणध दाणिं
 हगे शकावयॉल-तिस्रं-णिवाशी धीवले ॥ तस्मात्ताः [४.२७८] ॥
 ता याव पविशामि ॥ मोंत्याण्णो वेदेतोः [४.२७९] ॥ गुत्तं णिमं ।
 शलिशं णिमं ॥ एवार्ये च्येव [४.२८०] ॥ मम च्येव ॥ हजे चेट्या-
 व्हाने [४.२८१] ॥ हजे चट्टुलिके ॥ हीमाणहे विस्मय-निर्वेदे
 [४.२८२] ॥ विस्मये । यथा उदात्तराघवे । राक्षसः । हीमाणहे जी-
 वन्त-वश्चा मे जणणी ॥ निर्वेदे ॥ यथा विक्रान्तभीमे । राक्षसः । ही-
 माणहे पलिस्सन्ता हगे एदेण निय-विधिणो दुँववशिदेण ॥ णं न-
 न्वर्पे [४.२८३] ॥ णं अवशलीपशैप्पणीया लायाणो ॥ अम्महे हर्पे
 [४.२८४] ॥ अम्महे एआए शुम्मिलाए शुपलिगाढेदे भवं ॥ हीही
 विदूषकस्य [४.२८५] ॥ हीही संपंत्रा मे मणोलघा पियवयस्सत्त ॥
 शेषं प्राकृतवत् [४.२८६] ॥ मागध्यामपि दीर्घ-ह्रस्वौ मिथो वृत्तौ
 [१.४] इत्यारभ्य तो दोनादौ शौरसेन्यामयुक्तस्य [४.२६०] इत्य-
 म्माध्याग् यानि सूत्राणि तेषु यान्युदाहरणानि सन्ति तेषु मध्ये अमूनि
 तदवस्थान्येव मागध्याममूनि पुनरेवंविधानि भवन्तीति विभागः स्व-
 यमभ्यूह्य दर्शनीयः ॥

तो अः पँशाच्याम् ॥ ३०३ ॥

पँशाच्यां भाषायां ज्ञस्य स्थाने ङ्गो भवति ॥ पञ्चा । सञ्चा । सव्व-
 ङ्गो । ङ्गानं । विञ्जानं ॥

विदूषकः । शलिशं णिमं । एवार्ये च्येव । मम च्येव । हजे चेट्या-
 व्हाने । हजे चट्टुलिके । हीमाणहे विस्मय-निर्वेदे । विस्मये । यथा उदात्तराघवे । राक्षसः । हीमाणहे जी-
 वन्त-वश्चा मे जणणी । निर्वेदे । यथा विक्रान्तभीमे । राक्षसः । हीमाणहे पलिस्सन्ता हगे एदेण निय-विधिणो दुँववशिदेण । णं न-
 न्वर्पे । णं अवशलीपशैप्पणीया लायाणो । अम्महे हर्पे । अम्महे एआए शुम्मिलाए शुपलिगाढेदे भवं । हीही विदूषकस्य । हीही संपंत्रा मे मणोलघा पियवयस्सत्त । शेषं प्राकृतवत् । मागध्यामपि दीर्घ-ह्रस्वौ मिथो वृत्तौ । इत्यारभ्य तो दोनादौ शौरसेन्यामयुक्तस्य । इत्य-
 म्माध्याग् यानि सूत्राणि तेषु यान्युदाहरणानि सन्ति तेषु मध्ये अमूनि तदवस्थान्येव मागध्याममूनि पुनरेवंविधानि भवन्तीति विभागः स्व-
 यमभ्यूह्य दर्शनीयः ॥

यादशादेर्दुस्तिः ॥ ३१७ ॥

पैशाच्यां यादश इत्येवमादीनां ट इत्यस्य स्थाने तिः इत्यादेशो भवति ॥ यानिसो । तानिसो । केनिसो । एतिसो । भवानिसो । अज्ज्वातिसो । गुम्हानिसो । अम्हानिसो ॥

इचेचः ॥ ३१८ ॥

पैशाच्यामिचेचोः स्थाने निरादेशो भवति ॥ वसुभ्रानि । भोति । नेति । तेति ॥

आत्तेश्च ॥ ३१९ ॥

पैशाच्यामकारात्परयोः इचेचोः स्थाने तेश्चकागत् तिश्चादेशो भवति ॥ लपते । लपति । अच्छते । अच्छति । गच्छते । गच्छति । रमते । रमति ॥ आदिति किम् । होति । नेति ॥

भविष्यत्येस्य एव ॥ ३२० ॥

पैशाच्यामिचेचोः स्थाने भविष्यति ण्य ण्व भवति न तु स्मिः ॥ तर्दून चितितं रब्बा का एसा हुवेध्य ॥

अतो रुसेर्डातो-डातू ॥ ३२१ ॥

पैशाच्यामकारात्परस्य रुसेर्दितो आतो आतु इत्यादेशो भवति ॥ ताव च तीए दूरातो य्वेव तिहो । तेरातु । तुमातो । तुमातु । ममातो । ममानु ॥

तदिदमोष्ट नेन स्त्रियां तु नाए ॥ ३२२ ॥

पैशाच्यां तदिदमोः स्थाने टाग्रत्ययेन सह नेन इत्यादेशो भवति । र्मानिह्रे तु नाए इत्यादेशो भवति ॥ तत्प च नेन कत-मिनानेन ॥ स्त्रियाम् । पूजितो च नाए पातग्ग-कुसुम-प्यतानेन ॥ देनि किम् । एवं चिन्तयन्तो गतो सो तीए सैमीयं ॥

१ P E तिगदे. २ P 'तो । ए'. ३ P 'तो । अ'. ४ B दाश. Dhondubh here reads तुमा. in accordance with L. 216. ५ A D ने चडा. ६ P त्दून. ७ B व. ८ P दूरातो. ९ B दूरातु. १० P नेन । कतसिन । नेन. ११ A विन. १२ A तीए. १३ B ममो

शेषं शौरमेनीवत् ॥ ३२३ ॥

पैशाच्यां यदुक्तं ततोऽन्यच्छेषं पैशाच्यां शौरमेनीवद् भवति ॥ अथ
ममरोगे भगवत् मकर-ध्वजो । एतत् परिष्ममन्तो ह्रवेत्य । एवंविधाए
भगवतोप कथं तापम-ध्वज-गहनं कर्तं ॥ एतन्म अतिदृ-पुरवं महा-
ध्वं तदेत । भगवं यदि मं वरं पश्यच्छमिं राजं च शय लोक । तारं
च तीरे दूरातोऽप्ये निद्रो सो आगच्छमानो राजा ॥

न क-ग-च-जादि-पद-शम्यन्त-मूत्रोक्तम् ॥ ३२४ ॥

पैशाच्यां क-ग-च-ज-न-द-ग-य-वां प्रायोदुक् [१.१७७] इत्यारभ्य
पद-शमी-शय-सुधा-ममपणैव्यादेर्देष्टः [१.२६५] इति यावदानि
सूत्राणि तैर्यदुक्तं कार्यं तत्र भवति ॥ मकरकेतू । सगर-पुत्त-वचनं ।
विजयसेनेन लपितं । मैतनं । पापं । आयुधं । तेवरो ॥ एवमन्यसूत्रा-
णामप्युदाहरणानि द्रष्टव्यानि ॥

चूलिका-पैशाचिके तृतीय-तुर्ययोराद्य-द्वितीयौ ॥ ३२५ ॥

चूलिका-पैशाचिके वर्गाणां तृतीयतुर्ययोः स्थाने यथासंख्यमाद्यद्विती-
या भवतः ॥ नगरम् । नकरं ॥ मार्गणः । मकनो ॥ गिरि-तटम् ।
गिरि-तटं ॥ मेघः । मेखो ॥ व्याघ्रः । वक्खो ॥ धर्मः । सम्यो ॥
राजा । राजो ॥ जर्जरम् । चचरं ॥ जीमूतः । जीमूतो ॥ निर्जरः ।
निच्छरो ॥ झर्जरः । छच्छरो ॥ तडागम् । तटांक ॥ मण्डलम् । म-
ण्डलं ॥ डमरुकः । टमरुको ॥ गाढम् । काठं ॥ पण्डः । सण्डो ॥
दका । ठका ॥ मदनः । मतनो ॥ कन्दर्पः । कन्तणो ॥ दामोदरः ।
मानोवरो ॥ मधुरम् । मधुरं ॥ यान्धवः । पर्न्धवो ॥ धूली । धूली ॥
बालकः । पालको ॥ रभसः । रफसो ॥ रम्भा । रम्फा ॥ भगवती ।
फकवती ॥ नियोजितम् । नियोजितं ॥ कविह्लाक्षणिकस्यानि । पडिमा
त्यस्य स्थाने पटिमा । दाढा इत्यस्य स्थाने ताठा ॥

१ P रद्वजो. B रद्वजो. २ P तयून. ३ P यति. ४ P दित्तमे. B दित्तमे.
B रात. ५ P लोके. ६ B व ती. ७ P तूरा. ८ B अग. ९ B गमा ॥ अथ चूलिका-
शाचो ॥ न? ११ B ४. १२ A पत्तनं. १३ A चूलिका १४ A मार्गण. १५ B रासा.
१६ A छच्छरो. १७ B तडागं. १८ B पण्डको १९ A लो. भग. २० B पडिमा.
59

अद्गहि अद्गु न मिनिड हलि अद्गे अद्गु न वनु ।
पिभ जोअन्तिहे मुह-कमनु ज्म्वइ सुगउ ममनुं ॥

एहि ॥ ३३३ ॥

अपभ्रंशे अकारस्य टायामेकारो भवति ॥

जे मद्दु दिण्णा दिअहडा द्दुपं पयमन्नेण ।
तार्ण गणन्निए अद्गुदिउ ज्जसरिआउ न्नेण ॥

दिनेच्च ॥ ३३४ ॥

अपभ्रंशे अकारस्य डिना सह इकार एकारश्च भवतः ॥

सायहे उप्पेरि तणु घग्ग नन्नि घग्गइ रयणाई ।
सांमि सुभिषुवि परिहरइ सम्माणेइ खलाई ॥
तले घग्गइ ॥

भिस्सेदा ॥ ३३५ ॥

अपभ्रंशे अकारस्य भिमि परे एकारो वा भवति ॥

गुणहि न मंपेई कित्ति पेरे फल तिहिभा सुअग्नि ।
केसरि न लहइ थोहिअवि गय लक्खेहि पेप्पन्ति ॥

उसेहे-हूँ ॥ ३३६ ॥

अस्तेति पञ्चम्यन्तं विपरिणम्यते । अपभ्रंशे अकारात्परस्य उसेहे^१ इलादे^२ भवतः ॥

वच्छहे गुण्हइ फलई अणु कद्दु-गहव वज्जेइ ॥

तोवि महडुमु सुअणु जिवे ते उच्छेहि धरेइ ॥
वच्छहे गुण्हइ ॥

१ P मिनिड २ A ह्ने. ३ B अहरे. ४ A दिना ५ A B दग्ग ६ B न्ने
७ A गणन्निम. ८ A मयति. ९ B सायत. १० ॥ उप्पेरि. ११ ॥ 'ते म'. १२ B कुजे
१३ P साय १४ B परे. १५ A 'हेइ' १६ A 'हेइ'. १७ B 'हो पा म'. १८ A ह्ना
१९ A B जिम २० P उच्छहे. २१ B वज्जइ.

भ्यसो हुं ॥ ३३७ ॥

अपभ्रंशे अकारात्परस्य भ्यसः पञ्चमीयद्वयचनस्य हुं इत्यादेशो भवति ॥

दूदृष्टाणो पटिठ स्यन्तु अप्पणु जणु मारेइ ।

जिहं गिरि-मिद्धुं पटिअ मिन् अञ्जेवि चूक करेइ ॥

इसः सु-हो-स्सवः ॥ ३३८ ॥

अपभ्रंशे अकारात्परस्य इसः स्थाने सु हो स्सु इति त्रय आदेशा भवन्ति ॥

जो गुण गोवइ अप्पणा पर्यडा कग्ग परस्सु ।

तस्स हउं कलि-जुगि दुहहहो वलि किज्जउं सुअणस्सु ॥

आपो हं ॥ ३३९ ॥

अपभ्रंशे अकारात्परस्यामो हमित्यादेशो भवति ॥

तणहं तइज्जी भङ्गि नयि ते अवड-यडि वमन्ति ।

अह जणु लंग्गिअ उत्तरइ अह संह सइ मज्जन्ति ॥

हुं चेदुञ्ज्याम् ॥ ३४० ॥

अपभ्रंशे इकारोकाराभ्यां परस्यामो हुं हं चादेशौ भवतः ॥

दइवु घडावइ वणि तरुहुं सैंउणिहं पक्क फलाइं ।

सो वरि सुक्खु पइट्ठ णवि कण्णाहिं खल-वयणाइं ॥

शयोधिकारात् क्वचित्सुपोपि हुं ।

धवलु विसूरइ सामिअहो^{१३} गरुआ भेरु पिकखेवि ।

हैंउं कि न जुत्तउ दुहं दिसिहिं खण्डइं दोण्णि करेवि ॥

१ B मारइ. २ P जिहं, B जिहि. ३ B अज्जवि. ४ A परडा. ५ B 'पिपुगि
 ६ B ने. ७ B मग्गिअ. ८ B लहि. ९ B वेइ. १० B वाइ. ११ B सज्जि.
 १२ B 'होअिअदोण'. १३ B मलेस्से. १४ B हं कि.

मैं वुत्तउं तुहुं घुर्न भगहि कमगेहि विगुत्ताई ।

पेई विणु भवत न चहइ मरु ईम्बइ तुम्भउ कांउं ॥

उत्तराय वुत्तः । मैं वुत्तउं ॥ चर्मनो विषः । 'जं मणु विधि न माई

शीघ्रादीनां वहिष्ठादयः ॥ ४२२ ॥

अपभ्रंशे शीघ्रादीनां वहिष्ठादय आदेशा भवन्ति ॥

ऐंहु फरभ ह थि' न भावही भञ्जु वहिष्ठा माहि ।

मैं मिंतेडा प्रमाणिअउ पेई जेईउ म्बु नोहि ॥

सकटस्य बहलः ।

जिबैं सुपुरिम तिबैं पट्टलेई जिबैं नर मिबैं बलणां ।

जिबैं डोङ्गर निबैं कोट्टरई तिभा विसूरहि फोई ॥

अस्पृश्यसंसर्गस्य विहालः ।

जे छेविणु रणनिहि' अणैंउं तडि पहन्नि ।

तैंहं सहुहं विहालु पैंरु फुकिअन्त भमन्ति ॥

भयस्य द्रवकः ।

रिबेहि विदत्ताउं ग्राहि थड संचि म फुंवि द्रम्मु ।

फोवि द्रवकाउ सो पट्ट जेण समणइ जम्मु ॥

आत्मीयस्य अपणः । फोडेन्ति जे हिभट्टउं अपणउं ॥ दृष्टेर्द्रोहिः

एकमेकउं जइवि ओएदि हरि सुंहु सञ्चापरेण । तो वि द्रौ

जैहि कहिवि राही । को सकोई संघेरेवि दूँ-नयणों नैह पहुँहा ।

गादस्य निर्धटः ।

१ P मर. २ B वृजउं. ३ P तुहुं ४ B घुर्नभदि ५ P पेई ६ P B एम्बइ वजउं
७ P फार. ८ P जे. B जे. ९ B मार १० B एहु. ११ B विभा. १२ P 'यहि
१३ B मिगडा. १४ A प्राम. १५ B 'गिगडे. १६ P छेइउ. १७ B माहि १८ A
अपभ्रंश. १९ A B विज २० A B निज २१ B 'र २२ A विजडोहरनिमकोट'
B विमकुंहरनिमकुड'. २३ A विधि. B निहि. २४ P अण्णउ. २५ A तेइ B तहुं
२६ B पर २७ A दिविदि. २८ A एक्विद्रम्मु २९ B सुहु. ३० B द्रेहि ३१ B मदि
३२ A मरई. ३३ B सचरेणि ३४ A दट्ट P दह ३५ A नयण. ३६ P नेह
३७ A पण्डा ३८ B विस्व

विह्वे फरसुं धिरस्तण्डं ज्ञाज्यणि कस्तु मरुदु ।

मो लेखेदु पठाविभद जो लग्गा निषदु ॥

अनाधारणस्य सङ्ख्यः ।

कहि समहं कहि मयग्दह कहि धरिहिणु कहि मेदु ।

दुरे-दिभाहंयि सज्जणहं होरं अमदुलु नेदु ॥

कानुकस्य कोदुः ।

कुल्लंग अन्नं तरु-अरं कुंइण घट्टा हलु ।

मणु पुणु एकाहिं सल्लहिं जइ पुच्छह परमतु ॥

क्रोडायां खेदुः ।

खेदुयं कयममहेहिं निच्छयं किं पयम्पह ।

अणुरत्ताउं भत्ताउं अम्हे मा चय सामिअ ॥

रूपस्य रवणः ।

संरिहिं न सरेहिं न सरवरेहिं नवि उज्जाण-वणेहिं ।

देस रवणंगा होन्ति वढ निवसन्तेहिं सु-अणेहिं ॥

भद्रुतस्य दकरिः ।

हिअडा पइ एहु योहिअओ महुं अग्गइ सय-वार ।

फुट्टिसु पिणं पवसन्तिं हँउं भण्डय दकरि-सोरं ॥

हेसखीलस्य हेदिः । हेदि म शङ्कहि आलु ॥ पृथक्पृथगित्यस्य
सुअंजुअः ।

१ B कस्त २ B रुट ३ A लेहण ४ B निषदु ५ B सुदुदुः ६ B समिह-
७ A सहुआ ८ A आगि ९ B होर १० B कृदर ११ P अत्ताह १२ P राह-
B रुट १३ P कोदुग १४ कोदुण १५ B हह १६ B दावे १७ B साओ-
१८ B मादि न वा सोद A अत्ता १९ P बोडि २० B बोडिउ २१ A अह
२२ B मादि न वा सोद २३ A अत्ता २४ P अत्ता २५ B अत्ता २६ A अत्ता

हुहु-धुग्वादयः शब्द-चेष्टानुकरणयोः ॥ ४२३ ॥

अपभ्रंशे हुहुवादयः शब्दानुकरणे धुग्वादयश्चेष्टानुकरणे यथासंभवं
नोक्तव्याः ॥

नरं जाणिंठं युद्धीसु हउं पेम्मे-द्रहि हुहुयसि ।

नवरि अचिन्तिय संघटिय विण्णिय नाव हटसि ॥

आदिग्रहणात् ।

सज्जइ नउ कसरक्केहिं पिज्जइ नउं पुण्ठेहिं ।

एम्बई होइ सुहच्छटी पिणं दिट्ठे नयणेहिं ॥

इत्यादि ॥

अज्जवि नाहु महुंजि धरि सिद्धत्था यन्देइ ।

ताउंजि विरुंहुं गवक्खेहिं मक्खुं-युग्घिउ देइ ॥

आदिग्रहणात् ।

सिरि जर-खण्डी लोभडी गलि मणियडा न वास ।

तोवि गोठ्ठुंढा कराविआ मुद्धए उट्ठ-यईस ॥

इत्यादि ॥

यइमादयोर्नर्यकाः ॥ ४२४ ॥

अपभ्रंशे यइमित्यादयो निपाता अनर्थकाः प्रपुन्यन्ते ॥

अम्मडि पच्छायावडा पिठ कलहिअउ विभाळि ।

घई विवैरीरी युद्धटी होइ विणासहो कालि ॥

आदिग्रहणात् स्वाई इत्यादयः ॥

तादर्थ्ये केहिं-तेहिं-रेसि-रोसि-तणेणाः ॥ ४२५ ॥

अपभ्रंशे तादर्थ्ये द्वाये केहि तेहिं रेसि रेसि तणेण इत्येते पञ्च
निपाता प्रयोक्तव्या

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

विश्व-वन्द्य योगीश्वर शिवः ॥

दशमः पद्यः ॥ ११७ ॥

[illegible]

नमोऽयं एतन्महं एतन्महं एतन्महं ॥ ४१८ ॥

[illegible]

एतद् वृणोषिषु ॥ मां गह शिव उन्नाविज्जह ।

महू गारिण्णवत्तं विनि जावि मणिण्णवत्तं परं देवेंद्र ॥

देवशास्त्रेषु विहि-नरुण गण-नरुणेषु अं सोऽह ।

संजिह्वा अक्षरणि नय्यु महेषिर्ब हौद ॥

मोण्या पर चारिभा गुण्यैरंहि समाण ।

अग्नेया पुंश्च पौ भद्र जह नो गेड वमाणु ॥

पत्य इ-इउ-इवि-अवयः ॥ ४१० ॥

अपभ्रंशं कृत्याप्रत्ययस्य इ इउ इयि अयि इत्येते चत्वार आदेशा भवन्ति ॥ ३ ॥

हिमटा जद्द तरिभ घणा तो कि भदिम सडाहुं ।

अमर्होहि मे हृत्पडा अइ पुँणु मारि मराहुं ॥

१३ । गय-घट भञ्जित जन्ति ॥ इति ।

१ P क.ट. B क.टि मवित्रा°. २ A प्रत्ययस्य. B प्रत्ययोः. ३ A रिप्तादि°. ४ B तुभेन.

* A °एराओ एम्भो. ° B एराड. ° P B एरा ° A °ओ. ° B प्र. १° P B दिज्जड.

११ A 'माइय. १२ B सुख १३ B 'हेवउं. १४ A 'वशंह. १५ B पुण. १६ P आहहं.

1. VII — Nāgajibhatta's Paribhāṣendovākhaṇa. Edited and explained by Dr F Kailhorn, Part II. (Translation and Notes), Paribhāṣas LXX—CXXII .. 0 8 0
2. XIII. — The Raghuvaṃśa of Kālidāsa, with the Commentary of Mallinātha. Edited, with Notes, by S P Pandit, M. A. Part III, Canton XIV.—XIX .. 0 8 0
3. XIV — Vikramāditya-Charita. Life of king Vikramāditya Tribhuvanamalla of Kalyāṇa, composed by his Vidyapati Bāhaṇa. Edited, with an Introduction, by Dr G. Bühler (copies not available.)
4. XV — Mātast Mithava a Drama by Bhavabhūta. Edited, with Critical and Explanatory Notes, by Dr R G Bhāgīrathkar, M. A. (Second Ed. in the Press) ..
5. XVI — Vikramorvasī a Drama by Kālidāsa. Edited with Notes, by Shankar P. Pandit, M. A. (New Edition in the Press)... ..
6. XVII — Hama-handra's Dvāṇīmamālikā. Edited, with Critical Notes, a Glossary and a Historical Introduction, by Professor H. Pischel and Dr. G. Bühler, Part I Text and Critical Notes, by Professor Pischel. ... 1 0 0
7. XVIII — Vyākaraṇa-Mahābhāṣya of Patañjali. Edited by Dr F Kailhorn, Vol. I, complete Parts I, II & III .. 9 0 0
8. XIX — Ditto ditto by ditto. Vol. I. Part II 1 0 0
9. XX — Ditto ditto by ditto. Vol. I. Part III. 1 0 0
10. XXI — Ditto ditto by ditto. Vol. II. Part I 1 0 0
11. XXII — Ditto ditto by ditto. Vol. II. Part II. 1 0 0
12. XXIII — Vāṇīśaṭṭhaśarmasūtra. Edited, with Notes, by Dr A A Fisher .. 0 4 0
13. XXIV — Kāśikāśāstra by Bhaṭṭa and his son Vol I. Sanskrit Text, complete Edited by Dr. P. Peterson. (New edition in the Press) ..
 Vol. II. Introduction and Notes, by dr. ... 4 4 0
14. XXV — Kāśikāśāstra Edited, with Notes, by

No. XXXV.	The
No. XXXVI.	The
No. XXXVII.	The
No. XXXVIII.	The
No. XXXIX.	The
No. XL.	The
No. XLI.	The
No. XLII.	The
No. XLIII.	The
No. XLIV.	The
No. XLV.	The
No. XLVI.	The
No. XLVII.	The
No. XLVIII.	The
No. XLIX.	The
No. L.	The
No. LI.	The
No. LII.	The
No. LIII.	The
No. LIV.	The
No. LV.	The
No. LVI.	The
No. LVII.	The
No. LVIII.	The
No. LIX.	The
No. LX.	The
No. LXI.	The
No. LXII.	The
No. LXIII.	The
No. LXIV.	The
No. LXV.	The
No. LXVI.	The
No. LXVII.	The
No. LXVIII.	The
No. LXIX.	The
No. LXX.	The
No. LXXI.	The
No. LXXII.	The
No. LXXIII.	The
No. LXXIV.	The
No. LXXV.	The
No. LXXVI.	The
No. LXXVII.	The
No. LXXVIII.	The
No. LXXIX.	The
No. LXXX.	The
No. LXXXI.	The
No. LXXXII.	The
No. LXXXIII.	The
No. LXXXIV.	The
No. LXXXV.	The
No. LXXXVI.	The
No. LXXXVII.	The
No. LXXXVIII.	The
No. LXXXIX.	The
No. LXXXX.	The
No. LXXXXI.	The
No. LXXXXII.	The
No. LXXXXIII.	The
No. LXXXXIV.	The
No. LXXXXV.	The
No. LXXXXVI.	The
No. LXXXXVII.	The
No. LXXXXVIII.	The
No. LXXXXIX.	The
No. LXXXXX.	The
No. LXXXXXI.	The
No. LXXXXXII.	The
No. LXXXXXIII.	The
No. LXXXXXIV.	The
No. LXXXXXV.	The
No. LXXXXXVI.	The
No. LXXXXXVII.	The
No. LXXXXXVIII.	The
No. LXXXXXIX.	The
No. LXXXXXX.	The
No. LXXXXXXI.	The
No. LXXXXXXII.	The
No. LXXXXXXIII.	The
No. LXXXXXXIV.	The
No. LXXXXXXV.	The
No. LXXXXXXVI.	The
No. LXXXXXXVII.	The
No. LXXXXXXVIII.	The
No. LXXXXXXIX.	The
No. LXXXXXXX.	The
No. LXXXXXXXI.	The
No. LXXXXXXXII.	The
No. LXXXXXXXIII.	The
No. LXXXXXXXIV.	The
No. LXXXXXXXV.	The
No. LXXXXXXXVI.	The
No. LXXXXXXXVII.	The
No. LXXXXXXXVIII.	The
No. LXXXXXXXIX.	The
No. LXXXXXXX.	The

No XLIV—Aphorisms of the Sacred Law of the Hindus, an Index of the Sūtras and the various Readings of the Hiraṇyakeshi-Dharmasūtra, by Dr. G. Buhler, Part I	2	12	0
No XLV—Rājatarāṅgi. Edited by Pandit Durgā-prasād, Part I., containing the first 7 (seven) Tarangas	3	0	0
No XLVL—Patañjali's Yogasūtras. Edited with the Scholium of Vyāsa and the Commentary of Vāchaspati, by Mahāmahopādhyāya Rājārām Śhāstri Boḍas.	3	4	0
No. XLVII—Parāśara Dharma Saṁhitā with the Commentary of Śāyana Mādhavāchārya, Vol. I. Part I. Edited by Pandit Vāman Śhāstri Islāmpurkar	4	4	0
No. XLVIII—Ditto do. of do by do Vol. I Part II.	4	0	0
No XLIX—Nyāyakośa. 2nd Edition. Edited by Mahāmahopādhyāya Bhīmāchārya Zālākar	12	0	0
No L.—Āpastamba Dharmasūtra, Part II. Edited by Dr. G. Buhler	2	4	0
No. LI.—Rajatarangini. Edited by Pandit Durgāprasād, Vol. II. Taranga VIII	2	8	0
No LII—Mṛcchabhakatika, Vol. I with two Commentaries and various readings, by Mr. N. H. Golbole	3	8	0
No. LIII—Navasahasāṅkacarita, Part I. Edited by Pandit Vāman Śhāstri Islāmpurkar	3	4	0
No. LIV.—Rajatarangini of Kalhana, Vol. III. Edited by Dr. P. Peterson	2	4	0
No LV—Tarkasāgraha of Annambhatta. Edited with the author's Dīpikā and Govardhana's Nyaya-bodhinī and Critical and Explanatory Notes, by the late Rao Bahadur Y. V. Athalye.	3	4	0
No. LVI.—Śhānti Kāvya, Vol. I Edited by Mr. Kamalashankar P. Trivedi	9	0	0
No. LVII—Do Vol. II. Edited by do.	6	0	0
No LVIII.—A second selection of Hymns from the Rigveda. Edited by Dr. P. Peterson	4	0	0
No. LIX.—Parāśara Dharma Saṁhitā with the commentary of Śāyana Mādhavāchārya, Vol. II, Part I. Edited by Pandit Vāman Śhāstri Islāmpurkar	4	0	0

